

XXIV-7-16

17-149

1429

R 1249

CATALOGVS

SIMPLICIVM MEDICA-

mentorvm, quæ in vsitatis huius tem-

poris compositionibus præsertim Me-

suarum & Nicolai aliorum penuria

inuicem supponuntur, tum ex

Dioscoride, Galeno, Ae-

tio, & Paulo, tum

etiam ex Ara-

bibus.

Antiballomena Græcis dicuntur,

& nostræ ætatis medicis,

Quid pro Quo.

*Ioãne Fragofo Toletano medico & Regiæ
Maestatis Chirurgo, Autore.*

Cum priuilegio regis.

COMPLVTI.

*Apud Petrum Robles &
Ioannem De Villanova.*

Anno. 1566.

OMNIA FIDES

SIMPLICIUM MEDICINA

RECIPIUNTUR IN VITRUM

POUR COMPONENTIBUS DISTILLANDIS

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI

DISSOLVITUR GALIENI

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI

ANIMALIUM QUAE DICUNTUR

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI
LIQUORIS DISTILLATI

Cum principio regio

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI

LIQUORIS DISTILLATI

Errores emendati.

Folio 1. pa. 1. li. 3. omnes, pro amnes. pa. 2. li. 2. ex eo
pro eo, fo. 2. p. 2. li. 12. abrogatum, pro abrotonū
fo. 3. pa. 1. li. 17. radicibus, pro radicibus acori, fo. 4.
pa. 1. li. 12. cordis pro cordus, fo. 7. pa. 1. li. 5. scoriā
pro escoria aris, pag. 2. li. 8. flatu sis pro flatu sic, fo.
15. p. 2. li. ult. tremor pro cremor, fo. 28. pa. 2. li. 16.
canesti pro canela fo. 32. pa. 1. li. 1. sustituit pro sub
stituit, fo. 35. pa. 1. li. 19. nenta pro ñeta, fo. 36. pa.
2. li. 7. est pro cum, fo. 42. pa. 1. li. 18. nomine pro no
mine lapis, fo. 47. pa. 2. li. 12. officis pro officinis fo.
52. pa. 1. li. n. 6. folijs pro folijs, & lin. ultima amabo
pro ambo, fol. 55. pa. 1. li. 11. libro pro libros, fo. 57.
pag. 1. lin. 2. maga pro magna, fol. 61. pag. 1. lin. 5.
nempe pro nemo, fol. 72. pa. 1. lin. 10. una pro uua
fo. 79. pa. 1. lin. 22. interium pro interim, fo. 91. pa.
1. lin. 4. referenda pro referendum, fo. 97. pa. 1. lin.
12. corrigida pro corrigiola. fo. 105. p. 1. li. 4. squame
ma pro squamma aris, fo. 110. pa. 2. lin. ulti. aculca
tas pro aculeatas, fo. 120. pa. 1. lin. 2. ibi pro ubi fo.
124. p. 2. lin. 17. reperitur, pro reperitur apposuit.

El Rey.

POr quanto por parte de vos el licenciado Fragofo medico y çurujano de la serenissima reyna nuestra muy cara y muy amada muger nos ha sido hecha relacion que vos auia des compuesto vn libro yntitulado catalagus simpliciũ medicamentorũ: el qual era muy vtil y provechoso y os dimos licencia y facultad para le ymprimir cõ q̃ despues d̃ impresso se truxese al nuestro consejo para q̃ se corrigiese cõ el original q̃ en el auia sido visto y en cumplimiẽto dello se auia ympresso y corregido y se auian sacado las emiendas que el auia auido, por el licenciado mercado corrector de los libros, que por mandado y con nuestra licẽcia se ymprimen ya difunto, nos suplicastes vos dicemos licencia y facultad para q̃ por tiempo de veynte años ninguna otra persona le pudiesse ymprimir ni vender sin vuestra licẽcia ni traerle ympresso de fuera parte o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro

stro

stro consejo fue acordado q̄ deuiamos
mandar dar esta nuestra cedula en la di-
cha razon y nos tuuimoslo por bien y
por la presente vos damos licencia y fa-
cultad para que por tiépo de seys años
primeros siguientes que corran y se cué-
ten desde el dia de la fecha desta nuestra
cedula en adelante podays ymprimir y
vender el dicho libro y mandamos y de-
fendemos q̄ persona alguna sin vuestra
licencia no le pueda ymprimir ni ven-
der fopena de perder todos los li-
bros q̄ del vuiere ympresos y mas diez
mil maravedis para la nuestra camara cō-
tanto que ayais de vender cada pliego
de molde del dicho libro a cinco blan-
cas y no mas. y mandamos a los del nue-
stro consejo presidētes y oydores de las
nuestras audiencias, alcaldes, alguaciles,
de la nuestra casa, corte, y chancillerias,
y a todos los corregidores, asistente, go-
uernadores, alcaldes, y otros juezes y ju-
sticias qualesquier de todas las ciudades
villas y lugares de los nuestros reynos y

señorios, y cada vno y qualquier dellos
assia los que agora son como a los que
seran de aqui adelante que vos guarden
y cumplam, y hagan guardar y cumplir
esta nuestra cedula, y merced que assi
vos hazemos, y que cōtra el tenor y for
ma della, no vayan ni passen ni consien
yr ni passar, por alguna manera. Fecha
en Madrid, a diez dias del mes deziem
bre de 1565.

Yo El Rey.

Por mandado de su Magestad.

Pedro de Hoyo

Tafacion.

V.M. da licencia al licenciado Fragofo medico y çurujano de la reyna nuestra señora para que por tiempo de seys años pueda ymprimir y vender vn libro y ntitulado catalagus simpliciũ medicamentorum con que vendã cada pliego de molde del dicho libro a cinco blancas y no mas.

çauala.

¶ 4

H V M A N I S S I -
mo pariter ac colendissimo do
ctori Ioanni Gutterrio à San
tander Philippi Regis
Archiatro suus frago
sus salutem præ
catur.

*V*nde multis iam annis ani-
maduerterim (vir humanissi-
mo) in plurimis Hispaniæ offi-
cinis quàm plurimos errores,
eosq; graues ac detestandos committi, par-
tim ob pharmacopolarum imperitiam, par-
tim ob medicorum negligentiam, sæpius ani-
mo reuolui qua potissimum via illis foret
consulendum. Inter alia enim in quibus isti
(magno mortaliũ periculo) delinquere so-
lēt vnũ ac maximũ est quod in succedaneo-
rum appositione cõsistit, ad arbitriũ potius,
quàm ad grauissimorum autorum testimo-
nia respicientes, Vnde fit vt passim cõposi-
tiones corrũpant atq; peruertant, quid pro
quo

quo (vt aiunt) hoc est inutile prauūq; , pro
vtili & genuino saepe miscentes. Nec mirū
omnino videri debet, si plerique in hac par-
te hallucinentur, quum non habuerint quò
possint tanquam ad ad exemplar confugere:
caruerintque omnino duce. Nam succeda-
nea medicamenta quæ Galeni nomine cir-
cunferuntur (& à Paulo in .7. libro ad ver-
bum ferè citantur) hinc constat Galeni non
esse quòd multa in eo ponantur absurdissima:
vt loco Agarici euphorbium, pro serpillo
Potamogeton, pro polytrico absyntium. &
alia viribus dissimilia. Præter id quod nulli
bi reperimus in germanis ac proprijs Gale-
ni voluminibus illius libelli fieri mentionē:
ipsumq; Galenum in exemplaribus græcis,
ad libri præfationē citatū videamus. Quæ
vero apud recentiorum dispensatoria reperi-
untur substituta, & paucissima sunt, &
verius libere scripta quam veterum senten-
tijs aut rationibus demonstrata. His igitur
de causis maximè conatus sum, legitima
pro medicamentis componendis (quorū ho-
die vsus est) simplicia apponere, & penuria
deficientium apta constituere, vt hac via ve-
luti

luci ex promptuario quodam haberent omnes materiam perpetuo paratissimā, idque autoritatum copia & rationum claritate. Primum itaque ex vsitatis maximè Mesuæ & Nicolai descriptionibus simplicia apposui. Eorumque naturam vnicò verbo, exaravi. Mox in quo hætenus erratum est obiter demonstraui. Deinde (quoties occasio tulit) cõpositionem in quam simplex medicamentum recipitur, in memoriam reuocaui. Ad finē verò (quod præcipuus nobis fuit scopus) eius vicarium adhibuimus. Cæterum quum ex more patronum aliquem ex his quos curia plurimos habet, huic opusculo quærerem nobilitate & virtutum splendore præclarum, neminem inueni cui iustius quam tibi (doctõr sapientissime) dedicandum esse putarem. Nã vt animus tuus Musarum omnium sed præcipue artis medicæ sacrarium est, sic ædes tuæ academia quædam doctissimorum hominum absolutissima videntur: quos a deo semper foues, vt eruditus tantum natus esse videaris. Quã sane tibi insitam cognatamque in studiosos
omnes

omnes benignitatē, abunde omnes experiun-
tur, & ipse iam sum expertus. Præterea sin-
gularem tuā in Deum religionem, vitæ inte-
gritas in multis spectata palā facit. Eximiā
apud omnes benivolentiā, domesticarumq;
rerū ordinem, & publici officij administra-
tionē prudentiā atque constantiam, nemo
non admiratur ac suspicit. Ut non immeri-
to rex noster Philippus tā celebri adductus
fama, te in suorum medicorū primū accerssi-
uerit. quem porro ea benivolentia tibi recō-
ciliasti ut te vnum præter omnes & ipse ad-
miretur. adeo ut quæcunque tuo nutu con-
silioque gesta sunt, sapienter ac prudenter
gesta omnia arbitrentur. Sicque tua dicta
in curando amplexatur, sic fouet, sic ex te
recipit omnia tanquam ab Appollione pro-
nuntiata. Quanti verò præter vnicum regē
te faciat regina nostra ac principes cum reli-
qua prole, omnes norūt, vel ipsi æmuli à qui-
bus salus populi vocitatis. Quantūque tibi
debeat cuncta Hispaniæ respublica ob incre-
dibilē sinceritatem & æquitatem quā ob-
oculos ponis in examinibus peragendis præ-
ter me

ter me testem oculum notius est quam ut
egeat demonstratione. Siquidem nec amore
patriæ generisve, nec amicorū precibus aut
magnatum suasionibus, nec præmij esca irre-
titus, quosuis, censes indiscriminatim admit-
tendos, vel ad eā medicinæ partē quæ manu
curare docet, vel quæ pharmaca cōcinnat.
Hæc itaque omnia me cōmouerunt ut tuā
humanitatem primo hoc laborū meorū fru-
cture recrearē. Qui si nō satis maturus, & ut
res postulat cōfectus appareat, spero (Deo
annuente) in nostra Hispanicarū plantarū
historia, id totum absoluturum. Nolo iā in
enumerandis tuis laudibus esse prolixior,
quòd præsertim nihil infensius hebeas quā
inanem hanc laudandi vulgo consuetudinē.
Proinde nunc illis supersedeo, Deam Ma-
ximum precatus, ut te in longissimam sene-
ctā cōseruet defendatque incolumem, ut fœ-
licissime munus tuū absolvas, & omnibus
prodesse possis.

Mantuae carpetanæ, 16. Calēdas Iunij, an-
no à natiuitate Christi. 1565.

DOCTOR IOAN-
nes Comparan lectori. S.

NOT sunt lector curiose
in re herbaria ac reliqua
simplicium medicamento-
rum materia disceptationes, ut medi-
camenta ipsa (qua Deorum manus
ab Herophyllo pronuntiabantur)
iam ob ofuscata eorum notitiam,
non possint nec mereantur tali no-
mine illustrari. Idcirco maxime
esset optandum, ut qua olim a do-
ctissimis viris puta Aristotele, Teo-
phraſto, Dioscoride, Galeno, Pli-
nio, & magno labore continuisq;
vigilijs sunt elucubrata, ea nostra
ad

ad aetate peruenire potuissent. Sic fieret ut medicamentorum inquisitio quorum adiumento ad vitam rite seruanda morbosq; profligandos indigemus, non sic desideraretur. Verum ita casu nescio quo accidit, ut ex his simplicibus medicamentis quae veteres illi sapientissimi reliquerunt, non solum multa prorsus perierint, sed etiam quae in hunc diem seruata sunt, ita deprauate ita confuse intelligantur, ut saepissime vix, aut ne vix quidem percipi ac cognosci possint. praecipue quae à barbaris traduntur è quorum doctrina quae à septasiarijs seruantur compositiones ad laeguentium

Et medicorum usum ferè emanant.
Hoc incòmodum agre ferens Ioan
nes Fragosus vir non solum in sim
plicium examine, verum in mede
dis morbis, presertim ea medicine
parte quæ manu curare docet dili
gentissimus, hos còmentarios, regis
còsily iussu ac i'perio à doctore Ioã
ne Gutterrio prius examinatos, et
tanquã valde utiles ad novã hãc
æditionem ab eo iudicatos còmodo
usuiq; mortaliũ consulens in publi
cũ emissit ac excussit. E quibus ve
luti ex fontibus (lector benigne) a
quã sincerã exhaurire poteris. Si
quidem quam plurimis herbis ab
antiquis pridem descriptis, sed no
stro

Stro æuo incerta similitudine præ
obscuris claritatem afferunt, succe-
daneaq; idonea monstrant. ac tali
eius industria vir ingeniosus mul-
tos excitavit ut eãdem rem ag-
gressi, iacentem medicamentorum
agnitionem, pro suis quisq; viribus
conetur subleuare in posterum.

Vale.

JACORVM.

VLGARE acorum,
luteis floribus præditũ
iuxta omnes, & passim
in aquosis locis proue-
niens, quod gladiolus

aquæ herbarijs dicitur, & sermone
vernaculo espadaña, nequaquam est
in vsu[m] medicinæ recipiendum. Nã
etsi aliquam veri acori speciem refe-
rat, genuinum tamen non esse hinc
liquet, quia radices gustu acres nõ
sunt, sed potius adstringentes. Qua-
re urinam non mouebunt vt verum
acorum, nec menses euocabunt, sed
potius sanguinem fluentem suppri-
ment. Caueant igitur seplasiarij ne
Diacori & Theriacæ compositiones
ex prius narratis radicibus cõficiãt.
Sed curent vt verum acorũ habeant,
quod haud dubiè est calamus odo-

Calamus
odoratus
officina-
rū veri a-
cori radix
est.

C. A. T. A. L. O. G. U. S.
ratus officinarum ex recentiorum au-
torum testimonijs: & ex eo vti debet
Myropola, quoties in componēdis
medicamentis acori fit mentio. Ga-
lenus libro. 6. simplicium, acori ino-
pia asarum supponit his verbis: Hu-
ius herbae, idest, asari radices vtilis-
sime sunt, facultate similes radicibus aco-
ri, intensiores tamen. *Hispanice.* Aco-
ro, alijs espadaña fina.

Pro Acoro. (Asarum.)

Q. A. C. A. C. I. A.

Veram acaciam nostra aetas ho-
die desiderat. Quare consuetū
erat officinis ex fructibus pru-
ni sylvestris succū colligere sub aca-
cia titulo, qui ob mirificam constrin-
gendi vim, leui & tolerabili errore,
medicamentis miscebatur: scilicet,
Theriace antidoto, & emplastro Dia-
phanicon Mesuaxi. consultius tamē
est, Rhois folia, aut succum foliorū
lentisc.

Lentisci, aut Hypocistidemi substitue
re, iuxta Dioscoridis sententiam lib.
i. Cap. de Lentisco, ad hunc modum
scribentis: in totum Acaciae & Hypo
cistidis vicem Lētiscus repræsentat:
& capite de Rhoe, folia, inquit, vini
habent adstringendi, & acacię effe
ctus præbent. *Hispanice.* çumo del
acacia.

Rhois folia.
Pro Acacia. { Liguamentū Lētisci.
Hypocistis.

¶ ABSYNTIVM.

Absynthium ponticum quod à
Pōto veniat cognominatum,
præstantissimum, post Dioseo
ridē quoq; iudicavit Galenus lib. ii.
de methodo medendi, his verbis scri
bens: Porro Absynthium Ponticum,
tum folio, tum verò flore, longe est
quā cætera absynthia minore. Odor
quoq; huic, non modò non insuavis,

CATALOGVS

verum etiam aromatum quid præse-
rens, reliquis omnibus planè est fœ-
dus. Quare hæc fugere conueniet,
vti autem semper Pontico. Absynthiũ
nostrum vulgare, romanum appella-
uit Mesuæus in Syrupo d̄ absynthio,
non multũ à Pontico distans, nisi
loci, & culturæ varietate, qua de re
vice Pontici substituetur. Autor ille
succedaneorum Galeno adscriptus,
pro absynthio simpliciter, perperam
abrotonum supposuit. Absinthiũ
enim, vt inquit Galenus lib. 6. cap. 1.
simplicium, gratũ est stomacho, quia
plurimam adstrictionem continet,
abrotonum vero inimicum ob vin-
centem qualitatem amaram. Seriphũ
tamẽ & santonicum stomacho aduer-
santur vti abrotonum, ideoq; pro his
duobus absynthij generibus merito
supponi posset. Auicena 2. can. tracta-
tus. 2. in omnimodo absinthij defe-
ctu, polium optimè, substituit, nam
ad eadem valet, si conferantur, quæ

Autor li-
bri succe-
daneorum
saxatur.

MEDICINARVM. 3

ab autoribus de vtroq; tradita sunt.
Hispanicè. Axensos.

Pro absynthio pontico. { Absyn. vulgare
Pro absyn. serip. et sato { Abrotonum.
pro absynthio. { Poliũ mótanũ.

ASARVM. A

Asari frequẽs vsus habetur hoc
tempore in cõpositione Hie-
ræ simplicis: quam multis in lo-
cis describit Galenus: potissimũ ve-
ro libro. 2. de compositione pharma-
corum localium, cap. de his qui ex
stomacho caput dolent, vbi carpesiũ
pro asaro ponit in mulieribus, præser-
tim, quæ non probe purgantur. Ga-
lenus tamen lib. 6. simplic. med. radi-
ces asari radicibus in facultate simi-
les esse scribit: quemadmodum cum
de acoro loquebamur, demonstra-
uimus. Itaq; pro asaro, vulgaris officii-
narum calamus odoratus succedit,

A 3 quod

CATALOGVS
quod veri acori historiae respondeat,
Hispanice. Asarabacata, y asaro.

Pro asaro. (acorū, i. calamus officina-
rum, *λυ. νυλδία*)

ABROTONVM.

A Brotonum masculinum vulgaris
est notitię. De femina verò nõ
satis inter oēs cõstat. sed quid
de hac re sentiendum sit, in nostra sim-
plicium ex plantis historia, Deo be-
ne nostris cõceptis fauente, dicetur.
Vtrunq; abrotoni genus ad eadem va-
lere, auctores conueniunt, nec aliquã
differentiam agnoscunt. Paulus libro
7. origanum vice abrotoni reponit,
ab antiquorum scriptis nõ discedes.
Cum tamen, vt ipse ait, omniũ spe-
cierũ organi vna sit facultas, vtcunq;
nominibus distinguantur, origanum
nostrum vulgare vsurpabitur. *Hispa-
nice*. Yerua lombriquera, y escoba.
Pro abroto. femi. { abrotonũ. mas.
Pro abrotono. { Origanum.
amomũ

AMOMVM.

Cum nec in Hispania, nec per vniuersam Italiam amomum proueniat, an verum hoc tempore habeamus, multi ambigunt. Ceterum cauendum est ne falsa Serapionis interpretatione cap. simplicium suorum 279. amomi vice supponatur herba pes columbinus vocata, quæ geranij potius species est. Ineptè quoque cordis hiericūtis rosam amomum dixit in compositione Aureæ Alexandrinæ. & si idem, cū theriacā exponit, quæ amomum recipit, nos vero carere asserat. Quare cū de incognitis periculum facere non sit tutum, acorum verum (quod calamum odoratum officinarum esse indicauimus) pro amomo substituimus, cū similes habeant è Galeno vires, libro. 6. simplic. med. sic de amomo scribenti: amomum acoro si-

INTROLOGVS.

„ milem facultatem obtinet, nisi quod
„ acorum siccius sit, maiore autem cō
„ coquendi facultate amomū. nec dis-
plicet Matthioli senensis sententia,
quolibro. 5. suarum epistolarum de
Theriaca scribens, caryophillos pro
amomo subiecit. Poterit etiam asarū
subijci, quoniam hæc tria acorum, a-
sarum, & amomum, præter Hermo-
lai testimonium, inuicem ex Galeno
substituuntur, *Hispanice*. amomo.

- Pro amomo. { Acorum.
- { Asarum.
- { Caryophilli.

¶ ASPALATHVS.

Tanta est in hoc frutice autorū
dissentio, n, vt nec quid sit, nec
quid eius loco accipi oporteat
in Hedyroi præparatione, pro con-
ficiēda Theriaca, ex illorum scriptis
satis constet. Nicolaus (cui summa
ætatē nēstra in describendis medica

minum

MEDICINARVM. 5.

minum compositionibus fides adhibetur) pro aspalatho corruptè corallos ponit, in suaq; theriaca, trochiscos diacoralli commemorat, de prauato hedyctoi vocabulo in diacoralij. Auicenna. 2. cano. cap. de darlisa han, quod illi est aspalathus, eius loco fructum alièbut, hoc est siliquæ supponit. At Paulus, cui in hac parte magis quàm Auicennæ credendū, semē viticis, hoc est eius arboris quæ vulgo agnum castum appellamus, in suis antiballomenis substituit, quod facultatibus conueniant, vt speculatibus apparet. *Hispanice.* Aspalatho. *Pro aspalatho.* (Agni casti semē

AGARICVM.

SVum agaricum petebāt veteres
ex agaria vel ex ponto. vnde agaricum ponticum immittit theriacæ Andromachus iunior. Hoc tempore præstantissimum ex aphrica ad nos

CATALOGVS

nos perfertur, vt minime sit opus ex-
agaria, aut ponto, aut aliunde quæri-
tare. In plerisque etiam Italicis locis la-
ricibus frequenter innascitur, vt in sic-
mius tamē reliquis est omittendum,

Autor suc-
cedaneorum
notatur.

nisi in omnimodo defectu. auctor
succedaneorum Galeno adscriptus,
pro agarico euphorbium substituit
absurdissimè: cū Galenus libro sim-
plic. euphorbium causticæ siue vren-
tis naturæ constituat, & tenuiū par-
tium: agaricum verò deiectorium, &
ex diuersis partibus cōpositum. verū
tamen in extrema agarici inopia co-
locynthis rectius supponetur, quo-
niam ad eadē valet, si conferantur v-
triusq; facultates, potissimum in Me-
sua simplicibus. accedit Pauli testi-

monium lib. 7. cap. 4. sic dicētis: aga-
ricum similes cucurbitæ syluestri vi-
res habet. *Hispanice. Garico.*

Pro Garico pōtico saphricanum.

Pro agarica. Colocynthis.

CAPIVM.

Multorum testimonijs constat
 vulgare petroselinum horto-
 rum, verum apium satiuū an-
 tiquorū fuisse. Hinc Galenus libro.
 2. alimentorum, inter cætera familia-
 rissimum dixit, & ori gratissimum.
 id quod Plinius cōfirmavit libro 20.
 cap. 11. Qua propter curabunt dein-
 ceps pharmacopolæ, vt pro apio,
 vulgare petroselinū accipiant in suis
 compositionibus, Dioscorides lib. 3.
 de apio scribens, absurde coriandrum
 pro apio supposuit, nam Galenus. 8.
 simplicium, apium valdè calidum es-
 se docet (quod nec ipse negavit Dios-
 corides) coriandrum tamen vim re-
 frigeratoriam habere, ipsemet cap.
 proprio scriptum reliquit. Hac de
 causa ex eodem Dioscoride, apij hor-
 tensis loco (quod verum apium est)
 petroselinum, hoc est apium vulgare
 & pa

Dioscori-
 dis dogma
 refellitur.

CATALOGVS.

& palustre subijci posset, cum ad eadem efficax fit. Galenus libro superius adducto, reliquas apij differentias substituit, oreoselinum, inquam, & hipposelinum, nisi quod hoc imbecillius est, oreoselinum valentius. *Hispanice* peregil.

Pro apio. { Eleoselinum.
Oreoselinum.
Hipposelinum.

ÆS VSTVM.

Solent nostri temporis chirurgi, Semplastrum isis vocatum in commodum vsum vertere ex Galeni scriptis libro. 2. & 5. cap. 2, de compositione phar. secundum generam cui nimirum compositioni æs vstum admiscetur. Huius defectu, æris scoriã substitui posse, Dioscorides auctor est libro. 5. cap. 43. his verbis: æris recrementum, stercus ve, quod scoriã

MEDICINARVM. 7

riam vocant, eodem modo lauatur, „

& eadē vim sed imbecilliorē habet. „

Hispanice cobre quemado, y alha- „

dida. *PARIS TOUTSIRAP*

Pro are combusto. (Scoriam.

AMMONIACVM.

Galenus ammoniacum thymia

ma cognominavit, quod latinè

ammoniacum suffimen, & am-

moniacy guta dicitur, ad denotandā

ipsius gūmi bonitatē. Dicitur enim

thymiamā, à suauissimo adore, thy-

mi herbæ naturā referenti. Pro am-

moniaco, opopanax suppleri potest

ad Galeni censuram libro. 10. cap. 2.

de compositione phar. local. vbi sic

ait: Verum ammoniacū thymiamā

& galbanum, vltra hoc quod confe-

runt ad emplastri cōpositionē, etiam

mitigandi ac emolliendi vim quādā

habent, opopanax verò eiusdem cū

ipsis est generis, sed fortiori facultate

Thymiamā
quid.

CATALOGVS

præditus. *Hispanice* aguaxaque.

Pro ammoniaco. (Opopanax.

¶ ARISTOLOCHIA:

Dioscorides ad eadē pollere scribit omnes aristolochiæ species. Cui subscribit Gale. libro 3. phar. local. cap. de dolore auris ex flatibus dicēs: ex tribus aristolochijs quæcūq; fuerit ad manum sumatur. Paulus pro rotunda, longam supponit & è cōtrario. Galenus tamen quādo alterutra vti liceat, libro. 6. simpli. med. his verbis mōstrauit: in quibus vsus est modicæ abstersionis, cōmodior est longa puta in vlcerebus carne explēdis, & fomentationibus vteri. at in quibus crassum humore validius extenuare oportet, illic vsus est rotundæ. Galenus & post eum Paulus Aetius & Actuarius, aristolochiam tenuem suis theriacis immittunt. Quæ si tertium genus aristolochiæ

Aristolochiam tenuem theriaca recipit.

lochiz

SYM. MEDICA. 8

lochia sit, reliquis duobus generibus infirmius iuxta Dioscotidis & Galeni placita, non est in communi usu recentiorum, nec reperi qui illud in Hispania ostendat. *Hispanice.* Aristologia.

Pro aristoloch. rot. } arist. longa.
Pro aristoloch. longa. } arist. rot.
Pro aristoloc. tenui. } arist. lo. aut rot.

AMMI

PLanta, quæ græcis & latinis ammi dicitur, Hispaniæ notissima est, quâquâ pharmacopæorum desidia ignota delitescat, etsi quotidie illius semen in usum medicum vocent. Ameos corruptè officinis appellatur, quo nomine à Mesuço recipitur in Dyacimino. Sed cum hoc æuo varia semina pro ammi vœneant, quæ verum ammi non referunt, huius vice anisum adhibetur ex Paulo lib. 7. id quod Galeno nō refragatur lib.

CATALOGVS.

lib. 6. med. simpl. easdem penitus vires, similesq; qualitatuum gradus de ammi, & aniso rescribenti. *Hispanice.* viznaga, o especie de çanahoria.

Pro ammi. Anisum.

ANACARDVS.

Confectio anacardina Mesuæi ab anacardo cognominatur, cuius mentio fit apud Græcos posteriores, nimirum Paulum, Aetium, Actuarium, & Nicolaum. Hi enim multa simplicia ab Arabibus mutuati sunt, quorum vetustiores græci, nec per somnium quidē meminere. Paulus lib. 7. loco anacardi psycam herbam substituit. Quid vero ea sit, & an veteribus cognita, nondum compertum habetur: nisi per ipsam betonicam intelligamus, quæ (vt autor est Plinius lib. 25. cap. 8.) psychotrophon appellata est, quoniam in frigidis locis proueniat. Tot hæc prædicta est

SIMP. MEDICA. 9

ta est viribus, vt de illius remedijs Antonius Musa clarissimus augusti Cæs. medicus, proprium libellum scripserit. Inter alia verò vt primarium auxilium recenlet, quod animas hominum & corpora custodit. Item cum subacris & amara sit, ac siccãdi mirifica facultate polleat, sitq; omnibus capitis morbis aptissimum & potentissimum pharmacum ex iuniorum decretis: eò crediderim betonicam herbam, aut psycham esse quam Paulus vice anacardi supposuit, aut parum ab antidoti scopo deuiare.

Hispanice anacardos

Pro anacardo. (Psychæ herba.

¶ AQ. VA PLUVIALIS.

Calen. 7. de cõpositione phar. local. in cõfectione dyacodiõ, id est ex capitibus papaueris, aquam pluuiam reponit. similiter Mesurus in syrupo de papauere ha

CATALOGVS

bet enim adstrictionē hęc aqua eodem Galeno autore cap. 2. & 4. libri citati. Præter hęc (vt refert Hippocrates lib. de aere, aquis & locis) imbriū aqua leuissima est, dulcissima, limpidissima, tenuissimaq; eo quod sol leuissimum & tenuissimum attrahit. Paulus libro. i. cap. 50. æstiuam aquā quæ tonitru decidit, præstantiorem iudicauit. Pro aqua pluuiali, aqua fontana pura supponitur à Galeno libro adducto his verbis: tibi verò etiā fontana sufficiet, pluuia non præsentē, si mūda sit, & omnis misturæ expers.

Hispanice agua llouediza.

¶ APARINE.

Aspergula
quid.

HErba aparine cognominata, aspergula siue asperula herbarijs dici solet: quòd asperitate sua prætereuntium vestibus adherescit quibus nomenclaturis in vnguento Martiano Nicolai vsurpatur. Hu-

ius inopia, gallium substituit Gale-
 nus lib. 6. simplicium med. sequenti
 sermone ad simile enim est gallium
 a parine facultatem obtinens, exicca-
 toriam & subacrem. Cæterum galli
 herba est nunc cognita a parine aut
 rubiæ minori similis, que in plurimis
 Hispaniæ locis circa publicum iter
 & in pratis nascitur, flore interdum
 candido, maiori ex parte luteo lya-
 uissimi odoris. *Hispanice*. amor de
 hortelano.

Pro a parine. Gallium. v. b. s.

¶ A. D. E. P. S.

A Dipentian feritum Mesuæ visce
 hepatis in emplastro philagrii, cu-
 ius vice gallinæ con substitui-
 tur & Suillis Galeni lib. 12. de com-
 positione med. p. en genera, ca. 14. de
 albis. emplastris ybi sic ait: anodi n. n. n.
 erit pharmacum, s. & adipis aliquid
 inieceris, & eluti egoriaere cōfuerit.

CATALOGVS.

adeps verò anserinus sit, vel huius in
 copia gallinaceus, sineq; hunc habea
 mus suillum iniiciamus: non ignari
 quidem magnam esse anserini ad re
 liquos eminentiam, utentes tamen
 peioribus etiam, si quādo optimi co
 pia non conceditur. Paulus lib. 7. ca.
 25. loco adipis, ceruinianserinum po
 nit, & vice suilli vulpinum, & pro vul
 pino vrsinum. at pro vitulino, suillū
 vetus apposuit Galenus lib. 4. de cō
 posi. per genera. cap. 5. de emplastris
 ad vlcera maligna, sic scribens: Cate
 rùm vos scire in primis velim, ut si
 quando vitulinum pingue desidere
 tur, eius loco vetus suillum, quod no
 minant axunxiā, admisceatis, verum
 salis ex parte, & non nimis multorum
 annorum. *Hispanice.* Enxū dia.

Pro adipe anserino.	}	Gallina. l. suill.
Pro adipe ceruino.		Anserinus.
Pro adipe suillo.		Vulpinus.
Pro adipe vulpino.		Vrsinus.
Pro adipe vitulino.		Adeps suil. vet.

¶ A N I S V M.

A Nisi semen vsum maximè in medicina præbet, vt inquit Galenus. quare Dianilo, Diagalage, & alijs Mesuæi aromaticis confectiõibus immiscetur. Dioscorides in prima anisi genera, creticum laudat, proximo loco ægyptium, plurimum hodie in Hispania prouenit nõ minoris efficacitæ, sed quod in anisi locum subrogari possit carui semen, Dioscorides autor est de caruo sic dicens: Carum semen est vulgaris notitiæ anisi vicem præbens. *Hispanice.* anis y matalaua.

Pro aniso. Carum.

¶ A S P H O D E L V S.

Vlgaris Hispaniæ asphodelus, quẽ ad viuum describit Dioscorides, à Galeni asphodelo Galeni asphodel' in lib. alimenterum, differt ab as-

aphodello
Dioscori-
dis & Pli-
nij.

lib. 2. alimentorum longè distat, vt
patet ex vtriusq; delinationibus. Pau-
lus pro asphodeli radice, succum be-
tæ supponit: quâuis radix meritò sub-
ijci possit, digerit enim, extergit, &
alopecias sanat vti asphodeli radices.
Verum eligi oportet betam albam,
vt notat Galenus lib. 8. simplic. nam
nigra adiunctam habet aliqualem ad-
strictionem. Galeo lib. 6. voluminis ci-
tati, pro asphodeli radicibus, ari, asa-
ri, & draconculi radices substituit sic:
asphodelus & huius radix utilis est, si
aut ari, asari, & dracontij.

Hispanice.
gamones.

Betæ candidæ succus
Pro asphodelo. } 1. radix. (radices.
Ari, asari, dracontij

2 VALEBILVIA

Vmilis herbæ nomen est alelu-
ia apud Nicolaum in vnguen-
ti Martiani descriptione. Oxys
plinio

Plinio & latinis dicitur: alijs trifoliū acetosum: nonnullis panis cuculli: vel quod cucullus avis eo vescatur, vel quia hoc erumpēte cucullus suā vocem ædere incipiat. Oxis verò ab acido sapore dicitur. Nullibi copiosius, quàm valentiæ prouenit in hortis & irriguis locis. Quum tamen acidum in gustu saporem præferat, idem cum oxalide (acetosam nostri nominant) habere temperamentum, euidentissimum est: ac proinde vnum alterius loco facile substitui potest citra aliam demōstrationem.

Hispanice. azederilla, ytrebol azedo, pro aleluya. Oxalis.

M V I I O M I T K A P
A L O E.

PLanta aloes nomine, ætate nostra in quam plurimis Hispaniæ locis virescere conspicitur. Tole ti verò, super ædificiorum fenestris fictilibus vasis alitur, ad spectacu-
lum

CATALOGVS.

lum potius quã ad medicum vsum.
Huius liquor est id quod ad nos im-
portat ex India cognominatus aloë.
Pro quo multa supponit Paulus ad
Galeni mentem, quæ vix hoc tempo-
re reperias: sunt illa, glaucium, fimũ
Ibis auiculæ, & lycium. Auicenn. 2.
can. loco oloe, duplum pondus de
lycio supposuit. at commodius esset
ex ipsius Pauli sententia centaorium
subijcere, quo (Galeno autore libro.
7. simplic. med.) vice lycij nonnul-
li vsi sunt. *Hispanice.* azibar.

Pro aloë. { Lycium
Cētaurium magnum.

ANTIMONIUM.

Officinarum antimoniũ, quod
stibium latinis est, in germani-
cis maximè argenteis fodinis,
in Italicis, atq; etiam in Hispanicis re-
peritur. id nunc præparati video in
quibusdam officinis ad purgationes
in

in diuersis morbis quos præsertim melancholia excitauit, ob mirificas vires quas de ipso prædicauit Andreas Mathiolus senensis in doctissimis ad Dioscoridem cõmentarijs nuper rime æditis ex anno (inquam) 1562. In huius penuriam succedit plumbum vstum Dioscoride autore adhuc modum de eo scribenti: Antimonium vt in vniuersum dicatur, vim habet vsto plumbo similem. antimonium enim si paulo magis concremetur, plumbum fit. *Hispanice* alcohol.

Pro antimonio. (Plumbum vstum.

¶ ADIANTVM.

Adiatum officinæ capilum venere ris vocant: sub qua nomenclatura in vsu frequentissime vsurpatur syrupus adianti Mesuæi. apud Nicandrum in theriacis Theophrastum lib. plantarum. 7. cap. 13. Pliniũ

CATALOGVS

22. cap. 21. duo genera ostenduntur. cauliculorum colore differentiam, adianti inopiam refarcit Trichomanes herba nunc, non minus quam adiantum nota. Cuius sententiæ autor est post Dios. Gal. libro. 8. simpli. sectione de trichomane dicens. Trichomanes eadem præstat quæ adiantum. *Hispanice.* Culantrillo de pozo. yerua brencia.

Pro adianto. Trichomanes.

¶ ARTHANITA.

ARthanita (cuius mentio fit à Mesue in vnguento de arthanita) cyclaminus & cyclamen veteribus nuncupatum, romanis peculiariter rapum, tuber panis, vmbilicus terræ, & orbicularis propter radicis formam appellatur. Cassamum etiam à Nicolao vocari in sua mithridati cōfectione, aut verius confusione, tota iuniorum turba declarat. Il-

cyclaminus

cassamum.

lud

lud quod de ea herba administratur
in medicina radix eius est, vt Auicen
na verbis vtar, canone. 2. tractatus. 2
cap. 62. vbi loco arthanitæ in abortu
& contra venena, substituit æquale
pondus aristolochiæ longæ, & semi
nis citri, & mentastri. *Hispanice.* Pan
de puerco.

Pro arthanita. { Aristolochia longa.
Citri semē et. (re.
Mētastrū æqli pōde

ALUMEN.

Alumen, stipteria dictū est Ni
colao in antidoto Emagogo,
quod nomen græcis ab adstri
ctione deductum est, quæ alumini a
dest vehementissima, vt refert Gale
nus. Quum vero omnia aluminis ge
nera exiccant & adstringant genero
sè, idem possunt Galeni testimonio,
inuicemq; substituuntur. Quoniam
autem, eodem autore lib. 1. de com
positione

Officinæ
scissile de
pluma ro
tundū zuc
carinum di
cunt.

CATALOGVS.

positione med. secundū genera cap. 12. præstantius est alumen scissile colore candidum, id perpetuo eligendum, cuius inopia rotundum (quod scissili est crassius, sed minus adstringens) reponetur, vt docet ipse Galenus lib. 4. cap. 5. de composit. per genera. Verūm. 6. de composit. phar. per locos, ca. de medijs pharmacis, liquidum quoq; pro scissili expressit hoc modo: Quinetiam si alumen addere velimus, non est necesse scissum iniicere. Sufficienter enim adstringit etiam liquidum, quod vilis pretij, & maxime parabile in omnibus regionibus existit, tenuitate tamen partiū à scisso differt, & ob id etiam minus efficax est. Paulus lib. 7. cap. 25. in omnimoda aluminis penuria, salem fossilē adiecit: est enim efficacius hoc salis genus, vt Dioscorides libro. 5. monstratum reliquit. *Hispanice.* Alumbre.

Pro alumine scissili. { Alumē rotun.
 Pro alumine. { vel liquidum.
 Sal fossillis.

¶ ASLVSLAPIS.

Lapidis Asij, ipsiusq; floris fre-
 quenter fit mentio apud Gale.
 in lib. de composit. phar. per lo-
 cos. Hic est quem Plinius Sarcopha-
 gum appellavit lib. 2. cap. 96. quoniā
 corpora consumat. Quod enim idē
 sint lapis Asius, alsius, & Sarcopha-
 gus, ex Celso abunde suppetit, lib. 4.
 cap. 34. Asius lapis rarissime visitur,
 cogimurq; pro eo Gagatem, vel fa-
 lem armoniacum crematum substi-
 tuere, ex libr. 7. Pauli. Nam sicuti de
 Asio inquit Dioscorides, quod poda-
 grici eo iuuantur (præter Galeni te-
 stimonium lib. 10. pharm. local. in ma-
 lagmate ad podagricos) sic de gaga-
 te scripsit Dioscorides, quod podagri-
 cis medicaminibus & acopis addi-

Sarcopha-
 gus lapis.

tur.

CATALOGVS

tur. Et Auice. can. 2. de gagate dixit,
podagræ cōferre. At quia nōdum cō-
stat an gagates sit ille lapis ex quo pe-
regrinantes mendici, imagines in pi-
leis, aut pectore gestant, qui verè ob-
sidianus est Plinio li. 36. cap. 19. & ca.
36. Salammoniacus vltus reponetur
ex Pauli præceptione loco citato, &
ex antiquiorum historijs eadem de
sate vsto, & de asio lapide scribētiū.

ad qd dicitur
de lapide

Hispanice piedra asiatica. *Pro asio lapide* Salammoniacus vltus.

AMYLVMO

Vulgare est medicamentum a-
mylum, inloch de pino, & pa-
paueris Mesuæi in vnguento ci-
trino Nicolai, & in ocularibus cōm-
positionibus passim apud Galenum
lib. 4. de composit. phar. local. ca. 7.
Paulus, & recentiores medici pro a-
mylo farinam siccam reponunt: est
enim veluti tremor tritici exsiccatus

& à furture separatus. Talis igitur in
 medicamentis recipienda esset ex
 tritico selectissimo, & optimè mun-
 dato. At vero quod Galenus lib. 1. ali-
 mentorum, ca. de amylo & hordeo,
 & Paulus lib. 1. cap. 38. panem lotum
 pro amylo supposuerint, ad ipsum
 quatenus alimētum est, respiciebāt,
 non quatenus medicamentum. *Hi-*

spanice. Almidon.

Pro amylo. Farina arida.

AMIANTVS LAPIS.

LAtini codices Nicolai perperam
 habent in vnguenti citrini descri-
 ptione amenti dulcis pro amian-
 to lapide de quo Dioscorides libr. 5.
 inter reliquos lapides mentionem fe-
 cit. Hunc officinæ alumen de pluma
 appellarunt, ex eo fortasse quoniam
 alumini similis sit, Plinio & Dioscori
 de autoribus. In huius lapidis penu-
 ria gypsum deustum rectè supponi-
 tur,

CATALOGVS.

tur, cum ex Galeno. 9. simplicium, tenuissimarum sit partium, & valentissime desiccet. Inter plura tamen gyphi genera quæ enumeravit Georgius agricola lib. 5. fossilium, illud potissimum eligendum, quod è lapide sit speculari, qui græcis selenites dici putatur. Ad quod comprobandum accedit Pauli testimonium, pro amianto aphroselynum ponentis, cuius Galenus meminuit inter lapides, qui verus selenites existit, vt ex Dioscoride elicitor cum scribit Selenitem ab aliquibus aphroselynum appellari, quoniam noctu inueniatur lunæ imaginem reddere. Constat etiam ex Galeno qui de Selenite seorsum non scribit, imò eadem de aphroselino, quæ Dioscorides de selenite commemorauit. *Hispanice.* Alumbre de pluma.

Aphrosel-
nus soleni-
tes est, vt
Dioscori-
de & Gale-
no deduci-
tur.

pro amianto lapide } Gypsum vstum.
Aphrosellinus la-
pis.

alba the

ALBATHECA.

Albatechæ hodie vsus est in cōfectione trocischorum de alchechengi Mesuæi. Ea cucumeris genus existimatur, antiquis græcis incognitum. Quòd autem albatheca genus sit melonis vulgaris, Serapio docet ca. 243. simpliciter melonem vocans batheca, cucumerem chateche, & citrullum Kura. Albatechæ inopia videtur substituere Auicenna. 2. canone, cucumerem, cum ait: Batheca in natura existit cucumeris. Paulus vero de temporarijs fructibus loquens lib. 1. cap. 80. cucumerem, peponem, & melopeponem, eadē posse insinuat, maioris minorisq; habita differentia. *Hispanice*. Badca, y albudeca.

Pro albatheca. { Cucumis.
 { Pepo.
 { Melopepo.
 C arugo

AERIVGIO.

Aerugo, quæ æris rubigo est, offi-
 -cinalis ac medicis viride æris nū-
 -cupatur: estque idem in ære æ-
 -rugo, quod in ferro ferrugo. Aerugo
 sub nomine zinniar habetur in vngue-
 ro de cerussa Mesuræi. Destituimur
 hoc tempore Iscolectia, ac fossili æru-
 gine: adulteratæ tamen & factitiæ,
 ubique ingens copia, quæ postremū
 locū bonitatis obtinet, autore Dios-
 coride. At in omnimodo defectu, æs
 vltum recipi potest, inefficacius ta-
 men vt inquit Dioscorides capite de
 æruginis sic: antedicta æruginum ge-
 nera vltio æri omnino respondēt, sed
 magis effectu valēt. Pro æruginis fer-
 ri (quæ proprius rubigo aut ferrugo,
 est) scoriam ferri supponit Dioscori-
 des cap. de rubigine ferri, sic dicēs:
 Stercus ferri quod scoriam vocant,
 eadem potest quæ rubigo, sed ineffi-
 cacius

catius. Plinius lib. 33. cap. 4. quid ve-
re sit scoria his verbis mōstravit: Que
è camino iactatur spurcicia, in omni
metallo vocatur scoria. *Hispanice.*
cardenillo.

Scoria qd
dicatur

Pro ærugine fossili. Aerugo factitia.

Pro ærugine æris. Aes vltum.

Pro ærugine ferri. Scoria ferri.

¶ A Q V A M A R I N A.

Marinæ aquæ vsus est pharma-
copolis in oleo de pulmone
vulpis Mesuæi. Qui tamē pro-
cul degunt à mari, Galenum consu-
lant lib. 1. simplicium medica. cap. 4.
vbi aquam sale paratam (quam mu-
riam vocant) his verbis substituit: sæ-
penumero cogimur in marinæ ino-
pia quādo muriam facere volumus,
salem aquæ miscere potabili. Et cla-
rius hoc ipsum affirmavit cap. 20. li.
4. sic scribens: ipsiq; tibi marinam, si
lubet, efficere licet, sale in aqua flu-

*totabulpe
aquit in steo
no tati pulmo
ne. Et guide
vulpis
tut quam de
pulmone oleo
axillare.*

CATALOGVS

„ uiali colliquato, cognoscereq; quan-
„ tō grauior reddatur aqua eiusmodi,
„ quā sit dulcis. Quin & modum iā
„ inuenerunt moderatam ad saliendū
„ faciendi saluginem, si ouum in ea vi-
„ deatur natate. *Hispanice*. Salmuera.
„ *Pro aqua marina.* Muria.

De litera. B.

¶ BDELLIUM.

Optimum
bdellium o-
nychia & q̄
re.

BDellij lachrimam, vngui simile
ponunt autores bdellium ony-
cha appellantes, aut quod vn-
guis humani colorem referat, aut
quod incensum ac suffitum, onychis
indici conchilij testæ odorem repræ-
sentet: id quod voluisse Galenum ap-
paret lib. 2. de antidotis in charmidis
antidoto, cūm Bdellij onychidis me-
minit. Galenus lib. 8. cap. 7. de com-
positione phar. local. terebinthinam

suppo

supponit pro bdellio his verbis scri-
 bens: Porro ammixtum est pharma-
 co bdellium sufficienter emolliens,
 & concoquens, velut didicimus, am-
 pliusq; moderate discutiens, consimi-
 lem ferme vim therebinthina resina
 habet. Attramen. 14. lib. methodi me-
 dendi in cura scirrossi affectus, am-
 moniacum aperte pro Bdellio substi-
 tuit dicens, ea tantum ad illum affe-
 ctum conuenire, quæ emolliendo di-
 gerere possunt: cuiusmodi sunt am-
 moniacum thymiana & bdellium.
 Celsus similiter cap. 5. li. 5. ammonia-
 cum his verbis substituit: Bdellium
 in omnia, idem quod ammoniacū po-
 test. Paulus lib. 7. splanchnon, id est,
 brion, seu muscum reponit qualis est
 cedrinus, aut alterius arboris odori-
 feræ, nam & digerendi & emollien-
 di facultatis est particeps, vt inquit
 Galenus vti & alia. *Hispanice*. Bede-
 lio,

CATALOGVS.

Pro bdellio. } Ammoniacum
} Terebinthina
} Muscus cedrinus

BITVMEN.

Bitumen (quod asphaltos est græcis) optimum cæterisque anteponendum, iudaicum esse censent auctores, quod è lacu (cui mare mortuum nomen est) elicitur. Bitumen legitimum vix in Hispaniam aduehitur pro concinnanda theriaca. Nam quo officinæ vti solent, impostura potius quædam est pice, petroleo & alijs parata. Credunt nonnulli veri asphalti defectu mumiam vulgarem substitui posse. Nam in Syria pauperes mortui bitumine implentur ad extrema vsq; ossa, quo nimirum mumiam huius temperis condiri asserunt. At vtilius videtur genuini bituminis penuria picem siccam reponere. Nam præter Pauli testimoniū

Galenus quoque insinuavit, qui lib. ii. simpli med. easdem vires tribuit bitumini, quas lib. 8. picis. & 3. methodi cap. 8. resinam ait, picem, & asphaltum modice siccare, & immodice calida esse. Conferens etiam Galenus sic eam cum liquida picis, sicca, ait, glutinandis vulneribus magis congruere, quod de bitumine Galenus enunciat. *Hispanice*. Betun de Iudea.

Pro bitumine. Pix sicca.

BEHEN.

REponuntur hodie in antidoto diamoscho Mesuæi, & in alijs passim Arabum cōfectionibus radices behen nomine ex armenia delatæ, quarum meminit Auicenna. 2. cano. & Serapio in simplicibus. nam è Græcis autoribus, non inuenitur qui illas posteritatis memorię prodiderit. Radices autem officinarum vulgares quæ nunc ubique à medicamē

CATALOGVS

tarijs assumuntur, veræ ac genuinæ non sunt de quibus Mauritanii scribunt, cum prorsus inodore ac inefficaces habeantur. Harum inopia magno errore supposuit Syluius lib. i. de simplicium natura, radices eryngij: eò quòd secacul Arabum (de quo eadem fere dicuntur quæ de behen) nesciuit distinguere ab eryngio. Haljabas, siluestris pastinacæ radices, figura & temperamento illis assimilauit. Auicen. 2. can. semen hormini & linguã auis his verbis substituit. Loco behen ponatur, quantum est ipsum tuderi, & medietas pöderis eius linguæ auis. Nam caput Auice. 702. de Tuderi, est caput de Hormino apud Dioscoridẽ. *Hispanice. Vna cierta raiz de armenia.*

Siluij error.

Horminũ gallitricũ, & lingua auis, semẽ fraxini est.

Pro behẽ alb. et rub.

(Hormini semẽ & lingua auis. Pastynacæ syluest. radix.

Bal-

¶ BALSAMITA.

Quod græcis *syfimbrium* pariter
 & latinis appellatur, hoc *sepla-*
sia balsamitam vocât, sub quo
 nomine habetur à Nicolao in vngué
 to Martiano, & sub nomine *syfym-*
brij à Mesuæo in electario xiloaloes.
 Paulus libro. 7. in *syfimbrij* penuria,
 ocymum supponit. At quoniam sus-
 pectum est ocymum vt in corpus su-
 matur, ob excrementitiam humidi-
 tatem, auctore Galeno *sampsuchum*
 (quod maioranam officinæ vocant)
 salubrius substituendum censemus,
 potissimum in medicamentis per os
 sumēdis. Galenus enim. 8. simpliciū
syfimbrium ait tenuium esse partium
 digerentis, excalfacientis, & resiccā-
 tis facultatis, & temperaturæ in ter-
 tio ordine: quæ omnia paulo antea
 ad verbum de *sampsuco* prædixerat
 his verbis. *Sampsychon* tenuium par-
 tium

CATALOGVS.

tium & digerentis est facultatis, de-
siccatur enim & excalfacit ordine. 3.

Hispanice. Sandalos yerua.

Pro Balsamita } *Maiorana.*
 } *Ocymum.*

BERBERIS.

QUOD nunc berberis officinis vo-
catur, & Mauritanis, nō est o-
xyachanta antiquorū, vt ple-
riq; opinantur ducti Serapionis sen-
tentia. Sunt quippe Berberis ex Pla-
tearij scriptis fructus rotundi aliqua
tulum oblongi & subnigri, quos in
Hispania saepe videmus, gustu acido
& subaustero, punici mali acinis
haud ab similes, at oxyachantæ bac-
cæ (quæ nostratibus Majuelas dicun-
tur) licet sint rubræ, stypricæ, & acer-
bæ, longè tamen distāt à berberis fru-
ctu, qui præter adstrictionem, inciso-
rius quodammodo fit ob partium a-
cidi

*Hispano-
rum majue-
las berbe-
ris nō sunt*

S I M. M E D I C A. 22

ciditarem. Sic Melueus, confectioni
bus trociscorum, de berberis & diar
rhodon, hūc fructū admiscet, quòd
valeat ad febres inflammatiuas, & ad
acuitatem coleræ citrinæ, & ad sitim
vt ipse in enarratis antidotis propo-
suit. Hinc toto cœlo aberrant, qui lo-
co berberis oxyachantæ fructum as-
sumūt, qui id solūm præstat (Galeno
autore) vt omnibus fluxionum affe-
ctibus medeatur. Consultius itaq; vi-
sum est, mali punici acida grana pro
berberis substituere: nam adstringūt
hæc, & æstuantī stomacho auxiliā-
tur, Dioscoride & Galeno testibus,
perinde ac berberis fructus. Constat
etiam (vt notauit in suo dispensario
Placotomus) ribes si ad manum sit,
subijci posse, cū sint omnino eius-
dem facultatis, & tēperamenti. *His-
panice. Berberis.*

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely from a library or ownership stamp.

Pro berberis } Grana mali punici aci
di.
{ Ribes.
Bede

CATALOGVS.

¶ BEDEGVAR.

Raro apud nos inuenitur planta
 quæ p legitima spina alba, siue
 Arabū bedeguar, possit demon-
 strari. Hic in primis animaduertant
 myropolæ, ne Brassauoli sententia,
 bedeguar & suchaha, à syrupo deeu-
 patorio propellant, quando non ex
 adstringentibus vllis, sed meris ape-
 tientibus, hunc syrupum constare au-
 tumat. Nam pari ratione, absynthiū,
 rosas, mastichen, spicam, vt adstricto-
 ria simplicia tolleremus. Nec Iacobi
 syluij consilium recipiēdum, qui sub-
 stituit filiculæ radicem, aut folia sabi-
 næ, aliam ve herbā aperientem. Cū
 enim Mesuæus hunc Syrupum com-
 posuerit ad illas curādas febres, qui-
 bus naturalia viscera imbecilla sunt
 reddita, optima componēdi metho-
 do, tam spinam albam, quam sucha-
 ham inseruit, vtpote quæ sua adstri-
 ctione

Brassauoli
 sententia
 refellitur.

Bege

ctione

ctione, languida ac infirma membra
 roborarent. cuius utilitatis Brasauo
 lus oblitus, has plantas syrapi inten-
 tionibus aduersari falso contendit.
 Dioscorides & Galenus pro spina al-
 ba, spinam arabicam (quæ arabum
 suchaha est) reponunt. Cæterū quan-
 do hanc ex orientalibus non habe-
 mus, illius vice, fumaria substituetur
 ex Auicenna. 2. cano. cap. 84. de Be-
 deoat, id est spina alba, vbi sic ait: Lo-
 co bedeguar in febribus ponitur fu-
 mus terræ. Dixit autem in fumi terræ
 historia, quod purificat sanguinem,
 & aperit opilationes hepatis, & con-
 fortat stomachū. Quas sanè proprie-
 tates, cuncti medici in syrupo decu-
 patorio collocarunt. Quod etiam ad
 Galeni mētem ponatur fumaria pro
 spina alba, eiusdem verba lib. 7. sim-
 pli. medi. apertissime demonstrant,
 quæ sic habent: capnios, hoc est fu-
 mus, tactis simul & amarae qualitatis,
 est particeps, nec tamē plane expers
 est

CATALOGVS

est acerbę. Quamobrem vrinam biliosam multamq; prouocat, sanatq; locinoris obstructions & debilitates. Cæterum si quis hanc sententiã vt paradoxicam, vel dubiam reiecerit, radices caryophyllatę supponat, vt Matthiolus nobiscum sensit libro suarũ epistolarum, 5. siquidem nõ solum hæ, odore quo præditę sunt, vitales spiritus recreant, sed alijs facultatibus quam maxime conueniunt: pro sunt enim celiacis stomachicis & leniticis, & cruenta spuentibus, menses cohibent, ac cæteras quascunque fluxiones, adeo vt epinæ albæ & arabicę facultates omnes habeant, sint q; suauiter odoratę. *Hispanice.* Cardo syluestre.

Suchaha.

Pro bedeguar. & Fumus terre

(Rad. caryophyllatę.

¶ **BLATIA BYZANTIA.**

Cõchy

Conchylj tegumentum suavis
 odoris onyx Dioscoridi est, lati
 nis vnguis, quòd habeat in se
 permixtum candorem in similitudi
 nem vnguis humani. Paulo testa si
 ue conchula. Indica dicta videtur, vt
 ab alijs secernatur. Officinis blatta bi
 zantia: sub qua voce habetur à Nico
 lao in aurea Alexandrina, & in anti
 doto è margaritis. Ostendi solèt que
 dam conchylia pro vngue odorato,
 quæ accensa non redolèt, sed potius
 foetent. Quapropter si veris blattis
 careamus, purpurarum, aut buccino
 rum testas supponemus: quæ passim
 manibus Lusitanorum repertiuntur,
 id quod Dioscori. confirmavit cap.
 de onycho sic scribens: crematum
 conchilium eadem efficit, quæ pur
 pura & buccinum.

Pro blatta bizantia. Purpuræ & buc
 cinorū testæ.

QBALAVSTIVM.

CATALOGVS

Dioscorides & Galenus balau-
stium appellant, florem ma-
li punici sylvestris. Plinius ve-
ro libro 13. cap. 19. tam fatium quàm
sylvestrem florem balaustium nomi-
nat. aromatatorũ vulgus balaustias
nuncupat: quo nomine recipiuntur
in trocischis de charabe mesuçi autor
ille succedaneorum, quisquis tandẽ
fit, malicorium, id est corticem mali
punici pro balaustio supponit. Cuius
sententiam non possumus non pro-
bare, cum videamus reciprocum ac
indifferentem amborum vsum esse
posse in medicamentorum composi-
tione. *Hispanice.* Flor de granado mō-
tesino.

Pro balaustio. Malicorium.

¶ BOLVS

Bolus, in confectione trocisco-
rum de alchechengi Mesuçi, ru-
brica est, non autem bolus arme-
ni

nicus vocatus. Nā sic, bis in vna compositione (quod absurdum foret) re-
 peteretur. At si bolus non esset rubri-
 ca, vice ipsius quaelibet earum substi-
 tuti posset, potissimum sinopica, quæ
 (vt Dioscorides scribit) vim habet
 exiccatoriam, obstruentem, & adstri-
 ctoriam: quapropter vulnerarijs em-
 plastris, & pastillis exiccantibus, &
 adstrictorijs commisceri solet. Quā
 sententiam eisdem fere verbis Aetius
 narravit cap. de rubricis. Vnde fit, vt
 minimè piaculum existimauerim, al-
 teram rubricarum pro bolo reponi:
 aut si maluerit quispiam bis rem can-
 dē inijcere in illa compositione, bo-
 lum armenum adhibebit, qui eisdē
 viribus valet. Veri autem boli arme-
 niaci loco, poterunt rubricæ succe-
 dere, aut quæuis alia terra rubra dilu-
 ti coloris, qualis pro luto armeno
 depingitur ab Auicenna can. 2. cap. 423. *Hispanice*. Almagre

vtraque ru-
brica, mo-
gar & ma-
gra mauri-
tanisappel-
latur.

D

CATALOGVS

Pro bolo Rubrica fabrilis, vel
finopica.

Pro bolo arm. Bolus arm. vulgaris
ruber.

BRIONIA.

Officinarum brionia, vitis alba la-
tine appellatur, vt distinguatur
à nigra. Albe brionię radice,
maximus est in medicamentis vsus,
sicuti apparet in vnguento agrippa
Nicolai, quod brioniam recipit: & in
vnguento alfesiricon Mesuei, in quo
vox hæc Arabica brioniam significat
vt constat apud Auicem. 2. canon. Ga-
lenus lib. 6. simplic. med. vitem nigra
pro alba his verbis substituit: Vitis ni-
gra, quæ proprie brionia vocatur, su-
pradietæ, hoc est, albæ similis est, sed
ad omnia imbecillior. Hinc non pos-
sum non stomachari in Conrradum
Gesnerum qui libro de medicinæ chi-
rurgicæ præstantia. Galenum hac in

Alfesirico
in confec-
tione alia
mesuæi nõ
est brionia
sed compo-
sitio, quã
fesuricom
nũcupat a
uice. 2. cã.
cap. 280.
constat ex
lithargirio
calchanto,
& aceto.

parte

parte notavit. cum, ut ille inquit, al-
 bæ radix non vrat, nigræ vero causti-
 ca sit. Ex quo palam suam prodi-
 gnitatem in cognitione vitis nigræ:
 siquidē præter græcos, Arabes quoq;
 omnes, eadem posse consentiunt, tã
 albam quàm nigram vitē. *Hispanice.*
 Nueza.

Probrionia aut vite alba. Vitis nigra

B V G L O S S V M.

DVæ sunt herbæ linguæ bubulæ
 similes: altera à nobis borago
 nominatur, altera lingua bouis.
 Prima in hortis Hispaniæ nunc fre-
 quentissima, ipsissimum est antiquo-
 rum buglossum. Huius boraginis spe-
 cies est, alia secunda, quam officinæ
 & nos buglossam & linguam bouinã
 appellamus: cuius radices cum sac-
 charo condiuntur hodie vtpote cras-
 siores, contra Syncopim & melãcho-
 liæ morbos. An vero officinarum bu-

C A T A L O G U S .

glossa, cirsium antiquorum existat, alterius est speculationis, proinde ad præsens ea consultè omitemus. Cæterùm melius fuerit cum buglossum ad vsum adhibemus, boraginein potius quàm vulgarem & campestem recipere: quæ tamen (si deficiat borigo) commodè in vsum vertetur. Cuius testimonium præbet Mesuæus, qui in syrupo de bizantijs & in alio saporis regis, succum buglosse domesticæ, aut sylvestris, indifferenter admittit, vtranque buglossam completens, quod eiusdem sint facultatis. *Hispanice*. Borraxa.

Pro buglossa lingua bouina vulgaris

J De litera C.

¶ CALAMVS AROMATICVS.

A Rundo odoratissima, quæ quibusdam Asiæ maioris lacubus dum siccatur, enascitur, nomi-

ne calami odorati, passim in medicamentis vsutpatur. ad nos tamen hoc æuo non affertur, officinarum enim calamus aro (qui verius est radix) a-
 corum legitimum censetur. Paulus lib. 7. sphagnon odoratum, hoc est, muscum arboreum supposuit. Serapio cap. simpli. 186. de lasahaten (quo nomine narcaphton grecorum nuncupatur, & Hispanorum Almea) id ipsum his verbis substituit: Lasahaten virtutem habet calefacientem, fiunt cum eo fumigationes, & ponitur in confectionibus vnguentorum, & alijs confectionibus calefactorijs, & habet virtutem similem virtuti calami aromatici. Nos tamen minime temerarium putamus, si in veri calami inopia hic vsualis vicarius substituat, vti Hermolaus Barbarus & alij testantur, neque enim a veri calami Arabici viribus, haud ita multum recedit. *Hispanice*. Calamo aromatico.

CATALOGVS

Pro calamo arom. { Calam. aro. vul.
Muscus arb. odo
Narcapthum.

CINNAMOMVM.

SI Galeni tempore tanta erat per
vniuersam Italiam cinnamomi
penuria, vt non nisi ab imperato
ribus haberetur, nō dubium est, quin
vulgare nostrum legitimum esse nō
possit: præsertim cum Plinius pluri
mas cinnamomi syluas esse combu
stas scripserit. Cæterum quod cinna
momum nostrum, vera sit Diosco
ridis casia, iam dudum optimorū me
dicorum testimonijs confirmatum
habetur. Cinnamum id nuncu
pari solet, vt constat apud Nicolaum
in confectione diachalamintha. Qua
etia voce vsus est Plinius pro cinna
momo libro. 10. cap. 3. & libro. 12. ca.
20. Darfenum quoq; vocari video a
iunioribus cinnamomum crassius:

Cynnamū

darfeum.

vt apparet in confectioe Alcher-
 mes, & electario aromatico moscha-
 to. Si tamen cinnamomum & dar-
 senum simul compositio postulat, vt
 in electario de cinnamomo, melius
 est quantitatem optimi augere. Cū
 itaq; rarissimum sit cinnamomum
 legitimum, pro eo substituetur du-
 plum pondus casia lignea, vt in pri-
 mis Dioscorides testatur de casia his
 verbis scribens: Ea duplo pondere,
 medicamentis mixta, cinnamomi vi-
 cem supplet si ipsum desit, nam eos-
 dem effectus praebet. Accedit post
 ipsum Galenus lib. 8. de compositio-
 ne phar. local. cap. 7. dicens: Conse-
 quenter autem post cinnamomum
 casia eandem vim habet, optima vi-
 delicet & cognata ipsi cinnamomo.
 Sed ex professo pro theriaca prae-
 randa lib. 1. de antidotis ait: At de ca-
 sia necessarium est mihi commemo-
 rare, cinnamomi penuria duplican-
 dam esse illius portionem. Quantā

CATALOGVS.

autem vim habeat hoc duplicandi
medicamenta præceptum in aliorum
inopia. Galenus ipse dilucide mon-
stravit aduersus Quintum, loco pau-
lo antea citato. Plinius lib. 24. cap. 11.
Sabinam duplicato potere eosdem
effectus habere quos cinnamomum
tradit. Cuius sententiæ Galenus fuisse
videtur lib. 6. simplic. med. cap. de
Sabina, eam (ex aliorum tamen pla-
citis) substituens. *Hispanice*. Cinnamo-
mo arbor.

Pro cinnamomo.

Cassia duplum.

Sabinæ duplū.

CASSIA.

Quod cinnamomum nostrum, id
est canesti vulgaris, vera sit anti-
quorum cassia, abunde demon-
stratum est. Hæc dum cortice vesti-
tur xylocassia est. quod nomen usur-
pauit Nicolaus in dialacca. nudata
cortice cassia syriax, quod fistulam
repræ

repræsentet dicitur. Loco igitur ca-
 siæ, semper cinnamomo nostro &
 vulgari vtendum est in græcorum &
 arabum confecturis, siue sint aroma-
 tice, vt electarium de aromatibus Me-
 fuci, siue de electoria, vt electarium
 Indum maius. At circa casiam cum
 cognomento fistularem dictam, qui-
 dam in eum ducti sunt errorem, vt
 in medicamentis soluentibus, casiam
 lenitiuam adhibendam esse velint, in
 reliquis aromaticam. Verùm quãto
 in errore versentur, hierapicra Gal:
 descriptione Nicolai (quæ casiam fi-
 stulam recipit) euidentissimè osten-
 dit, cui odoratam admiscendam esse
 constat. Certò itaq; crediderim om-
 nibus medicamentis ab Arabibus in-
 uentis quæ casiam fistulam recipiunt,
 solutiua (vt dicunt) esse inferendã
 vt in syrupo fumi terræ maiori, & in
 medicamine hamec Mesuxi, atq; in
 Diacastoreo, & diacotto Nicolai. Si
 tamen in græcorum scriptis (relictò

casia fistu-
 laris quan-
 do aroma-
 tica, & quã-
 do soluti-
 ua in medi-
 camētis in-
 telligatur.

CATALOGVS

A Etuario & Nicolao Myreplico, qui à Mauritanis multa mutuati sunt) casia fistula inueniatur, aut in Arabum compositionibus à græcis transcrip- tis, casiam adoratam Dioscoridis & Galeni, semper iniiciendam cense- mus, sicuti apparet in antidoto He- magogo Nicolai. Item in athanasia, & in hieris nonnullis à græcis descri- ptis. vt verò ad casiam redeamus, p- ca Paulus cap. succedaneis dicato, cinnamomū ponit. Cognatæ enim adeò plantæ sunt, vt ramulos perfe- ctæ casia, in totum cinnamomo simi- les, & contra, Galenus viderit, vt ipse lib. i. de antidotis testatur. *Hispanice.*

Cancla.

Pro Casia.

Cinnamomum.

¶ CANCHRYS.

Maximi olim vsus fuit in medi- cina primæ roris marini spe- ciei semen, eiusq; mentione

sc-

scatent veterum medicorum formu-
 læ: vocatur id canchrys, vt constat a-
 pud Theophrastum lib. 9. de histo.
 plant. cap. 12. apud Dioscoridem lib.
 3. cap. de rore marino, & apud Gale.
 lib. 5. cap. 9. de compositione per lo-
 cos. Differt verò canchrys à cachry.
 Cachris enim est quoddam peculia-
 re parturientis arboris indiciū, quod
 nec fructum, nec florem proprie di-
 xeris. Plinio pilula dicitur, qualis in
 abiete, platano, picea, & alijs permul-
 tis videre licet. Ceterum canchris in
 opia, substituit Aetius tantundem py-
 rethri lib. 12. cap. 5. in Læna empla-
 stro vbi ait: canchryos vnciam vnā,,
 accipito, aut pro eo pyrethri tantun-
 dem. Et lib. 8. cap. 65. de pectore sup-
 puratis, præter pyrethrum, staphim-
 agriam etiam supposuit dicens: His,,
 addatur ros marini semen, canchrys,,
 appellatum, aut pyrethrum eius lo-
 co seu staphys syluestris. & lib. 9. cap.
 34. in epithemate ex baccis lauri ad
 colicos

CATALOGVS

colicos, sic scribit. Quod si canchrys
» non adsit, pyrethrum conijce. *Hispa
nice*. Simiente de romero.

Pro canchry.

Pyrethrum.

Staphyagriæ semē.

¶ CAMPHORA.

Posteriores Græci, & Maurorum
quidā caphuræ meminere, atq;
lachrimam Indicę arboris ferula
cæ esse dixerūt. Cæterum nihil cer
ti ab eisdem proditum est, neq; etiã
à Serapione plerasq; cãphoræ dif
ferentias confundenti: quæ in duo fa
stigia rediguntur, in rudem scilicet &
elaboratam. Camphoram rudem Ve
netias nostro tempore importari au
dio: ibiq; igne vitreis organis elabo
rari, sic vt candescat, atq; pelluceat:
talemq; in Hispaniã afferri. Quæ res
si sic se habet, crediderim nostrã vul
garem camphoram factam esse per
sublimationem ex gummi rubeo, vt
inquit

inquit Serapio. an verò tuto in medicamentis accipiatur, non ausim affirmare. Quicquid sit, tutius videtur Santala rubra substituere iuxta Arnaldi sententiam in proœmio antidotarij, vbi inquit: Medicamen componitur interdū quatenus remittat excessum miscibiliū: propter quod ponitur camphora in electario Pliris, vel Santalus rubeus commodius, vt aliorum mitiget caliditatem. Et infra in eiusdem electarij descriptione, eādem sententiam confirmavit. *Hispanice.* Alcanfor.

Pro camphora. Santalus ruber.

¶ C A M B I L .

PAratur hodie in quibusdam Hispaniæ officinis pharmacū, quod vulgus chirurgorum & seplasiariorum, mundificatiuum ossium appellat. Quam compositionem, primum scriptis mandauit Auicena. 4.

can.

CATALOGVS.

cā. sen. 4. ca. 11. de cura ossis corrup.
quo postea transcripsit Guido de cau-
liaco. Quid igitur sit cambil, vix pos-
sumus diuinare. Nan Auicen. 2. can.
semen ait esse arenolum. Serapio a-
renæ similem facit cap. 68. de simpli-
cibus ex plantis. Guido, terram ru-
bram minutam interpretatur, cum
pharmaci compositionem enarrat.
Tagaultius libro. 3. institutionū chi-
rurgiarum cap. 14. & 15. Cambil Ara-
bum, terram Eretriensem Græcorum
esse putauit. Qua de causa, cum non
satis sit in cōperto, quid verè sit Cam-
bil seu Canabel minimè erroneum
existimauerim, loco illius chalcitidē
imponere. Auicena enim de colco-
thar, id est, de chalcitide scribens, &
Serapio de vitriolo, easdem cambil
& chalcitidi tribuunt facultates paulo
plus minusve. Accedit Bertapalia
testimoniū cap. de osse corrupto, in
pharmaco cōmemorato, qui posuit
vitriolum adustum, Cambil autem
vtrem

vt rem ignotam substituit. *Hispanice.*
Especie de tierra no conocida.

Pro cambil. Chalcitis.

C H A M A E D R I S.

Chamædryis semina commemo-
rauit Andromachus cū theria-
cam describit, vt patet in. 1. Ga-
leni, lib. de Antidotis. Meminit etiā
chamedryis Nicolaus Myrepsus in
vnguento Martiano. Herba est inuē-
tu rara, quanuis abundè proueniat
prope Cenobium Franciscanorum
Castaneti, non procul à Toletto vrbe
Auicenn. 2. can. ca. 136. in chamædryis
penuria, folia eupatorij substituit.
quod de suo eupatorio intelligendū
venit, illud enim facultatibus chamæ-
dry omnino respondet, vt facile de-
prehendet, qui historiam eupatorij
adulterini (quod eupatoriū est Aui-
cennæ) apud recentiorum herbario-
rū libros, accuratè perlegerit. *Hispa-
nice.* Carrasquilla, y betonica menor,
y roble

*in caesara puda
plurima opus
uenit. egre
pe videt, — //*

C A T A L O G V S.

y roblezillo.

Pro chamædry. Eupatorium Auice.

¶ C O S T V S.

COsti frutex nullo præter quam radice pretio, in theriaca potissimum Antidoto. Qui in officinis passim habetur; adulterinus est, quippe nec vlla odoris suauitate commendatur, nec gustu adeo acri deprehenditur, ut admotus exulceret, ut Galenus inquit. Proinde medicamentis, quæ Costum excipiunt, non erit imponendus, cum præterea nos plane lateat, cuiusnam plantæ sit radix. Si igitur legitimum consequi Costum nequeamus, tãtundem Helenij substituemus, aut cedri vel lauri fructus, ut Paulus libro 7. ex Galeno retulit. aut si mauult quispiam pyrethri dimidium ex Auicena, supponet. 2. cano. aut piperis radicem (si adsit) quæ similes costo vires obtinet, ut inquit

gale

Galenus lib. 8. simplicium med. cap.
de pipere. *Hispanice*. Costo.

Piperis radix.
 { Helenium.
Pro costo. { Pyrethri dimidium.
 Lauri aut cedri fructus.

¶ CARDAMOMVM.

Dioscoridis cardamomū, carui a Caruiagre
ste quid.
 greste vocauit magno errore
 Serapionis interpres, & Auicē
 na cordumēni. Quāuis Serapio cap.
 alio, duas cardamomi species indica
 uerit, maioris ac minoris discrimine.
 Verū cum tanta sit hoc tempore in
 cardamomi historia confusio, vt vix
 scriptores conueniant, placuit non
 nullis, vice cardamomi, cyperum aut
 myrtum supponere, iuxta autorem
 illum Galeno adscriptū de substitu
 tis medicinis. Attamen cum cyperus Autor li
belli succe
dancorum
taxatur.
 & myrtus contrarijs constant facultatibus,
 adstrictioneque non leui polleat

E nec

CATALOGVS.

nec plane respondeant ijs quæ à Galeno de Cardamomo scribuntur, nō est quòd eadem tutò in medicamentis pro eo recipiātur. Quare, pro duobus cardamomi generib⁹, quæ à Mesuæo requiruntur in electario letificante, & alibi sæpius, officinarum semina (sub nomine vtriusq; cardamomi seruata) quæ ignaua nō sūt, haud sine ratione accipi possūt: perindeq; in græcorum compositionibus faciē dum censemus. *Hispanice.* Cardamomo.

Pro cardamomo. Cardamomū officii.

¶ CARPESIVM.

MAuritani autores (inter quos est Auicēna & Serapio) cum de cubebis loquuntur, Galeni Carpesium omninò depingunt. quod nihil aliud est quā festucæ aut virgulta, cinnamomo similia, vt ipse refert Galenus lib. i. de antidotis, in cuius

cuius vicem phu, idest valerianę ra-
dices veniunt, eodem autore libr. 7.
simp. med. sic scribēti: phu, carpesio
in omnibus simile est non gustu tan-
tum, sed & facultate, sed plus habet
tenuitatis. Quę Galeni verba, non
de phu, sed de rubea in Auicēna le-
guntur errore maximo, cap. 1382. ca Error Auī
nonis. Ex dictis constat, vulgares of- cēnæ conā
ficinarum cubebas similes granis pi gitur.
peris (quarum meminit Platearius,
& quibus nunc vtimur pro medica-
mentis componendis) vt in Dianiso
& Aromatico cariophillato Mesuā
longè differre ab illis Serapionis &
Auice. & à Galeni Carpesio, nisi for-
te quis dicat carpesij fructum, Arabū
esse cubebas. Ceterum cubeba, vt
ait Platearius lib. de simp. med. fru-
ctus est arboris in transmarinis parti-
bus nascentis. qui nimirum cerebrū
corroborat, languentem stomachū
firmat, flatus ventris discutit, vteri-
malis à frigore opitulatur, quę omnia à

CATALOGVS.

Mesue prædicantur in suis compositionibus cubebas habentibus, ut pro ijs merito vulgares poni possint.

Pro carpesio. Valeriana.

¶ CALAMINTHA.

EX tribus calaminthæ generibus primum montanum appellatū, reliquis ut efficacius anteponendum censent autores, taleq; eligi debet, cum absolute scribitur calamintha, ut in confectione diacalaminthæ Gal. ex. 4. de sanitate tuenda. Secun-
Nepitagd. dum, latini propriè Nepetā vocant, autore Dioscori. quo genere ut plurimum officinæ pro calamento vtuntur. Sic Nicolaus Nepetam habet in vnguento Aragon. Tertium (quod viribus inferius est) fluuiiale vel aquaticum dici cœpit, cuius meminit Mesuæus in diacalamento, calamentum fluuiiale & montanum accipiens. Quauis Syluius in sua vocum aliquod

quod interpretatione, per fluuiale
 Mesuzi mentastrum intelligat, & per
 calamintham hortensem Gal. 6. per
 lecos cap. i. mentham vulgarem.
 Sed cum societas magna sit inter me-
 tham, mentastrum, & Nepetam, mi-
 rum non est misceri quandoq; ab au-
 toribus earum, & species & nomina
 sicut testatur Barbarus in corollarijs.
 Paulus libro. 7. calaminthæ penuria,
 mentham syluestrem reponit, quæ
 mentastrum est, vt Dioscorides exa-
 rauit. Possumus etiam herbam vul-
 go gattariam appellatã vrticæ folijs
 simillimam substituere, cuius magna
 est i regijs viridarijs copia. Est enim
 facie & facultatibus, alijs calaminthe
 generibus admodum propinqua.

Hispanice. Yerua Nenta.

Pro calamintha. Nepeta, vel flu-
 montana. uialis.

Pro calamintha. Mentastrum,
 Gattaria herba.

E 3 Casto.

CATALOGVS.

CASTOREVM.

Galenus lib. ii. simpl. med. testiculos castoris, castorium nuncupari tradit, medicamentum & celebre & multi vsus, adeò vt Archigenes de castorij vsu tantum cõscripserit librum. Vulgus medicorũ & pharmacopolarũ, id quod in officinis habetur hodie, ipsius animalis testes esse constantissimè affirmat, cum tamẽ renes illius videantur cõtriti, farctis inde testium folliculis. Cuius indicio est nimia eorum magnitudo, quum legitimi, parui admodum sint, & dorso ferè inhærentes, vt rerum naturalium scriptores testantur. Si igitur genuino Castorio destituamur, Lutræ testes subijci poterũt, vt pote omnium testimonio easdem vires habẽtes. Accedit quòd Plinius lib. 8. cap. 3. Lutræ speciem castorem esse inquit, cum scribit: Cauda pisciũ

Hispanis
Nutria dicitur ex cuius pelle coriarij manicas conficiunt.

ijs, cætera species lutræ. Autor libelli succedaneorum Galeno adscripti, blattæ pristinariæ (quam vermẽ panarium alij dicunt) intestina pro castorio ponit. Est id animalculum multipes pani & farinæ peculiare, quod græcis silphi dicitur. Vnde hallucinati sunt nonnulli Galeni interpretes, qui in eo libello, pro castorio silphium substituerunt, idest lasserpitium, vel assa, græcorum nominum affinitate fortassis decepti. Hinc etiã magno errore arripuerunt occasionem quidam ex nostris pharmacopolis theriacam præparantes, assam foetidam pro castorio iniijciendi. Veruntamen, vt ad illum succedaneorũ autorem redeamus, cum non eadẽ de verme panario, quæ de castorio scripta reperiantur, parum aut nihil illi tribuendum iudicamus. Auicenn. 2. can. loco castorij, tantundem acori, cum piperis dimidio supponit, à quo non omnino recedemus. Nam

Silphi animal est silphium vero herba.

Autor libelli succedaneorum refellitur.

CATALOGVS.

eadem fere de castoreo & acoro scribuntur à Galeno : castoriumq; cum pipere propinauit, de castorio scribens in simplicium libro. *Hispanice.* Compañones de biuaro.

Lutræ testes.

Pro castoreo. Acorū est piperis dimidio.

CARPOBALSAMVM.

FRUCTUS balsami, quem carpobalsamum dicunt, odoratior est sua lachrima, vt asserit Theophrastus cap. 6. libro. 9. de historia plant. Quomodo autem istud, & reliqua quæ a Dioscoride notantur, cum vulgari carpobalsamo conueniant, vel cæci consūmati saporis iudicabunt. Fuchsius in suo de compositione med. libro, carpobalsami loco, leu-coij radicem supponendam censet: eo quidem argumento (vt inquit) quòd ita scriptum repererit in libro galeni

Galeni de substitutis medicamentis. Verū cum nusquā in legitimis Gale-
ni libris inueniatur, hic autor si desit
carpobalsamum, substituere leuconi
radicem, cui nulla prorsus inest qua-
litas neq; facultas, quę carpobalamo
respondeat, ineptissimum videtur,
neq; est cui in hoc Fuchsij sententiā
probemus. Quare genuini carpobal-
sami defectu, cubebæ vulgares rec-
tius supponentur, vt præter Matthio-
lum pleriq; nobiscum sentiunt. Nam
si eæ mandantur, mordent gustum,
feruentes in ore percipiuntur, & aro-
matis saporem referunt: quas nimirū
qualitates, carpobalamo inesse Dios-
corides testatur. *Hispanice*. Carpobal-
samo.

Pro carpobalsamo. Cubebæ vulgares.

CICUTA.

PAulus lib. 7. trochiscum ex vesicarijs
diaphysalidon vocatum
scribit, in quo semen habetur.

eicutæ

CATALOGVS.

Autor succedaneorū Galeno ad scriptus taxatur.

cicutæ, vti ex Galeno etiam colligitur lib. 10. de composit. phar. local. cap. 1. Autor succedaneorum Galenicus, pro cicuta coriandri semen substituit absurdè. Nam cicuta gal. teste 7. lib. simplicium medica. summam habet refrigerandi vim, atq; adeò venenum est, cum tamen ex eodem Galeno, coriandri temperatura minime frigida sit ac simplex, sed varie composita. Dioscorides lib. 6. cap. de Taxo quatenus venenum est, taxū pro cicuta supponere videtur dicens: eadem taxo quæ cicutæ remedia conuenire. Attamen ad Galeni mentem & quatenus medicamentum est cicuta, consultius videtur semen papaueris nigri, vel alterius papaueris quæspeciei, pro cicuta iniicere: valide enim illud refrigerat, ad stuporem vsq; ad mortem perducens. Est enim ex quarto refrigerantium ordine vt inquit Galenus lib. 7. simpli. Et libr. 1. eiusdem tractationis cap. 13. semen

papa-

papaueris, & cicutæ in eodem tēpe-
ramento constituit. *Hispanice*. cegu-
ta canaheja.

Pro cicutæ semine. Papaueris semen.

C I T I N V S.

Celsus libro. 5. in emplastro Rhy-
pode cytinos capitula mal. pu-
nici latinè appellauit. Pli. libro
23. cap. 6. primum mali punici partū
florere incipientem cytinum voca-
uit. Galenus tamen libro. 6. de com-
positio. pharm. secundum locos ca.
1. cytinos interpretatur primogenita
punica. Quo tēpore enim arbor flo-
rere desinit, fructus ipsius apparet,
figuratus in speciem punici mali.

Quod autem in fine veris cytini ge-
nerentur, melioresq; sint acidorum
punicorum cytini (quorum fructus
parum abest vt esitari nequeat) gal.
inibi monstratum reliquit. Pro cyti-
no malicorium in primis supposuit

Dioscori.

Cytini qua-
les sint eli-
gendi.

CATALOGVS.

„ Dioscorides lib. 1. de malo punico, in
„ hunc modum scribens: Malicorium
„ asperum est mali punici putamen,
„ quod aliqui Sidion appellant, spissan-
„ di vim habet, & quos cytini præbet
„ vsus. *Hispanice*. Flor de granadas.

Pro cytino. Malicorium.

CYTISVS.

Cytisus vn
de dictus.

INuentus est primò cytisus in cyti-
lo insula, vt ait Plinius. Crediderūt
nonnulli, non aliam esse plantam
cytisum, quã eam trifolij odorati spe-
ciem quæ Hispanis Trebol appella-
tur: de qua neq; Dioscorides neq; ga-
lenus (quod scia) quicquã memorię
prodiderūt, nisi forte legitimum me-
lilotum antiquorum censeatur. Sed
quòd iure putem aliam esse plantã
cytisum à nostro vulgari trebol facit
in primis gal. lib. 1. de antidotis, vbi
cytisum fruticem esse myrti magni-
tudine scribit. et Plinius lib. 16. cap.

38. inter arbores connumeravit. Similiter Collumella in calce lib. 5. cū longius de cytiso disseruisset, demū inquit: Hactenus d̄ arboribus præcepisse abunde est. Galenus pro cytiso, maluarum folia supponit lib. 7. simp. sic scribens: Cytisi folia, digerendi facultatem obtinent, aquę & temperatæ mistam sicut & maluæ folia. *Hispanice*. Cytiso.

Pro cytiso, Maluarum folia.

CROCVM.

Galenus libro de antidotis. 1. selectissimum crocum pro theriaca dixit, non quod magnitudine excellat, tum flauissimum, tum odoratissimum, & longo tempore in vigore suo persistentem. Nunc in ple-ritque Hispaniæ locis plātatur, quod viribus orientali non cedit. Quare pro eo rectè supponetur. Cæterum tametsi in hortis hoc tempore satum
proue

CATALOGVS

Crocū hor-
tense, carta-
mus est of-
ficinarū.

proueniat, non est illud cuius memi-
nit Nicolaus Alexandrinus in antido-
to Esdra, verum est cnicus, id est, offi-
cinarum cartamus, si fides sit adhibē-
da Syluatico, cap. 196. Pandectarij. In
omnimodo croci defectu, crocoma-
gma, hoc est croci recrementum sub-
stituit Dioscorides sic scribens: Cro-
comagma vires croci proportione
quadantenus repræsentat, quādo qui-
dem plurimam croci partem sibi vē-
dicat. *Hispanice.* Açafran.

Pro croco oriētali. Crocum hispanū.
Pro croco. Crocomagma.

¶ CINNABARIS.

O Pinātur quidam sanguinis dra-
conis lachrimam, verā antiquo-
rum cinnabarim esse. Verunta-
men à sanguine draconis fuisse diuer-
sam, ex Nicolai Myrepsi antidoto è
croco Esdræ satis patet. quæ & cin-
nabarim & sanguinem draconis ha-
bet.

bet. Vehemēter caueant pharmaco-
pæi ne medicamentis compositis,
cinnabarinam vulgarem immisceāt (no-
stris bermellon dicitur) quo pic-
tes vtuntur. Nam & factitius est, &
fossilis, venenatus & exitiosus. Fit e-
nim ex argēto viuo & sulphure, per
viam sublimationis, diuq; arte qua-
dam igne torrefactis. Veri igitur cin-
nabaris loco, lapis Hæmatites reci-
piatur qui eiusdē est facultatis Dios-
coride autore li. 5. cap. de cinnabari,
sic dicēte: Vim habet cinnabaris Hæ-
matite lapillo eandem. *Hispanice.* Sā-
gre de drago.

Pro cinnabari. Hæmatites lapis.

¶ C A D M I A.

Cadmia fossilis seu naturalis, re-
liquis est multo præstantior, &
verus lapis calaminaris. At facti-
tia, quæ ex ære in fornacibus canden-
te, fuligine egesta flatu & lateribus
for

CATALOGVS.

Plinij lap-
sus.

formacum inhærente gignitur, haud
dubiè cadmia botritys Dioscoridis
est: officinis omnibus male tutia ap-
pellatur. Hæc enim legitimo nomi-
ne compholyx est. Paulus lib. 7. leu-
cographim Aegiptiam pro cadmia
supponit. Verùm hæc non est herba
vt Plinio videtur lib. 27. ca. 11. de leu-
ce: alijsq; herbis pertractanti, quibus
leucographim quoq; annumerauit:
quam tamē Dioscorides lib. 5. & Ga-
lenus lib. 11. simpl. med. genus lapidis
esse in Aegypto testantur, quod alio
nomine moroxus, Galaxia, & schi-
stus nuncupatur. & quo magis erro-
rem detergeret, eisdem vires, pro-
prietatesq; leucographidi Plinius ad-
scripsit, quas in eiusdem nominis la-
pide, Dioscorides, Gal: ac Paulus pa-
riter retulerunt. Possumus nos pom-
pholigem vice cadmiæ in medicamē-
tis apponere ad Galeni mentem lib.
simpli. 9. vbi eadem posse cadmiam
pompholygem, & spodium suis capi-
tibus

tibus euidenter ostendit. *Hispanice.*
Calamina, y piedra calaminar.

Procadmia. { Pompholyx.
Leucographis la-
pis.

¶ COLOPHONIA.

RES est factitia colophonia, nã
ex omni resina fit, presertim ex
pini resina, quoties per deco-
tionem ad id ducitur, vt in puluerẽ
redigi possit. Pices enim per ignem
fiunt: resinæ sponte ex suis arboribus
prodeunt. Colophonia igitur pix, hi Pix & resi
na quo dif
ferant.
spana aut græca nominatur, quoniã
ex his regionibus inuehebatur. Pro
Colophonia supponit Paulus picem
nauibus derasam, seu naualem, quæ
picandis nauibus est aptissima, vt ad
diuturnitatem seruentur, ac muniã-
tur. *Hispanice.* pez griega.

Pro colophonia. Pix naualis.

F Cantha

CANTHARIDES.

Altarahel
quid.

IN vulgaribus antidotarijs scriptū
habetur vnguentum de cantharidi-
bus ex Nicolo Florentino cap. de
saphati tinea & pustulis: & apud Me-
suxum sub nomine Altarahel: quæ
vox cantharides significat. Quales
autem esse oporteat, quotq; partes
sint ad vsum recipiendæ, dilucidè mō-
strauit Gale. lib. ii. simp. med. & 4. li-
bro de ratione victus in acutis mor-
bis super hydropicorum poculum.
Cantharidum penuria, buprestes &
pinorum erucæ supponuntur. Nam
postquæ de cantharidibus, bupresti-
bus & pinorum erucis, aliquantum
sermonē habuit Dioscorides, statim
subdit: Vis omnium erodere, vlcera-
re, calorem elicere. Quam sententiã
confirmauit Galenus lib. ii. simp. med.
his verbis: Sūt & ipsæ animalis quod-
dam genus: cātharidibus tum specie

tum

viribus ad simile. Quin & cruce, quæ
in pinis nascuntur, merito sanè nun-
cupatæ pitiocampæ istius sunt facul-
tatis. *Hispanice*. Abadejos.

Pro cantharidibus. Buprestes.

Erucæ pinorū.

CHALCITIS.

Chalcitis vulgaris quam nūc ha-
bemus, nil aliud esse creditur,
quam verum chalchantum, si-
ne vitriolum mauritanorum & officina-
narum, quod Hispani caparrofa vo-
cant. Cū tamen chalcāthum in chal-
citim transeat vetustate, vt ait Gale-
nus lib. 9. simpli. med. & in eisdem
venis utrūq; inueniatur, pro chalciti
(quæ alio nomine ærarius dicitur)
chalchantum nostrum supponetur
rectè, aut Myfi subiicietur si ad manū

Lapis æra-
rius quida

fit. Nam autore Diolcoride cap. pro-
prio. Myfi vim habet & vñionem cū
chalcitide eandem. Et Galenus libr.

CATALOGVS

nuper citato, videns super chalcitim
nasci Myfi, vt ærugo super æs: Mirū,
inquit, videri non debet, tria hæc me-
dicamina eiusdem genere facultatis
esse, Sori & chalcitim & Myfi, tenui-
tate & crassitudine partium inter se
diuersa. *Hispanice*. Caparrofa.

Pro chalcitide. { Chalcantum,
Myfi.
Sori.

CORNVCERVI.

Plinius dextrum cerui cornu ne-
gat ab vilo inueniri, quia id tan-
quam medicamento præditum
ipsi occulunt, humanæ vitæ tantam
felicitatem inuidentes. Vruntur cer-
ui cornua, & postea lauantur iuxta
Gale. lib. ii. simpl. med. Sic in theria-
ca smaragdorum (quã nostrates offi-
cinæ parant) cornu cerui vstum & lo-
tum recipitur. Paulus lib. 7. caprillū
cornu pro ceruino ponit. Nec est ex

tra

tra Galeni mentem, qui libro. 5. de
compositione phar. localium capite
de dentitricijs, nullam inter vtrunq;
cornu fecit differentiam dicens in
quadam compositione: cornu cerui,
aut capræ viti. *Hispanice.* cuerno de
cieruo.

Pro cornu ceruino, Cornu caprillum.

CERUSSA.

Factitia res est cerussa ex plum-
bo quomodo docuit Dioscori-
des. Ex qua etiã sandix paratur.
Cerussa enim exusta donec rufum
colorem imbuat, sandycem facit.
quod officinæ Serapionem secutæ
minium appellant, Hispani Azarçõ.
Paulus libro. 7. recrementum siue
scoriam plumbi pro cerussa non ma-
lè supponit. Galenus tamen spodiũ
& pompholygem adhibuit libro. 1.
de compo. phar. per locos cap. 8. sic
scribens: Cerussa verò modicam qui

Sãdix quid

CATALOGVS.

dem habet frigiditatem & ex phar-
macis est obducentibus meatus, pro
ea autem vi possumus spodio & pō
pholyge. *Hispanice,* Aluialde.

Pro Cerasa.

- Spodium.
- Pompholyx.
- Scoria plūbi.

CERA PONTICA

Dioscorides libro. 2. Cerā natio
ne ponticā optimā statuit aut
creticā, cera alba quę suapte
natura talis prouenit, pontica nomi
nati consuevit, autore Galeno libro.
1. de compositione pharmacorum
per genera, licet aliunde proueniat
quod plurima in ponto alba nasca-
turalijs in regionibus paucissima. pō
ticae ceræ inopia, alias ceræ differen-
tias apponit Galenus libro. 8. de cō-
positione pharmacorum per locos
cap. 8. pro ceratis & emplastris quæ
forintecus imponuntur. Sic vero in-

hispanice

que

quit: cera si nō pontica amara tibi in
 promptu sit, aliā ponticam conijce,
 & neq; illa pręsente, eam quę Tyrre
 nica appellatur: si vero neq; hæc ad-
 sit, aliam aliquam odoratam & pin-
 guem, si neq; talem habeas, eam quā
 habere potest lotam adde: liquefiat
 autem in duplici vase. Aduertendū
 tamen est, quod in componendis
 medicamentis mordacitatis omnis
 expertibus, fugienda est cera vt scri-
 bit Galenus libro. 4. simplicium me-
 dicamentorum cap. 6. quę ex acri-
 thymosq; melle conficitur. Ad
 quem vsū idonea censetur ex mel-
 le tum aquosiori, tum dulci: talis est
 cera alba virginea vocata sponte pro-
 ducta, atq; ex nouis fauis separata:
 alioqui alba factitia eligenda, cuius
 faciēdi doctrinam, Dioscorides pro-
 prio loco censuit, Huius defectu re-
 centissima dulcis aqua lota accipien-
 da erit: nam ea ratione à melle con-
 tractam acrimoniam deponit. Sed

C A T A L O G U S.

Ceræ laua-
tio à Gale-
no peten-
da.

ceræ & similium lauationem habes
apud Galenum libro. 2. simplicium
med. c. 15. *Hispanice* Cera del Ponto.

Cera alba electa.

Pro cera pōtica. } Cera odor. & pin.

} Cera quæuis lota.

C I M O L I A.

Nicolaus in Esdræ Antidoto ci-
moliam habet. Cuius duo gña
à Dioscoride referuntur libro.
5. cap. de terre differentijs. Plinius.
lib. 35. cap. 17. in quinq; differentias
partitur. Est autem Cimolia terre ge-
nus quæ utitur fullones in vestibus
abluendis, diciturq; aliàs terra sapo-
naria, & creta cimolia. Pro qua recre-
mentum ferri & molæ simul attrito-
rum substituit Bernardus Cronem-
burgius libro. 1. de compositione me-
dicamentorum. Idem tenuit sylvati-
cus excelso cap. 162. simplicium suo
tum. *Hispanice.* Creta. *Greda.*

Pro

Pro Cimolia, { Recremētum fer
ri & molę simul ac
tritorum

CITRULLVS.

Tanta est inter cucurbitas, pe-
pones, cucumeres, & melope-
pones affinitas, vt sæpenumero
Gręci ac Latini, & res & nomina
confundant. At citrullus genuinus,
fructus est sub cucumere comprę-
sus oblongus & ad modum flauus.
Vnde multi eundem priuatim ci-
trullum, & citreolum, quasi citrinũ
vocarunt, & huius femina alba & la-
ta sunt. Differt ab hoc, aliud cucume-
ris genus rotundum, herbacei colo-
ris, in quo sunt femina lata, & colo-
re spadicea, hoc est in rufo atra: quę
officinę citrullum vocant, & serapio-
ni Dullaha nuncupatur cap. 244.
quem interpretes vertit Melonę mag-
num

*Et etiã mite
rim rubea*

CATALOGVS.

num viridem. Vtrum acipiendum sit in confectione trociscorum Alchechengi Mesuei: parum refert discernere cum eiusdem sint facultatis, & sub amplissimo cucumeris genere cōplectatur. *Hispa*. Pepino amarillo. *Pro citrulo vero*, Citrullus vulgaris.

CORTEX RADICIS CAPPARVM.

Componunt officinarij vnguentum pro splene, cui cortices radicū eapparū immiscent Pauli imitatione in suo oxymelli splenico. Horū inopia supponūtur caules, folia, aut fructus ex Galeno libro 7. simplicium sic scribenti: Radicis
» cortici, fructus pro portione virium
» respondet, nisi quod ad omnia sit imbecillior. Imò & folia & caules eius
» similem vim obtinent. Substitui similiter potest cortex Myricæ arboris (quam tamariscum vocant) cū eadē
de

de illis à Galeno scribantur in simplici tractatione. *Hispanice.* Cortezza de rayz de alcaparras.

Pro cortice rad. Caules folia, fructus
capparis, { Cortex miricæ

CONSOLIDIDA.

Recentiores herbarij, tria consolidæ genera constituunt, maiorem, minorem, & mediam: quibus omnibus usus est Arnaldus libro. 2. cap. 3. de crepatura in cerato ex pelle arietina. Tametsi Guido à cauliaco maioris tantum & minoris mentionem fecerit tractatu de decoratione cap. 7. in emplastro contra rupturam hodierni usus. Ioannes de Vigo in suo cerato confortatiuo, minorem tantum consolidam posuit. Mayor consolidida, nulli dubium est quin ea sit plāta, quam symphytum Dioscorides vocat: de reliquis tamen non est parua controuersia

CATALOGVS.

inter iuniores. At cum omnes con-
solide adstringendi vim habeant &
consolidandi, inuicem substituuntur.
Verum in vnius defectu, persicaria
maculatam subijciendam censemus,
quæ attestate vulgitaria & quotidiana
no experimēto: mire rupturas sanat.
Poterit subinde magno vsu pilosella
herba consolidarū vicem supplere.
Nam recentiorū testimonio, huius
radix efficacissimum est aduersus ra-
micē remedium. *Hispanice*. Suelda y
consuelda.

Perficaria masculata
Pro consolida. Pilosellæ radix

CHARTA COMBUSTA.

ANtiqui ex Papyro arbore char-
tas factitabant, quemadmodū
nostri ex contritis linteis. Cæ-
terum animaduertendum est, quod
nostri vsus charta quæ ex veteribus
conficitur linteis; iisdem non pollet
facul

facultatibus, vt Matthiolo placet,
 quibus ea commendatur, quam vete-
 res ex papyro parabant. Quo fit vt
 dubium videatur, quo modo parari
 possit illud celebre Galeni medica-
 mentum de charta combusta vlceri-
 bus malignis vtilissimum: itemq; pa-
 stillus Faustini à Paulo lib. 7. traditus
 Carolus clusius in suæ versionis anti-
 dotario, non dedignatur papyrum
 vulgarem vltam, pro charta combu-
 sta substituere. A cuius sententia quã
 uis non omninò discedamus, magis
 est ad Galeni mētem anethum vltū
 supponere, vt ipse Gal. mōstrauit li.
 5. de methodo medendi ad finem,
 cum de vlceribus pudendorum sic
 scribit: Siquidem medicamen quod
 ex papyracea charta combusta fit, »
 hoc scilicet nobis vsitatum, id genus »
 vlcera sanat: sicuti etiam anethum »
 vltum simili modo inspersum. Quã »
 sententiam confirmauit lib. 6. simpl.
 medi. his verbis: Anethum vltum ter

Carolus
 Clusius.

CATALOGVS.

tij ordinis, tum exalfaciētium, tum
exiccantium fit, & proinde vlceribus
nimis humidis, mollibusq; prodest,
potissimum ijs quæ in præputio sunt
inueterata, ea probè cicatrice inclu-
dit. *Hispanice.* genero de papel que-
mado.

Pro charra cōbusta } Anethū vstum.
} Papyrus vulga-
} ris vsta.

CHRYSOCOLLA.

Chrysocolla quam seplasiarij, &
Aurifices vulgo Borrace nomi-
nant, pauca admodum in of-
ficis reperitur, quæ syncerissima
dici possit, & quæ colore sit viridi
porraceoq; , vt Dioscorides inquit,
qualis est fossilis. Factitia verò ex alu-
mine rupeo, sale, ac alijs quibusdam
admistis, non deficit. Vtriusq; memi-
nit Galenus lib. 9. simp. medi. vbi ex
puerorum vrina fieri docuit, vt Dios-
corides

corides quoq; prodidit libr. 2. in vrinæ mentione. Pro chryocollo Armenius lapis supponitur à Dioscoride lib. 5. cap. de lapide armenio sic dicente: Eadem quæ chrycolla præstat, sed inefficacius. *Hispanice.* Borrax, y liga de oro.

Pro chryssocolla. Armenius lapis.

De litera. D.

DICTAMNUM.

Quanuis dictamnium Cretæ insule vi mirabili proprium sit atq; rarum, neq; inibi passim, sed in angusto duntaxat loco proveniens, ut Teophrastus, Dioscorides & Plinius scripserunt, non ex eo inferre oportet, nos vero dictamno carere quemadmodum deceptus Manardus putavit lib. 6. epistola. 3. cum ex creta ad nos hodie deferatur. At quod vul-

Manardi
lapsus.

CATALOGVS

vulgo habetur, folijs glabris & fraxi-
neis, radicibus candidis, & floribus
odoratis, nec verum est, nec veri lo-
cc imponendum, saltem in grauisi-
morum autorum prescriptionibus.
Nam in recentioris alicuius autoris
confectione radices dictamni postu-
lante, Dictamni hispanici enarrati ra-
dices subiicientur quibus folis medi-
catur, perinde ac Cretense, folijs, &
cauliculis, vt Galenus docuit libro. 1.
de antid. in theriacæ præparatione.
Veri dictamni inopia, pulegium sup-
poni posset ex Diosco. lib. 3. cap. de
dictamno sic dicente: Dictamnum
præstat omnia quæ fatium pulegiū,
” sed efficacius multo. Galenus etiam
” simplicium. 6. Dictamnū ait, tenuio-
” re essentia constare quā pulegium,
” cætero illi simile, *Hispanice*. Dictamo
” de creta.

Pro dictamno. Pulegium.

DYPHRIGES.

DYphriges, cuius solet esse usus
 apud vulnerarios medicos, æ-
 ris quasi subsidens tæx est aut
 sedimentum quod sublato ære cohæ-
 rens fornacibus inuenitur. Est verò,
 Galeno. autore lib. 4. de cōpo. med.
 per genera cap. 1. aptissimū pharma-
 cum vlceribus ægrè humiditatis vi-
 tio ad cicatricem venientibus. Hu-
 ius inopia ponitur ochra combusta,
 quæ nihil aliud est quā terra lutei co-
 loris in pictorū vsum cedēs. Id quod
 Dioscorides docuit lib. 5. de dyphri-
 ge sic scribens. Ochra chremata dy-
 phriges vice venit. Quod enim ve-
 niat, aut quod vendatur pro dyphri-
 ge hoc terræ genus, fit propter simi-
 litudinem virium in vtrisq;. Sic enim
 de ochra scribit Dioscorides, ac si di-
 phriges vires ab eodem descriptas
 denuò repeteret: hoc solum (vt ipse
 inquit excepto) quod ochra vehemē-
 ter non exiccet linguam vti diphry-
 ges. *Hispanice*. Hez del cobre.

CATALOGVS.

Pro diphryge. Ochra combusta

DORONICI.

N Usquam de doronicis apud veteres græcos sit mētio. Actuaris carnabadium & Zarnabi vocauit Doronicum. Paulo verò Mamyras (vt suspicor) vocatur libr. 7. cap. 3. Doronicorum radices, quæ in officinis nunc habentur ex Hispania, non omnino Mauritanorum doronicis respondent, nisi ipsorum defectus, nostri cæli temperiei sint referendi. Hac de causa pro Diamoschi. d. Meluæi confectione, alijsq; vsitatis medicamentis, consultius fore credimus, legitimorū penuriā, caryophyllos reponere ex Auicēn. 2. can. cap. 201. simplicium suorum, vbi sic ait: Loco eius ponitur zurumbet æquale pondus, aut duæ tertiæ ponderis ipsius de gariofilis. *Hispanice* Doronicos.

Pro doronicis. Cariophilli,

D A V C V S.

TOcius dauci, semen vt plurimū
 vsurpatur. Sic in theriaca dauci
 semen recipiendum expressit
 Andromachus. De cipiūtur Ruellius
 & Marcellus ac multi alij, eandem
 esse plantam pastinacam syluestrem,
 & Daucum contendentes. Nā quā-
 uis Dauci & pastinacæ syluestris, sic
 vires conueniant, vt vnum pro alte-
 ro vsurpari queat in medicamentis
 componendis, nō ideo sequitur idē
 esse Daucum & pastinacam agrestē:
 Siquidem Dioscorides & Galenus
 manifeste vtramq; herbam suis capi-
 tibus discreteuerunt. Legitimum dau-
 cum fæniculi folijs, in Toleti campe-
 stribus proliēnit copiosè: vnde quo-
 tannis petent nostri pharmacopola.
 Galenus lib. 6. simplic. med. pro se-
 mine Dauci, herbam ipsam suppo-

differt dau-
 cus a pasti-
 naca sylue-
 stri.

CATALOGVS.

nit dicens: Ipsa verò herba, similem
» quidem vim obtinet, tamen semine
» inferiorem. At si tota dauci planta
cum semine carcamus, si semen à
Paulo substituitur. Vehemèter enim
excalfacit, digerit, vrinam mouet, &
menses euocat: vt Gale. scribit. lib. 8.
simplic. med. quæ omnia de dauci se-
mine ad verbum prædicauerat libr.
6. eiusdem tractationis. Ceterùm si
herba (quæ Iauer etiam dicitur &
vulgo Berraza) vbiq; nascitur in fon-
tium riuis, nunquã terè sine comi-
te Berula, ex qua hyemali tempore
magnus est vsus pro acetarijs. *Hispa-
nice. Dauco, y hinojuelo.*

Dauci herba.
Pro dauci semine. } *Pastinacæ sylues.*
} *Sij semen.*

DAMASONIVM.

Ter ignotas nostro seculo plan-
tas recensent nonnulli Damasoniũ
herbam, quæ græcis pariter & lati-

nis Alisma nuncupatur. Eo fiet ut in ipso dignoscendo, inhibendum paulisper iudicium sit pharmacopolis, donec certissimi quippiam ab homine singularis, & experiētiae & doctrinae illis obueniat. Verum, quod huius plantae radices, renum calculos vehementer comminuant, uti Galenus experimento cognouisse fatetur lib. 6. simp. med. fit ut à medicis praescribantur. Harum defectu eringij radices ponit Aetius lib. 13. cap. 29. sic scribens: Quod si damalonium non adsit eryngium conijce. *Hispanice.* quibusdam. Llanten del agua.

Pro damalonio. Eryngium.

D O R Y C N I V M.

Non contingit nobis haecenus legitimum dorycnium inuenire, quod descriptioni omnino respondeat. Unde hallucinari videtur Cordus cum alijs, qui putant do

Valerijcor
dierrot.

G 3 rycnium

CATALOGVS.

dorycnium esse eam halicacabi speciē,
in cuius semine effigies veluti cordis
humani insculpta apparet: quā Fuch-
sius inter solani genera recenset, ha-
licacabum peregrinum vocās. Siqui-
dem hæc, tamen si in aliquibus cum
dorycnio conueniat, in multis repu-
gnare deprehenditur. Paulus lib. 7.
hiosciamum semen pro dorycnio subie-
cit. At Gale. lib. 6. simplicium medi-
alias eiusdem farinae herbas suppo-
suisse videtur sic scribens: Dorycniū
temperamento papaueri simile est,
& mandragoræ, & similibus refrige-
rantibus. *Hispanice.* Dorygnio.

Pro dorycnio. { Ayosciamus.
{ Papauer.
{ Mandragora.

De litera. E.

EVPA TORIVM.

Tres

T Res potissimū plantæ sub nomine eupatorij in medicamentis recipiuntur. Vna, quæ græcorū est Eupatorium, agrimonia passim vocatur. Alia quæ in his locis vliginosis & hortis reperitur solijs cannabinis & vehementer amaris, Eupatorium est Auicennæ in. 2. can. cuius historiam ad amussim depingunt recentiores herbarij, adulterinum Eupatorium vocantes. Tertium (quod Mesuæo refertur) antiquorum ageratū esse tradunt. Igitur si unicuique suum sit reddendum, in Auicenn. remedijs, suo vtendum est eupatorio, & in græcorum compositionibus agrimoniā addere conueniet, & in medicamentis à Mesuæo relictis, eius eupatoriū accipiendum est. Verum quoniam non satis constat de Mesuæi Eupatorio, pro eo substituent pharmacopœlæ in Syrupo, græcorum eupatoriū: aut duplum pondus Asari & absinthij, ita vt amabo simul mista æquent

CATALOGVS

pondus Eupatorij, vt ipse Mesuæus
testatur cap. proprio his verbis: Po-
nitur loco eius in defectu ipsius, ab-
synthij & Asari ana medietas ponde-
ris ipsius. Auicenn. s. miter. 2. can. idē
pro suo eupatorio supposuit sic: Lo-
co eius ponitur pondus de asaro, &
medietas ponderis ipsius de absyn-
thio. Nec erit præter græcorum intē-
tionem. Hoc ipsum arabum succeda-
neum, pro suo eupatorio substitue-
re, vt contemplanti notum esse po-
tetit. *Hispanice*. Agrimonia.

pro eupatorio. Asari & absynthij dup.

¶ EPIPETRVM.

M Eminit epipetri Actius libro
3. cap. 76. in præparatione ace-
ri multi purgatorij. Vt verò
appellatum sit Dioscoridi, certò con-
stitueret nobis nondum licet. Sunt ta-
men qui Empetron esse putent: quo-
rum sententiam ob multas variasq;
cau-

causas minimè repudiandam existi-
 mamus. Epipetri inopiam sarcit scā
 monium pari pondere: vt inquit Ae-
 tius loco supra citato his verbis: Adij-
 ce Epipetri triti ac cribrati vnciam
 vnam. Euacuat bilē. Si verò nō affue-
 rit epipetrum, scamonię inijce vn-
 ciam vnam. *Hispanice*. Epipetro:
Pro Epipetro, Scamonium.

E S V L A.

E Sulæ ineminit Mesueus sub no-
 mine alfebran in pilidis foetidis
 maioribus: & sub nomine Ana-
 bulę Nicolaus Alexandrinus in vn-
 guento laxatiuo. Esulam requirunt
 hodie myropolæ: potissimum ad be-
 nedictæ Nicolai dispensationem quã
 uis Leonardus Fuchsius in Nicolaũ
 Myrepsum super antidotum. 30. cha-
 mæpytym pro esula intelligendam
 esse probat ex vocum Græcarum Ni-

Alfebran.

Anabula.

CATALOGVS

colai interpretatione. Cæterū Esula minor mauritanorum effigiē tenens vocatę canelę, euidenter tithymalus Cyparissias Dioscoridi dicitur, & maiori semper anteponenda, quæ græcorum est pytiusa & de genere thymallorum, Galeno teste. 8. libro simpli. med. Loco esulæ, quælibet thymalli species succedit, cum eiusdem sint facultatis, autore Galeno, loco prædicto sic scribenti: Hæc omnia genere quidem similiter, imbecillius tamen & folia, & fructus præstare possunt. *Hispanice*. Lechitrezna.

Pro esula. Tithymallorum radices.

E V P H O R B I V M.

EVphorbium, Galeno autore libro. 9. de compositione pharm. localium, succus est plantæ spinosæ in mamusiorum terra nascentis. Eligendū est recens vt docet Galenus lib. 2. per locos cap. 3. quòd ci

to eius facultas exoluatur. Vetus au-
tem euphorbium duplo pondere p-
recenti substituitur si desit, eodem
Galeno autore loco citato cum ait:
Verum si valde vetus sit euphorbiū,
sed duorum aut trium annorum, du-
plum eius adijcies. hæc Gale. Verum
tamen si omnino desit euphorbium,
qualecunq; sulphur aut castorium
pro illo admittitur ex Actij senten-
tia lib. 14. cap. 27. sic scribentis: Defi-
ciente vero euphorbio, sulphur aut
castorium ammiscabis, aut cōsimile
quiddam calidum & tenuium par-
tium. *Hispanice.* Gurbion.

<i>Pro euphorbio</i>	}	Vetus duplum.
<i>recenti.</i>		Sulphur.
<i>Pro euphorbio</i>	}	Castorium.

¶ E N D I V I A.

Hic oportet in memoriam reuo-
care maximam seplasiariorum
quorundam pertinaciam, qui

Endiua of-
ficinarū se-
ris & inti-
bus voca-
tur.

loco

CATALOGVS.

loco legitime Endiuix aut intybi, syl-
uestrem lactucam suo lacte refertam
Syrupis iniiciunt, ex eademq; liquo-
rem instillant, quod maximè cū ple-
risq; detestamur. Nam etsi lactuce syl-
uestri vis frigida insit, tamen præter
quã quòd nullam habet cum hepate
affinitatem, lac illud quo turget, qui-
busdam sui partibus adeò calorificū
est, vt linguam exurat. Oportebit igi-
tur deinceps intybum hortorū (sca-
rolam dicūt) ad vsum colligere, aut
eius inopia cichorium, quod intybus
syluestris est, & eiusdem cum dome-
stica endiuiā facultatis, vt ait Galen.
cap. proprio in simplicibus. Succedit
similiter chondrilla eiusdem Galeni
testimonio lib. 8. simpli. med. ad hūc
modum de chondrilla scribentis: cō-
drilla, & hanc quidam serim nomi-
nant. Est enim eiusdem ferè cum illa
facultatis, nisi quòd gustu amariuscu-
la est ac proinde facultate siccatio-
re. *Hispanice*. Endiuiā.

Proendivia.

Cichorium.

Chondrila.

ELLEBORVM.

Nigrum elleborum anteposuit albo Mesuæus cū reliqua arabum familia. Hippocrates verò, cæteriq; veteres, simpliciter nominatum elleborum, album semper intelligebant, & nigrum non nisi eum quodam discrimine vt docet Gal. libr. aphorismorum commentario. i. Quare obseruare oportet cōpositionem alicuius autoris, græcus ne sit, an Arabs. Nam pro græcorum componendis medicamētis, elleborum album accipiendum, cōtra quā in mauritanorum confecturis, in quibus nigrum est vsurpandum. At Gal. lib. 6. simp. med. nullā inter vtrunq; elleborum differentiam agnoscit, vt hinc constet, alterum vice alterius posse supponi. Quod ipse euidentius monstra

CATALOGVS.

„ mōstrauit lib. 1. de compositione per
„ locos cap. de compositis ad alope-
„ cias sic scribens: Veratri vtriusq; 3. j.
„ neque refert albo an nigro veratro,
„ quod ad manum sit vtaris. At lib. 8.
„ simp. med. sesamoidē supponit pro
„ elleboro sic scribēs: Sesamoides ma-
„ gnum, quod & antycines helleboros
„ appellatum est propterea videlicet
„ quia semē eius vt Helleborus expur-
„ gat: hoc & reliqua facultate hellebo-
„ ro simile est. Nam & in abstergendo,
„ excalfaciēdo, desiccandoq; similem
„ illi vim obtinet. Paulus li. 7. ellebori
„ nigri penuria, radicem adhibet papy-
„ ri arboris, officinis nūc incognitam.
„ Auicc. 2. can. scribit, quòd loco elle-
„ borii ponitur condes. quæ vox bar-
„ baris est græcorum struthion, idest
„ lanaria herba. Hæc enim similis est
„ elleboro viribus, si ijs quæ de vno
„ quoq; ipsorum scripta sunt animum
„ adinoueas. *Hispanice.* Vedegambre,
„ yyerua de balletero.

Pro elleboro nigro. Elleborū album.

pro elleboro albo. Elleborum nigrū

pro elleboro. Lanaria herba.

Sesamoides mag.

¶ EPITHYMUM.

IN dubium vertunt recentiorum
 quidam, an vulgare Epithymū ca-
 pillamenti speciem referens, vete-
 rum sit epithymū, quod florem thy-
 mi saturciæ similem esse scribunt.
 Quam controuersiam nō est nostri
 instituti dirimere. Creticum epithy-
 mum à Mesueo commendatur, tale
 quē designauit in syrupo de epithy-
 mo, & in confectione pilularum sto-
 maticharum. Paulus li. 7. de his quæ
 bilem atram vacuant epithymbrum
 pro epithimo substituit sic dicens:
 Epithymbrum quod thymbræ super
 nascitur, vt epithimum similiter va-
 cuat, sed imbecillius est. Aetius quo-
 que sermone. 5. Terrabibli. 1. cap. 9.
 florē

CATALOGVS.

florem stæbe additis verbis: Simili-
 ter autem velut epithimum purgat
 flos in stæbe enascens, & flos qui in
 thymbra nascitur, verum vterq; viri-
 bus debilior est. *Hispanice*. Epitimo y
 cabellos de tomillo.

pro epitimo.

Epithymbrum.

Episteue.

E B V L V M.

Esbrium.

IN vulgatis Nicolai codicibus circa
 vnguenti martiani descriptionem
 dubia Esbrij vox, multis negocium
 facessit, nec enim est saluia, nec sam-
 pfuchus, vt pandeſtari coaceruator
 interpretatur. Alterutrum enim cõ-
 positioni admiscetur, sub nomine a-
 maraci, & lilifragi. Verè tamen iuxta
 codicem Nicolai græcum Esbrium
 ebulus est, planta nullis nõ cognita:
 cuius inopia sambucus reponitur
 Dioscoridis testimonio cap. de Sam-
 buco & ebulo sic scribentis: Eadem
 vtriusq; vis & vsus exiccans. Accedit
 Gale.

Galenus lib. 6. simpli. medi. dicens:
 Acte, tum maga illa & arborea, tum
 herbacea, quã & chamæacten Græci
 vocant (latini hanc ebulum, illam
 sambucū) vtraq; potentiã habet, tum
 desiccandi, tum conglutinandi, mo-
 diceq; digerendi. *Hispanice. Yezgos.*

Pro ebulo. Sambucus.

E L A T E R I V M.

EX fructu cucumeris agrestis si-
 ue asinini succus elicitor, tũ græ-
 cis, tum latinis, elaterium vocatum,
 medicamentum nobile: cuius confi-
 ciendi rationem Dioscorides docuit
 lid. 4. Meminit elaterij Mesuæus in
 vnguento de Arthanita. Eius inopiã
 supplet ipse cucumis agrestis deuo-
 ratus, vt ante omnes retulit Hippo-
 crates lib. 6. de morbis popularibus
 parte. 5. sic scribens: Mulier, capra,
 elaterium vel cucumerem agrestem
 si vorauerint, pueris purgatio. Poni-

CATALOGVS.

tur etiam pro elaterio succus foliorū
aut radicū ipsius herbæ, vt inquit
Galenus lib. 8. simp. med. his verbis:
At radicis succus vt et foliorū, licet
elaterio similem vim habeat, imbec-
cilliozem tamen. Sed & ipsa radix si-
milē facultatem possidet. *Hispanice.*
cumo de cohombriillo amargo.

Cucumis deuoratus ipse.

Pro elaterio. Succus folio. & radicis.

Radix ipsius cucu. agre.

Q E B E N V S.

TEophrastus lib. 4. cap. 5. de hi-
storia plant. credidit Indiæ tan-
tum regionis vernaculum esse
Ebenum. Sunt qui lignum ex Indijs
petitum, quod quidam Guaiacum
pleriq; verò lignum sanctum appel-
lant, Ebeni genus esse crediderint, ni-
hil enim nisi summa nigritia quā ha-
bet ab Ebena dissidet. Nam quas vi-
res hodie in ligno Guaiaco experi-
mur

mur, ebeneo tribuit Galen. lib. 6. simplic. med. ut ea de re vnum pro altero substitui possit. Hinc taxandus est autor ille de substitutis medicinis, qui loti arboris lignum pro ebeneo supponit. Nam Galeno autore lib. 7. simplic. loti lignum adstringentis est facultatis, valetq; ad muliebria profluvia & dysenterias, caliacosq; affectus, ad quae ebenus non probatur. Praefertur Guaiacum quod in totum est album si recens sit, ut pote minoris aetatis. *Hispanice*. Euano.

Autor galenicus succedaneorum taxatur.

Pro ebeneo Guaiacum lignum.

De litera. F.

FOLIUM.

Folium, quod malabathrum Graecis dicitur, vix est qui hac aetate viderit. Hallucinantur pharmacopei, qui in theriaca, & styropode eu

CATALOGVS.

patorio Mesuæi, vice folij macijs vtũtur, cùm nardo potiùs vti debeant, Dioscoridis testimonio de malabathro sic scribentis: Easdem nardo sortitur vires, sed efficacius omnia præstat. Galenus similiter lib. 7. simplic. med. Malabathri, inquit, folium folium cum spica nardi simillimã facultatem obtinet. *Hispanice*. Hoja de la India.

Pro Malabathro Spica nardi.

FLOS AERIS.

Flos æris
ab squama
& erugine differt

Differt flos æris, ab æris squama, quòd hæc malleorum ictibus decutitur, flos verò erumpit, ac concrescit subito, ac sponte ex ære fuso, frigida aspersa. Auicenna lib. 5. summa. i. tractatus. ii. vnguentum veneris siue apostolorum inscribit, cui flos æris admiscetur. Decipiuntur tamen qui credunt æruginem, id est viride æris, & florem æris, vnã & eandem

dem rem esse (quanuis inuicem substitui possint ex recentiorum censura) quomodo enim flos æris fiat, Dioscorides docuit lib. 5. & Plinius lib. 34 cap. 11. Pro flore æris, squamma eiusdem quoq; supponitur, vt nō præter Galeni mētem testatum reliquit autor succedaneorum, quem Galenum fuisse inulti opinātur. *Hispanice*. Flor del cobre.

Pro flore æris. *Aerugo æris.*
 Squamma æris.

F A V F E L.

A Rabicæ vocis Faufel, nullibi (quod sciam) mentio fit apud autores pharmaca concinnantes, præterquam in emplastro de fermento Mesuæi plurimi vsus ad vehementes (viscerum inflammationes. Ceterum quid hoc tempore verè sit nondum est in comperto. Quamobrem ex Auicennæ sententia. 2. cano

CATALOGVS,

ne cap. de fufel, sandalus substituetur
cum coriandri portione. Quod simi-
liter confirmavit Serapio, cap. 345.
simplicium suorum, sic scribēs: Loco
faufel ponetur pondus ipsius sandali,
& medietas ponderis eius ex corian-
dro recenti. *Hispanice*, Auellana de la
India.

Pro Faufel, Sādalus & coriādri dimi.

FUMARIA.

Herba fumaria, quæ vulgaris ad-
modū notitiæ est, officinis pas-
sim vocatur fumus terræ. De-
bet hæc Mauritanis lōgè magis, quā
Græcis, quòd illi eam pluribus com-
mendauerint viribus, vt Serapionē,
Auicennam, & Mesuæum legenti-
bus facile patebit. Fumariz defectū
(ceti nūquam fere deficiat) supplet
lupus salictarius (vt Placotomo pla-
cet) potissimū in medicamentis
contra scabiem. Quantum autē hoc
habeat

habeat veritatis, ex vtriusq; facultati
bus inter se collatis, liquido consta
bit. *Hispanice*. Palomina,

Pro Fumaria, Lupus salictarius.

De litera. G.

GRATIA DEI.

PAratur hoc tempore in officinis
ex Guidone cauliaco tractatu. 7.
doctrina. 1. suæ chirurgiæ empla
strum gratia dei appellatum ab eius
nominis herba quam recipit, de qua
non constat apud omnes. Iacobus
Manlius herbam vulgarem esse do
cuit hyssopo fere similē in pratis abū
dē prouenientē, quam Andreas Mac
thiolus gratiolam quoq; appellauit,
cum illius imaginem exprēsit in suis
ad Dioscoridem commentarijs. Hie
ronymus Fragus chelidoniū minū
gratiam esse voluit. Otho Brunfelsius

CATALOGVS.

geranij genera recensuit, herbarijsq;
gratiam Dei acrostrum ciconiæ dici
affirmat non temerè. Verùm quum
plura sint geranij genera, cui illorum
referenda esset non satis explicuit.
Tamen pro emplastro concinādo,
illud geranij genus quod folia ranun-
culi habet accipiendum esse, Fuch-
sius testatur ab insigni in sanādis vul-
neribus effectu, nomē gratiæ dei ob-
tinens. Cuius inopia aliud geranij ge-
nus passim cognitum ab herbarijs
(quod herbam Roberti nuncupāt)
sumere oportet: cum præter scriben-
tium testimonia, huiusmodi plantæ
similis sint facultatis pro emplastri
confectura. *Hispanice.* Pico de cigue-
ña, y Alfieles.

Pro gratia Dei herba Roberti.

GUMMI ARABICVM.

QVod apud nos nunc ostenditur
gummi arabicum ex multis ar-
boribus colligi, nonnulli sibi
per-

persuaserūt ob colorum varietatem
 persuaserūt ob colorum varietatem
 in eo repertam. & quoniam ex dili-
 gentissimis simplicium enarratori-
 bus, nempe ipsam vnquam arborem
 vidisse se, aut qui viderit audiuisse di-
 xerit. Ceterum consentaneum est,
 vt gummi simpliciter scriptum, vel
 cum cognomento arabicum, acat: &
 arboris spinosæ gummi fit iuxta sera-
 pionis interpretationem. Hoc enim
 inter gummi genera optimum esse,
 Plinius testatur lib. 13. cap. 11. & Auicē-
 na. 2. canone, cap. 317. At in legitimi
 gummi locum, tubijciendum est tra-
 gachantum. Dioscoridis testimonio
 cap. de tragachanto sic scribētis: Tra-
 gachantum cutis spiracula vt gum-
 mi obstruit. Id ipsum Galenus confir-
 mauit capit. 5. libri de oculis (si liber
 Galeni est) sic scribens: Gummi arabi-
 cum frigidum est & siccum, obstruit,
 tragachantum similiter. *Hispanice.*
 Goma arabiga.

CATALOGVS.

Pro gummi arabico Tragachantū.

GALBANVM.

SVccus nascentis in Syria ferulæ,
galbanum autoribus appellatur.

Celsus lib. 5. sine surculis galbanū
esse voluit. quod autem nos interdū
habemus, lignosum apparet, & in se-
rapinum degenerans, sicut testatur
Galen. lib. 1. de antidotis. Hinc pro
galbano sagapenum substituit Actius
” fermone. 2. cap. 25. lib. 14. sic scribēs:
” Sagapenum vires habet galbano si-
” miles, magis tamen discutit & atte-
nuat. *Hispanice.* galbano.

Pro galbano Sagapenum.

GLAVCIVM.

QUod græcis glaucion nomina-
tur, Serapioni & Auicennæ me-
mita est, quo nomine vsu venit
in emplastro de fermento Mesuai.

Est autem glaucium, vt testatur Dioscorides succus herbæ quæ ad Hierapolim Syriæ nascitur: quem nonnulli nefando errore, succum esse chelidoniij maioris credidere, eo ducti argumento quod scripserit Dioscorides lib. 3. ca. de glaucio, glaucium herbã croceo succo totam maderẽ, cuius sit vsus ad oculorum medicamenta. Accedit quòd glaucij succus adstringens & refrigerans est, succus verò chelidoniij mordax & acris Dioscoride autore. Pro glaucio succum lactucæ, vel acetum & aquam supponit Galenus lib. 1. de cõpositione med. per genera cap. 4. in emplastro diachalciteos, sic dicens: Satius autem est vna cum hoc & glaucij quippiã indere. At his multo imbecillior sed acquisitu facilis lactucæ succus est, tum agrestis, tum hortensis. Et paulo inferius iterum sic scribit: Horum omnium penuria miscebis acetum & aquam. In cuius maiorem confirmationem

CATALOGVS

mationem venit Galenus lib. 6. simplic. med. vbi eosdem frigiditatis gradus, eademq; potestates tribuit glaucio & lactucæ. *Hispanice.* çumo de vna yerua de Syria.

Pro glaucio Lactucæ succus.

Acetum & aqua.

GENTIANA.

Gentianam omnium testimonio Illyriorũ rex inuenit Gentius vocatus. Huius radicem (quæ vsui est) vsurpauit Mesuæus in Dialacca magna : eademq; vtuntur non pauci ad varios vsus, in montium cacuminibus ipsam queritantes. Gentianæ inopia supponitur alia vulgaris planta, quæ non paruam cum gentiana cognationem habet: quando viribus & notis illi plurimum respondeat: vocaturq; ea de causa gentiana minor à recentioribus herbarijs. At Auicenna. 2. canone, asarum cum radice
dice

dice capparidis substituit pro gentiana-
na sic scribēs: Loco eius ponitur me-
dietas ex asaro, & medietas eius de
radice capparidis. *Hispanice.* Iunciana.

Pro gentiana gentiana minor.

libiq̄ asari & rad. cappa. par pōd.

GLUTENALZANAC.

MEsuæus in emplastro diachy-
lō magno, glutenalzanach re-
cepit, nomen quidem barba-
rum, & satis hodie controuersum.
Pandectarij autor, hederam exponit Pandecta-
rij error.
eiusq; gūm: sed perperam (ni fallor)
tam calide enim est facultatis, Gale-
no teste lib: 7. simplic. med. vt obscu-
re adurat: quod sane ab illo empla-
stro alienum sit oportet, Alij viscum
quo aues irretiuntur interpretantur.
Qua de re (eius quicquid sit) loco
ichthyocolla, hoc est piscium glutinū
supponetur. Cui plane sententiæ, hu-
ius ætatis, occulatissimi scriptores
suffra

CATALOGVS.

suffragantur. Præter id quod Dioscorides dixit emplastris conuenire lib. 3. vtilēq; esse medicamentum. *Hispanice.* Cierro genero de cola, o de goma.

Pro glutine alzanac. glutinū pisciū.

GALLA OMPHACITIS.

IANUS Cornarius in suis in Galenū commentarijs, tam primo quā sexto lib. de compositione medicamentorum secundum locos acriter contendit, nil aliud omphacitidem gallam esse antiquioribus, quam calycē illum quo glandes in arboribus continentur, quem recētiore cupulam vocant. Sed cum nusquam Dioscorides nec Galenus, omphacitidem gallam glandium calicem esse tradiderint, non est quod in hoc illi adstipulemur. Dioscorides, Galenus, & Paulus, duorum gallarum generum meminere. Alteram (quæ præstātor est

est) omphacitim appellant, id est, im-
 maturam. Parua hæc est, rugosa, soli-
 da, grauis & minime perforata. Alte-
 ra plana, magna, flaua ac perforata,
 quæ non adeo viribus valet: verum
 pro prima substituitur. nam Diosco-
 ride autore, vtriusq; vis vehementer
 adstringere. Supponit etiã Galenus
 pro galla omphaciti, fructum aut cor-
 ticem tamarisci, vt ipse lib. 7. simpli.
 med. de myrica seu tamarisco his ver-
 bis testatur: Cæterum fructus & cor-
 tex non paucam sortita sunt adstri-
 ctionem, adeo vt gallæ omphacitidi
 proxima sint, nisi quod acerbitas cui-
 dens est in galla. Attamen vbi galla
 forte ad manum nõ erit, eo vti liceat
 ad omnia ad quæ illa vtimur: in eisdẽ
 & cortice. *Hispanice.* Agalla por ma-
 durar.

Pro galla omphacitidi. { galla maior.
 fruct. tamar.
 cort. tamar.
 De lite

De litera. H.

H A E M A T I T E S L A P I S .

Hæmatites lapis, quo officinæ & pictores vti solent, vulgo vocatus lapis, legitimus non est, de quo meminerunt Dioscorides, & Galenus (quãuis non sit absq; efficacia pro medicamentis componendis) quippe hic factitius est ex vulgari bolo armenio. Legitimus autem fossilis est, & sponte naturæ nascens in metallorum cuniculis: qui fractus sanguinem colore imitatur. Galenus lib. simplicium. 9. pro hæmatite, magnetē, & schistum lapides supponit, sic scribēs: Ex lapidibus vnus est & magnes, adsimilē hæmatiti vim obtinēs. De schisto vero lapide sic ait: Lapidis hæmatitæ persimilem vim obtinet: verum infirmiozem, is qui vocatur schistus. *Hisp.* Piedra sanguinaria.

Pro

Pro hemat. fossilij } Hemarites factit.
 Magnes lapis
 Schistus lapis.

H Y S S O P V M.

D Vbitant monachi illi qui Me-
 suzum commentati sunt, an
 vulgare hyssopum, legitimum
 appellari possit, eo argumēto quod
 dixerit Dioscorides (vt Marcellus in-
 terpretatur) origanum heracleoticū
 folio esse hyssopi, non tamen habe-
 re umbellam hyssopi modo: quæ qui-
 dem notæ nō visuntur in vulgare hy-
 sopo. Verum hanc dubitationem fu-
 sissimē in libr. quem de stirpium hi-
 storia sumus edituri dirimemus. Cæ-
 terū cum nostrum hyssopū (vt expe-
 rientia probat) ijs omnibus polleat
 viribus quas illi reddidit Dioscorides
 pro vero tamen subijcietur. Suponi-
 tur etiā pro hyssopo, thymus ad Gal.
 mentem lib. 8. simp. med. vbi de hyl-

70 CATALOGVS.

fopo inquit, desiccatur & excalfacit
ordine. 3. sed & tenuium est partium.
quæ similiter de thymo scripserat li.
6. simplicium. *Hispanice*. Hyssopo yer
ua.

Pro hyssopo. Hyssopum vulgare.
Thymum.

HARMEL,

Alteram rutæ sylvestris speciẽ,
Harmalam vocari quibusdam
ipse Dioscorides prodidit: quã
Mauritani autores Harmel dicunt:
cuiusq; semen ad vsum eligitur po-
tissimum. Caueant pharmacopæi ne
grauissimo errore Quirici de augu-
stis luminis apothecariorum autoris
scripta secuti, loco Harmel, foetidis,
& aggregatiuis catapotijs, cicutæ se-
men admisceant, quòd & facultati-
bus Harmelæ repugnat, & lethale ve-
nenum existit. Similiter detestari o-
portet Matthei sylvatici perniciosis-
simum

Quirici de
augustus es-
tor.

simū errorem cap. 332. qui Harmel
 eum aspiratione scriptum apud Ara
 bes semen cicutę: sine illa semē rutę
 syluestris interpretatur. quomodo
 cunq; enim scribatur, semper rutam
 syluestre denotat, tum apud arabes
 præcipuos, tum apud Dioscoridē &
 Galenum. Harmel quanuis copiose
 Toleti luxuriet, vt nulla fere planta
 magis pedibus conculcetur, in Italia
 tamen, nec in plurimis Hispaniæ re-
 gionibus non videtur. Qua de re in
 harmel penuria, sine vllō errore po-
 terunt seplasiarij, alteram rutam syl-
 uestrem seu montanā subijcere, quo-
 ties arabum harmel in suis composi-
 tis medicamentis admiscendū re-
 periunt: quoniam eadem quę de se-
 cunda ruta syluestri à Galeno scribū-
 tur lib. 7. simp. med. sub nomine mo-
 ly perpulchrè respondent primo ru-
 tę syluestris generi. Aut si illa non ad-
 sit, ruta domestica reponetur. Nam
 si quis exactè Galeni scripta de ruta

Mathei fil
 uaticer er-
 roz.

CATALOGVS.

latiua ac syluestri altera lib. 4. & 7.
simp. medic. perpēderit, haud dubie
vtranq; indiscriminatim tutissimo
vsu venire comperiet. *Hispanice.*

Alhargama.

Pro harmel. Ruta montana.

Ruta domestica.

HERMODACTILVS.

Dvo hermodactili genera Me-
suæus constituit, vnum radicis
digitalis quod est Ephemeron
non lethale Dioscoridi, gale. & Pau-
lo. Alterū radice rotunda, quod du-
plex est. Quæ tria genera apud Pau-
lum scripta reperiuntur. Nam libro
5. meminit vnius sub nomine ephe-
meri, quod venenū esse dixit. in. 7.
alterius ephemeris mentionem fecit,
quod iris syluestris appellatur, & lib.
eodem de hermodactylo purgatorio
loquutus est arthriticis maximè ido-
neo, cuius etiam meminit lib. 4. cap.

178. de podagra, & articularijs mor-
 bis. Ex quibus apparet, quod hermo-
 dactylus verus officinarum, qui Pauli
 hermodactylo responderet, ab utroq;
 differt ephemero, nullamq; habet cū
 colchico cognationem. Hinc discāt
 pharmacopolæ ne colchicū suis me-
 dicamentis & catapotijs de hermo-
 dactylo inserāt, quum probatissimo
 rum autorum testimonio, mortiferū
 sit medicamentum. Auicen. 2. cano.
 cap. 354. Hermodactili defectu, alcā-
 næ, idest ligustri folia, cum medio
 bdellij pondere his verbis substituit:
 Loco eius ponitur in doloribus iun-
 cturarum, pondus eius de folijs alcā-
 næ, & medietas ponderis ipsius de
 bdellio. *Hispanice.* Hermodatiles.

Pro hermodactylo. Ligustri folia cum
 bdelli dimidio.

HALICA CABVM.

C A T A L O G U S

EX quatuor solani generibus a-
 pud Dioscoridem, secundum pe-
 culiari nomine halicacabū, id est
 vesicaria nominatur, & officinis al-
 chechengi; sub qua nomē clatura pa-
 rantur hodie trochischi ex Mesuāi
 inuentione. Halicacabi inopia, sola-
 num hortense & primum substituit
 Dioscorides sic scribens: Halicacabū
 vim vsumq; hortensis solani habet.
 ex vtraque herba succus extrahitur,
 qui siccatus in vmbra reconditur ad
 eadē valens. hic tamē attendat pha-
 macopola, ne ex Dioscoridis verbis,
 pro halicacabi fructu, fructū aut folia
 primi solani supponat in cōfectione
 trochiscorū, quoniā in ea mistura scot-
 pus est vrine malis opitulari, ad quā
 non probant scriptores solanū hor-
 tense. Quam difficultatem dilucidē
 absoluit Galenus lib. 8. simplicium me-
 dic. sic scribens: Halicacabum igitur
 in foliorum facultate, hortensi sola-
 no simile est, fructum habens vrinae
ciendae

Alcherché
 Sin

ciēdæ idoneum. Actius similiter ser-
mone. i. tetrabibli primæ, solanum,
inquit, hortense, adstringit & frigefa,
cit ordine secundo, quod verò hali-
cacabum appellatur, in foliorum fa-
cultate simile est hortensi, verum fru-
ctus eius urinam ciet. Ex quibus pa-
lām est, Dioscoridis sententiam pro
halicacabo, solanum hortense suppo-
nentis, coarctandam esse, vt de folijs
tantum intelligatur. Quamobrē pro
halicacabi fructu, rusci fructum sup-
ponemus, qui Dioscoride autore, vri-
nam ciet & vesicæ calculos frangit.

Hispanice. Bexigas de perro.

<i>Pro halicacabi</i>	}	Solani hortensis
<i>folijs.</i>		folia.
<i>Pro halicacabi</i>	}	Rusci fructus seu
<i>fructu.</i>		bacca.

THEYL.

IN confectionibus aromaticis Me-
suæi, cardamomi genus est heyl, si
credimus falsæ interpretationi Se-

82 CATALOGVS.

rapionis dicentis: cardamomum ma-
 ius est heyl, min⁹ verò hylbane. Cæ-
 terum cum Auicen. & alij ex arabum
 familia autores, in miua seu Syrupo
 de cydonijs, cardamomum maius, et
 minus, & heyl simul accipiant, facile
 adducor vt credam heyl esse, quod
 Auicenna appellauit cozbague. 2. ca-
 no. cap. 204. sic scribens: Granum est
 paruum simile cardamomo quod af-
 fertur de Sclauonia calidum & siccū
 in tertio, & eius virtus est virtus ga-
 riophilli: est bonum stomacho & he-
 pati frigidis, & retinet vomitum. Ex
 quibus apparet, eadem posse medi-
 camenta heyl habentia & cozbague
 proindeq; cariophylos heyl penuria
 substitui posse. *Hispanice*. genero de
 cardamomo.

Pro heyl. Cariophilli.

HEPATICA.

Herba.

HErba hepatica officinis appella-
 ta, vsum præstat in Syrupis de
 endiuia gentilis fulginatis, &
 de cichorea Nicoli Florentini. hanc
 græcis lichen appellari tradunt. Sed
 qua ratione non constat. neq; apud
 celebrem autorem vel græcum, vel
 arabẽ legitur, lichenam herbam, he-
 pati vtilem esse. Quod si Mattheus
 siluaticus scripserit, ex Serapionis &
 Galeni autoritate, valere hanc her-
 bam contra splenis, atque hepatis ob-
 structiones, & contra alios iecoris
 morbos, hi tamen lichenis effectus,
 neq; à Galeno, neq; à Serapione scri-
 pti leguntur. hac de re certo statui-
 mus, pro hepatica in dictis Syrupis,
 eupatorium iniiciendum esse. de hoc
 enim scribit Galenus lib. 6. simplici.
 medic. quod hepatis obstruções
 expurgat, atque hepar ipsum corro-
 borat. Ac libro de antidotis inquit,
 quod affectum hepar, sæpius herba
 eupatorium efficaciter iuuat. *Hispa-
 nice*

CATALOGVS.
nice. Yerna delhigado.
Pro hepatica. Eupatorium.

¶ HIPPOCISTIS.

N Ascitur cystus & hyppocistis
in quibusdam hispaniæ locis,
indeq; deberent pharmacopo-
læ omni diligentia conquirere, præ-
cipue cum sine vero hippociste con-
fici theriaca non queat. Vbi hippoci-
stis defuerit, balaustrij succo uti possu-
mus ex Diosco. cap. de malo punico
sic scribenti: Balaustrium syluestris pu-
nici flos est cytino similis: succus ex
eo exprimitur hyppocistidis modo,
cui adstrictoria vis inest, eadē faciēs
quæ hyppocistis. Galenus lib. 8. sim.
med. succum lentisci reponit, sic de
lentisco scribens: Succus ex folijs læ-
tisci viridibus exprimitur, ad hyppo-
cistida, nonnihil propè accedens. *Hi-
spanice.* hypoquistidos.

Pro

Pro bippocride. Balauſtij ſuccus.

Lentilci ſuccus.

De litera .I.

IRIS ILLYRICA.

Veteres in pleraſq; ſpecies diſcerunt
 nunt huiusmodi. Galenus tamen li-
 bro primo de antidotis autor
 eſt, omnes herbarios irim in illyrio
 natam optimam eſſe ſcripſiſſe. Hodie
 quidem hiſpanica, pro illyrica non
 male uſurpatur pro diareos cōpoſi-
 tione, & alijs medicamentis compo-
 nendis. At iride omnino deficiente,
 helenium odoratum ſubijci poſſe a-
 deo euidentis eſt apud omnes, ut no-
 ſtra non eget demonstratione. Qui
 tamē ſibi velit facere ſatis, adeat Pau-
 lum lib. 7. & alios ante ipſum ſimpl.
 medi. ſcriptores. *Hiſpanice*. Lyrio car-
 deno.

Pro

CATALOGVS.
Pro iride illyrica. Iris hispanica.
pro iride. Heleniū odoratū.

IUSQUIAMVS ALBVS.

COrrupta voce Iusquiamus dicitur officinis, quod hiosciamus & appollinaris latinis est, ab appolline medicinæ inuentore. Prima eius genera quoniam insaniam gignunt, & soporem, in communi usu damnari, veteres testantur. Tertium (quod album nominatum est) utile ad medicinam censetur. Vnde Mesuæus illius generis iusquiamum explicauit in confectione Philonij, in athanasia magna, & in similibus medicamentis. hyosciami albi defectu, rufum accipēdum esse Dioscorides præcepit, quod non tutum ex prius dictis videtur. Autor quidam non contemnendi nominis inter græcos semen rubicanini supponit. Quæ sententia Galeno non placet lib. 7. sim. med.

med. vbi ab illo cauendū esse docet,
 quod fructus eius lanæ speciem ha-
 bet ceu arteriæ infestum. his de cau-
 sis commodius est semen hortensis
 solani adhibere, cū Galenus & Dios-
 dilucidè ostenderint, quanta affinita-
 te vtriusq; facultates coniungantur.

Hispanice. Beleño blanco.

Pro iusquiamo albo. Solanū hortēse.

De litera. L.

LAPIS ARMENVS.

ARabes autores armenum & la-
 zuli lapidem vocatum, simul
 eodem capite confundunt: vt
 constat apud Serapionem, qui cum
 de lapide lazuli scribit, nō alia refert,
 quàm quæ de lapide Armenio à græ-
 cis tradūtur: præsertim ab Alexādro
 Tralliano, Actio & Actuatio. Mesuæ
 us verò, licet vtrunq; lapidem distin-
 guat

C A T A L O G U S

guat, non tamen vires ac proprietates admodum differentes in utroque conscripsit. hinc sequitur pro armeno lapide in diasene Nicolai lapidē lazuli cerulei coloris substitui posse. non illum (inquam, Dioscoridis, qui nec maculatus est, nec purgatorius: sed eum potius quem stellatum vocamus, punctis aureis infectū. Quod autem inuicem supponantur hi lapides, expressit Auicen. 2. can. cap. 57. de lazulo quod lapis armenus ipsi est, sic dicēs: Virt^o eius est, sicut virt^o eius quo adheret aurum, debilior parum. Et quinto canone tractatu. 2. cap. 1. sic ait: Lapis lazuli similē vim habet cū eo quod dicitur de Armenico lapide, nisi quia est ipso debilior modicū. *Hispanice.* Piedra de Armenia.

Pro lapide armeno. Lapis lazuli.

L A B R V S C A

Quod

Quod latini labruscam vocant,
 græcis œnāte dicitur, quod nō
 aliud veteribus significat quā
 vitis flos non tantum instructifera,
 sed etiam fructifera, quod aperte te-
 statur Galenus lib. 8. cap. 1. de com-
 positione med. secundum locos, his
 verbis: œnantes appello vitium syl-
 uestrum germen, vnā cum floribus,
 ex quo succedentibus diebus vnā fit
 hęc galenus. Cæterum aduertendū
 est, quod etiam domesticæ vitis flos
 œnante dicitur: verū quia sylue-
 stris vitis vi multo magis adstrictoria
 pollet, is per excellentiam œnante
 appellatur. Labruscam seu vitis sylue-
 stris florem requirūt nostri Myropo-
 læ pro emplastro diaphinico Me-
 susi componendo. Cuius penuria,
 vna immatura siccata supponitur ex
 Actio lib. 9. cap. 48. de phar macis ad
 fluxus vētris, sic scribenti: Baccarum
 myrti coclearia tria, anisi rosarum sic
 carum, œnantes, acaciæ singulorū

CATALOGVS

chleare vnum. Palmarum carne subi-
ge, ac dracmam vnam præbe. Si oe-
nante haberi non potest, vuas imma-
turas siccatas conijce. *Hispanice* Flor
de vid syluestre.

Pro labrusca. Vua imatura exiccata.

LINGVA AVIS.

Raxini arboris notę semen est,
quod avis linguam appellant
officinæ. alij verò linguam pas-
serinam. Hanc requirunt nostri phar-
macopæi pro confectiōe Diasaty-
rion Mesuæi. Auice. cap. 437. 2. cano-
nis. pro lingua avis (cuius nulla apud
antiquos mentio facta reperitur) nu-
cem moschatam & hormini semen
supponit sic scribens: Loco eius in
mouendo coitum, ponitur æquale
pondus de nuce muschata, & pon-
dus eius de hormino. Serapion simi-
liter cap. 226. simpli. suorum nucem
miscatam, & behen rubrum substi-

tuit

euit sic scribens: & pro ea ponitur pō
 dus eius de nuce muscata: & medie-
 tas ponderis eius ex behen rubro.

Hisp. Smiente de frexno.

Pro lingua avis. Nux moschata.

Hormini semen.

LOTI ARBORIS CORTEX.

Lotus arbor, quam latini Celtim
 & Fabam græcam (vt quidā vo-
 lunt) nominant, hispanis cū suo
 fructu notissima est, almaizo siue al
 mel vernaculo sermone ipsam appel-
 lantibus. Lotum scriptis tradidit Ga-
 lenus lib. 7. simpl. med. cuius ramēta
 maximē cōmēdauit ad mulierū pro-
 fluua, dysenterias, & alios ventris flu-
 xus. Pro cortice loti arboris, pini cor-
 ticem supponit Aetius lib. 9. cap. 48.
 de pharmacis ad dysentericos sic scri-
 bens: Quod si lotus non adsit, corti-
 ce pini vtaris. Et paulo inferius, me-
 spili corticem subiecit his verbis:

K Quod

CATALOGVS

„ Quod si lotinus cortex non adsit me
„ spilino pro eo utaris. *Hispanice*. alme
„ zo y lidonero.

Pro loti arboris cortice. Pini cortex.

Mespili cortex

¶ L A C C A.

S Erapio cap. 181. de simp. ex plan-
tis, natiuam laccam duplicem o-
stendit. Prima est Dioscoridis cā-
camum, quod Lusitani & hispani
anime dicūt. Altera est infectoribus
expetita, ijs tingēdis sericis, quæ vili
pretio veniunt. Atque hæc ipsa Dia-
laccæ medicamento miscenda erit,
& hanc Myrepsus intelligens, laccā
infectorum vocauit in sua dialacca.

Caveant pharmacopole, ne mona-
chis in Mesuæū scribentibus, acquie-
scant, qui in dialaccam magnam lo-
co laccæ, sanguinem draconis suppo-
nunt, qui adstringens est, contra lac-
ca aperit & extenuat. Tutius enim
putamus veræ laccæ inopia, primum

ipsius

Monacho-
rum error.

ipsius genus, quod cancamū vocant
supponere: Siquidem autore Paulo
lib. 7. vis ei est obesos extenuare, a-
penite obstructa, & abstergere: quę
lane facultates in dialacca exoptan-
tur. *Hispanice.* gomalaca.

Pro lacca. Cancanium.

¶ **LYCIUM.**

Lycium à lycia regione, in qua
nascitur, succus est Dioscoride
autere arboris spinolę. Officina-
rum lycium adulterina res est, è plu-
ribus succis confiata, nam & ex pery-
climēni baccis, & ex prunis sylvestri-
bus expressum succum in solatum
arefactum, huius vicem mentiuntur
Pyxacanthę unde verum extrahi ly-
cium possit, in Lygurię alpibus pro-
veniunt, sed adeò modice curamus
quę ad usum medicinę faciunt, ut ea
etiam ignoremus, quę sponte nobis
à natura offeruntur. Lycium recipiunt

CATALOGVS.

pilulæ lucis minores, Mesuxi. Defi-
cientetamen licio, liquamentū rhois
supponitur ex Dioscoride quū capi-
te de rhoe sic scribit. Liquamentum
fit ex aridis folijs ad crassitudinem
mellis in aqua decoctis, ad eadem vt
lycium conueniens. Licij similiter vi-
ces, ex eodem autore, supplet amur-
ca, vt ipse lib. 1. cap. de amurca, his
verbis testatur: Decocta in cupreo
vase ad crassitudinem mellis adstria-
git, cæteros præbens lycij effectus.

Hispanice. Lycio.

Pro lycio. Liquamentum rhois.
Amurca.

LIGVSTICVM.

Ligusticum à liguria vbi plurimū
nascitur appellatum, Galeno ly-
bitticum dicitur, officinis leuisti-
cum: cheisim barbaris nominatur,
vt apparet in Dyacimino Nicolai, &
in altero electario d̄ aromatibus Me-
suxi

Cheisim.

fuçi. Vero ligustico, Genuæ, & pertotam Liguriam pro pipere vtuntur, & inibi semen in ciborũ cõdimenta venit. Vnde Plinius lib. 20. cap. 17. de aniso scribens ligustici vicem præstare dixit in condimentis, cum idem possit in medicamentis perinde ac cuminum, ad Galeni mentem libro 7. simpli. medi. vbi cum de lybistico scriberet, semen eius excalfacere, adeo vt & menses cieat, & vrinas prouocet, flatuq; discutiat: eadem de aniso & cumino, & caro eodemq; ligustico prædicauerat, sectione de cumino his verbis scribens: Cymini semine maximè vtimur, quemadmodum anisi, ligustici, cari. Est verò & facultatis excalfacientis, sicut illorũ vnunquodq; cum vrinam mouentis & flatum extinguentis. *Hispanice.* Leuisticos.

Pro ligustico. { Cucumini semen.
Carum.
Anisum.

CATALOGVS

LAPIS PYRITES.

Marchasita.

PYrites græcorum lapis, nō alius est quā Marchasita vulgaris, quæ in metallorū fodinis diuersa effigie & colore reperitur. Hūc lapidē cōmēdauit Galenus lib. 2. de arte cur. ad Glauconem, ad scirrosos affectus persanādos. Cuius, si deficiat loco, Molarem lapidem supponit sic dicens: Quod si Pyrites in promptu non sit molari est vtendum. Sic enim lapidē ex quo molas parant, quibus frumentum molimus, vocant. *Hisp. marchasita.*

Pro lapide pyrite. Lapis molaris.

LAPIS LINCIS.

Nicolaus in confectione lithon tripon, & in Nephrocattico lapidem lyncis apposuit: lyncurium etiam appellatum. quoniam Diolcoride autore lib. 2. cap. de vri-

na

na, & Plinio lib. 8. cap. 38. vulgo credebatur lyncis animalis urinã simul ac excernitur, concrefcere in calculi duritiem. hinc difcunt myropolæ, lapidem lyncis quem impoftores vèdere folent, fpongiofum, grauem, & fubnigrum, rem effe incognitam & factitiã. Quin potius (vt docet dioscorides) verum lyncurium fpecies eft succini paleas & plumas attrahētis. Quod Actius lib. vndecimo. cap. 13. de antidotis ad calculofos mōftrauit. Electrum fiue succinũ inter medicamenta lapides frangentia cōmemorans. Vnde arripuerunt occasionem noſtri pharmacopolæ (pro antedictis Nicolai confectionibus parandis) iniijciendi succinum charabe vocatum, loco lapidis lyncis. quod improbare nō poſſumus, cum videamus confectionem trocifchorum alchechengi Meſuei, ad urinæ mala deſtinatam, charabe recipere: nec non ipſam lithon triponantidotum, me-

CATALOGVS

dicamenta obstruentia & adstringētia recepit, vt tragachantum, mastichē, & alia. Ceterum pro lapide lynceis, Syriacus siue Iudaicus (si ad manū sit) æquè supponitur, Galeni imitatione, qui libro. 10. de compositione phar. per locos cap. 1. vbi de nephriticis agit, nullius præterquam Syriaci lapidis mentionem fecit. Cronenburgius libro. 1. de compositione med. in enarratione antidotolithō tripōn, corticem populi albæ accipiendum suadet, quod vrinæ stillicidio prodesse dixerit Dioscorides. *Hispa.* Especie de ambar quajado.

Lapis iudaicus.

Pro lapide lynceis Cortex pop. albæ
Succinum.

De litera. M.

¶ M A R V M

M Arum si Plinio credimus cap. 24. lib. 22. herba est inuentu rara, & Italiae peregrina. Quā
inter

inter ea duntaxat odoramentorum genera, quæ ab externis regionibus cõuehebantur collocavit. Loco mari lysimbrium accipient theriacæ cõfectores, Dioscoridis testimonio ca. de Maro sic scribentis : Vim habet marum lysimbrio consimilem. Amaracum quoq; idest maioranam substitui posse, Galenus insinuauit lib. i. de antidotis quum ait quòd vnguētum illud in quo amaracum pro maro admisceri iussit, et si minus quidē odoratum inueniretur, non tamē viribus inefficacius erat, *Hispa. Maro.*

Pro maro. Syimbrium.

Amaracus.

M Y R R H A.

Quæ nunc in officinis habetur officinarū myrrha, aut adulterio non va- myrra, nō est legiti- cat, aut è deterioribus est. qd ma aut o- inter cæteras notas improbas, grauis maiū spe- ciorum est simus odor arguit, cum suauissimū deterrima. alioqui

CATALOGVS.

alioqui obtinere debeat. Erit itaque fortasse vulgaris myrrha, Caucalis aut Ergasima. Omnium primam trogloditicam esse statuit Dioscorides: cuius loco calamum odoratum supposuit Paulus li. 7. quo præsens ætas destituitur. Diosc. lib. 3. cap. de smyrnio, semē smyrnij pro myrrha ponit cum ait: Semē smyrnij, Myrrhæ sapore, ita vt alterum alterius loco cedat. Constantinus amigdalas amaras pari pondere supposuit. At licebit pharmacopolis (si velint) selectiorē myrrham ex ijs quæ nunc veniunt myrrhæ generibus recipere pro vsu medicamentorum, vt nostræ ætatis doctissimis medicis visum est. *Hispani.*
Myrra.

Pro myrrha trogloditica. { Myrrha vulgaris.
Smyrnij semen.
Amigdalæ amaræ.
Calamus odoratus.

M V M I A.

Ara

ARabes duas mumiaꝝ species faciunt, vnam quæ verū est Dioscoridis pissalphaltum, alterā quæ vera est mumia ex myrrha, aloë, croco, & humiditate quæ ex cadaueribus humanis resudat confecta: ex qua in Asia diuitum tantum corpora condiuntur. Hæc ad nos hodie nō affertur: sed pauperum tantum cadauera cum asphalto & pice condita. Ideo falluntur qui quū legitima mumia opus est, in puluere contra casū Mesuræ, & in emplastro contra rupturam, Guidonis arefactam istiusmodi cadauerum carnem assumunt carnes & ossa contudentes, eaquē medicamentis admiscētes. Superest nobis loco mumiaꝝ vti pissalphalto, idest pice & bitumine commixtis: si quidem ipse Auicēn. proprio de mumia cap. inquit: mumia est in virtute picis & asphalti commixtorum. Quod si pro asphalto ex Galeni & Pauli scriptis, pix sicca solet reponi,
ipsa

Mumiaꝝ
duo genera
apud Arabes
scriptores.

CATALOGVS

ipsa per se pix, pissalphalto deficiente, pro mumia subijcietur. *Hispanice.*

Carne momia.

Pro mumia. Pissalphaltum.

Pix arida.

MANDRAGORA.

EX folijs mandragoræ inter alia vnguentum populeum Nicolai concinnatur nostro tempore. sed quia mandragoræ folia vbiq; haberi nõ possunt, Dorycnium, herba maritima quando ad manum sic supponetur Galeno autore libro. 6. simpl. med. de dorycnio sic scribenti: Dorycnium temperamento papa veri simile est & mãdragoræ, ac quæcunq; parem habent refrigerandi potentiam. Ex quibus Galeni verbis elicimus, folia hyosciami pro folijs mãdragoræ similiter sumi posse: quoniã æquali, hoc est tertio ordine refrigerant ambo, vt sigillatim docuit Gale

nus

nus lib. simpl. 7. de mandragora : &
 8. de hyosciamo. Pro fructu vel po-
 mis mandragoræ, corticem radicis
 substituit Aetius lib. 7. cap. 108. de
 collyrijs ex rosas sic dicens: Et in hæc
 rosas, melilotum, hyosciami semen,
 & mandragoræ mala, aut si hæc non
 adsint, corticem inijcito, & ad triduum
 macerari finito. Pro succo autem po-
 morum mandragoræ, succum hyos-
 ciami & papaueri subijci posse, Gale-
 nus autor est lib. 1. de compositione
 medic. per genera cap. 4. in empla-
 stro diachalciteos, adhuc modum
 scribens. At mandragoræ pomorum
 virentium succus recēs adiectus, ma-
 gis aptum medicamentum efficiet:
 quem si tempus non admittat, illius
 quæ à Creta, vel alio quodam loco
 aduehitur, miscere non dubitabis,
 quin & hyosciami succum tempera-
 re ei consueuimus: interium meco-
 nium, sic autem succus papaueris ap-
 pellatur *Hispanice*, mandragula.

Pro

CATALOGVS.

Pro folijs mandragoræ. Dorycnium
Hyofciam folia.
Pro mandrogaræ pomis. Cortex eiusdem.
Pro succo pomorū mād. Succus hyofciam.
Meconium.

MOLIBDÆNA.

Molybdæna duplex
est natua
et factitia.

Molibdæna (quæ latinis plum-
bago est) in natuam & facti-
tiam partitur. Natua, ea pla-
ne est vena, quæ argentum simul &
plumbum continet. Factitia verò in
fornacibus procreatur, in quibus au-
rum & argentum eliquantur. Nam
cum fodinæ non tantum in se plum-
bi continent, quantum eis percolan-
dis sufficiat, vbi eis plumbum adijci-
tur, in ipsius fornacis fundo, postquã
ex eo fluxere metalla, plumbum cal-
cinatum, concretum, & deustum re-
peritur simile lithargiro, quod Moli-
bdæna vocatur. Hæc & lithargirium
inuicem substituuntur ex Gale. lib. 9
simplicium medicamentor. vbi ait.

Molyb-

Molybdæna similem lithargirio vim
possidet. *Hispanice*. Vena de plomo
y plata.

Pro molybdæna. Lithargirium.

M E L A T T I C V M.

C Alenus lib. 1. de antidotis in an
dromachi theriaca, & libro. 9.
de compositione pharmacorū
localium in antidoto Philonis Tar-
lensis, Atticum mel, hoc est Atthe-
nis collectum elegit. Sed quoniam
vix est qui mel illius regionis cogno-
uerit, eius inopia deligendum hispa-
nicum, quod sic colore pallidum aut
flauum, purissimumq; cum reliquis
notis quas ei tribuit Dioscorides lib.
2. & Galenus. 7. de methodo meden-
di. Vnde hallucinatus est Cronem
burgius in suo de compositione me-
dicamen. lib. vbi cypheos composi-
tionem expendit. Nam in vniuersū
docet mel albidissimum & durum Hi-
spaniæ

Cronēbur-
gus nota-
tur

CATALOGVS.

spaniæ, Lusitaniæq; (del Alcarria hodie vocatur) Attici loco reponendū. Quauis enim Nicolaus mel albissimum probauerit in confectione rhodomellis, id non fuit illi præter rationem qui medicamentum temperatius reddere voluit: vtpote sanis etiã propinãdum. Quòd autem sanis potius mel album aut pallidū congruat Flauum verò medicamentis componendis, magis inseruiat, luculēter ad modum monstrauit Christophorus à Vega magister noster in arte medica nunquam pœnitendus, lib. quẽ nuper ædidi de arte medēdi. 2. cap. de melle. *Hispanice.* miel de Atenas. *Pro melle attico.* Mel hispanū fuluū.

Christophorus à Vega Magister bene-meritus.

MACER ET MACIS.

Græcorum macerem, & macis Garabum inter se distare, euidentissimis rationibus p̄bavit Matthiolus, tam ex Græcorum quàm ex arabum

SI MP. MEDICA. 81

Arabum scriptis. Maci hoc tempore abundant officina nostræ. Qualis au- Galenus. & per locos Macerem esse dixit. corticem aromaticum, ex India alatum.
 tem sit macer, vel Plinius incomper- Monachorum in Mesueta scribentium erro-
 tum habuit lib. 12. cap. 8. Quate tur-
 piter errant pharmacopæi maci pro
 macere videntes in medicamentis cõ-
 ponendis, inducti falso monachorũ
 meluæi dogmate, qui macim à mace-
 re distinguere non potuerunt. Con-
 ueniet igitur in cõpositionibus græ-
 corũ pro macere myrtum substituere
 de quo eadem scribit Galenus li-
 bro 8. simpli. med. quæ libro 7. de
 macere docuerat: vt conferenti capi-
 ta cõstauit. At pro mace arabum nu-
 cem muscatã accipiemus, cuius est
 operimentum: vt exacto iudicio sen-
 sit Ioãnes Placotomus in pharmaco-
 pæa. *Hispanice.* Macias. Macis cortex siue operimentũ est nucis muscatæ.

Pro macere.

Myrtus.

Pro maci.

Nux muscata.

MORORVM SVCCVS.

L Ex

CATALOGVS.

EX succo maturi fructus mori arboris, quam morum celsi officinæ appellant, medicamentum paratur dyamorón dictum, præter alia multa quæ stomaticha vocant Gal. Sed quòd pro mororum succo, rubi mora substituuntur, vel ipse Galenus non diffitetur lib. 6. cap. 1. de compositione pharmacorum secundum locos. Nam postquam declarauit, propriè quidem stomaticha dici, quæ ad vix tonillas, ac omnes quæ in ore sunt de repente inflammationes cõueniunt: stomaticum deinde ex moris parare volens, sic scribit: Cæterũ pro mororum succo, conijcitur etiã mororum rubi succus. Similiter Paulus lib. 7. cap. 4. vbi enarrauerat Dyamorón simplex & compositũ, quod ex moris, inquit, batinis constat, eodem modo præparatur, maiori vide licet vi adstrictoria præditum. *Hispa.*
 çume de moras.

Pro mororũ succo. Rubi mororũ suc.
 medulla

¶ MEDULLA CERVINA.

EX medicamentis cōpositis me-
 dullas hoc tempore recipienti-
 bus, vnum est Isopi cerorum descti-
 ptione philagrij mesuçi. Dioscorides
 primam laudē ceruinæ defert, mox
 vitulinæ, post hanc taurinæ, deinde
 caprinę & ouillæ. A quo nō dissentit
 Galenus lib.ii. simpl. med. optimam
 semper expertus ceruinam. In cuius
 defectu vitulinam substituit lib. 4. de
 compositione medicam. secundum
 genera, cap. 5. sic scribens: Verū mul-
 to vtilius medulla ceruina induratis
 vlcerum oris adhibetur, quæ si non
 ad sit vitulina: sin vtraq; desideratur,
 humida quædam & non acris resina
Hispanice. Tuetano de cierno.

Pro medulla ceruina. Medulla vitulin.

¶ M E V M.

R Arum fuisse in Italia Meum suo
 tempore Plinius testatur, adeo
 vt medici serere cogerentur.

CATALOGVS.

Valerius
Cordus
refellitur.

Autor suc-
cedanæo-
rũ taxatur.

Vnde fortasse errandi occasionem sumpsit Valerius Cordus cum thericam expendit, qui ait nos vco care-re meo, & pro eo vtendum Sefeli, aut Sifono medicamētis non admo-dum cognitis. Autor ille de substitu-tis medicinis Galeno adscriptus, mei loco myrobalanum (quam etiã nu-cem vnguentariam & ben vocant) supposuit. Sed quæ de hac dicuntur à Galeno lib. 6. simp in medica. nō ma-gis conueniunt cum mei facultati-bus quam cācer cum anguilla. Quã obrem pro mei radicibus, Dauci radi-ces (quibus officinæ Toletanæ abun-dant) subijciētur. Nam quæ de meo à Galeno dicuntur lib. 7. simplicium medi. similiter lib. 6. de Dauci radici-bus ab eodem prædicantur, vt con-ferenti patebit. *Hispanice*. Pinillo.

Pro Meo. Dauci radix.

Malico

MALICORIVM.

Cortex siue putamen mali puni-
 nici, malicorium dicitur, quo-
 niam coria maxime illo ab an-
 tiquis tingebantur. Cæterùm quod
 huiusmodi cortex valde parabilis res
 sit, habeatq; efficacissimam adstrin-
 gendi vim: in medicamentis non par-
 uum vsum præbet. Oportet tamen
 cortices mali punici detrahere, Ga-
 len. teste. 6. per locos cap. 1. iuxta id
 tempus quo punica nondum perfe-
 cte matura sunt, non tamen longe à
 perfectione absunt. Corticis siue pu-
 taminis aut malicorij inopia, cytinus
 substituitur à Gal. li. 8. simplic. med.
 his verbis de malo granato scriben-
 te: Porro succi ipsius acini, tum ad-
 stringentiores, tū exiccãtiores sunt,
 his etiam magis putamina, vocantur
 autem sidia. Adsimilem illis vim ha-
 bent cytini: sic enim eorum appellã-

88 CATALOGVS
tur flores. *Hispanice*. Corteza de Gra
nada. *MVIRORIAM*

Pro malicorio. Cytinus.

MATRICARIA.

Veterum parthenium, officina-
rum est matricaria, quam sedulo
requirunt nostri pharmaco-
polæ pro Symplo de Artemisia Mat-
thæi de gradibus concinnando. Cæte-
rū quavis Brasauolus & Fuchsius de-
cipiatur cōtendentes, eam omnino
plantam verum referre parthenium
quam herbariorum vulgus cotulam
fœtidam appellat: pro eo tamen sub-
stitui posse, non mihi dubium est, ut
Andreas Lacuna Sebobiensis in suis
ad Dioscoridem commentarijs Hi-
spanicis exarauit. Hæc vulgo Gamar-
gano canis dicitur, tã similis caname-
lo, ut frequenter ab imperitis pro
illa capiatur. Prouenit inter segetes,
& iuxta amnes. Partheniū verò seu
matricaria

matricaria, non nisi in hortis & infirmitatibus lata puenit. *Hispanice*. Ycr-ua de santa maria.

Pro matricaria. Cotula foetida.

MELILOTVM.

Vulgari vsus plantam (quam coronam regiam vulgus appellat) Arabum esse melilotum, Serapio demonstrauit cap. 18. simplicium suorum. Sunt tamen qui veram graecorum melilotum, eam esse herbam existiment, quae a nostris trebol olo-roso nuncupatur: cum nulla alia loti aut trifolij species sit, & boni odoris & ex qua coronae aut Sertulae factitari possint, vt Dioscorides, & reliqui testantur autores. Veruntamen in meliloti defectu, crocus substituetur ex Galeni sententia lib. 7. simp. med. qui Meliloti & croci eadem omnino facultates suis capitibus recenset. Clarius tamen lib. 5. cap. 1. de compo-

CATALOGVS

sitione pharmacorum localium his
» verbis scriptum reliquit: dictū etiam
» antea à me est quòd ex discussorijs
» medicamentis in principio præstan-
» tiora sunt quæ modicam adstringen-
» di vim cōplectuntur, qualia sunt ro-
» xa, & melilotū & crocus. *Hispanice.*
» coronilla de rey. alijs trebol.
» *Pro Meliloto, Crocus.*

MISY.

Misy minerale est Galeni testi-
monio quod à sese sponte ter-
ræ visceribus innascitur, & in
metallo aut fodinis ærarijs ita super
chalcitim nascitur, vt ærugo super
æs. Misyos inopiam supplet chalci-
tis ea de causa vt inquit Galenus li-
bro. 9. simpilc. med. his verbis: Itaq;
» mirum non est tria hæc medicamen-
» ta eiuldē genere facultatis esse, sory-
dico, chalcitim, & misy, tenuitate &
crassitudine partium inter se diuersa.

Dios-

Dioscorides præter hæc libro. 5. Melantheriam supponit (Aziche nostri Aziche. vocant) sic de eadem scribens: vim causticam eam obtinet, quam & Misy *Hispanice*. genero de caparosa.

Pro Misy,

Chalcitis.

Melantheria.

MANA.

ARabes autores res & nomina sæpe confundentes, vni & eidem rei varias voces accomodarunt.

In Diacartamo vulgari, mana granata seligitur in confectione hamec tereniabim. In cōfectione hieræ cost discretionem irani alsiracostum. quæ sanè nomina pro eodem usurpantur vt apparet in Auicenna. 2. can. tract. 2. cap. 493. Tametsi ipse, & alij de Arabum familia, diuersis capitibus de mana & de tereniabim prodiderint.

Verum si aliquam differentiam ponamus, nō alia erit quàm quòd vna

lique

liquefcens mellis fimilis, alia in grumos concreta & granulofa videatur qualis noſtra mana conſpicitur. manæ duo genera oftenduntur hodie: peregrina, quorum alterum ab oriẽtali plaga Alexandria Aegipti alterũ ex Italię calabria defertur. Calabriẽfis pluris fit nunc, quæ multis annis integra perſiſtit, non vno tantum ſicuti oriẽtalis, de qua forte intelligit meſuæus cum dixit per annum ſeruari. Huius penuria multis videtur manam Hispanicam ſupponi poſſe: ſi tamen ei legitimæ reſponderint proprietates. Inter quos vnus eſt Chriſtophorus à Vega magiſter noſter in Complutenſi ſchola quondam meritiſſimus, cui multum debet ars medica, debentq; medici bonarum literarum profeſſores ob ſingularẽ eius præſtantiam. Ait igitur lib. ſuo de arte medendi. 2. cap. de melle, ſe vidiffe & experimento agnouiffe Complucianno 1532. & duobus ſequentibus

Chriſtophorus à Vega laus.

bus in salicibus iuxta Fenarium flu-
uium illius oppidi sitis, magnam apū
vel culicū parvorum congeriem, ex
quorū corpusculis mana resudabat
in modum roris (nihil ex celo aut
aere cadente) quę postea collecta eo
dē teste, & per os assumpta pulcher
rimē aluum deijciebat. Cæterum, an
persuaderi quoquā pacto possit con-
tra Teophrastum, Galenum, Vergi-
lium, & omnes recentiores autores
manam non vi aeris sed ex animali
in modum mellis apū prodire, alijs
discutiēdum relinquo, neq; enim est
præsentis loci. matthæus Curtius pa-
piensis mel pro mana substituēbat,
quòd non multum virtute differrēt
quia vtrunq; aluum mouet, mel mi-
nus, mana magis.

Pro mana calabra. Mana hispanica e-
brica. lecta.

Pro mana. Mel.

Mana non
ex celo sed
ex apibus
prouenire
sunt qui as-
serunt.
in s. 3153
oupiē or
tam longe
dicitur

11

11

11

del indur
carne dicit

De litera. N.

¶ NITRVM.

Nitrū vul-
gare à ni-
tro àtiquo
rum longè
distat.

SAlnitrum officinarum qui ex ter-
ra conficitur ad tormenta belli-
ca, Nitrum nō est cuius apud ve-
teres amplissimus fuit in medicamē-
tis vsus. Quare licet suis quibusdam
partibus Nitro sit similis, perperam
faciūt septasiarij qui illud in medica-
mentis veri Nitri succedaneum fa-
ciunt. Plinius lib. 14. cap. 20. fecem vi-
ni loco Nitri non male supposuit di-
cens: Et sex vini siccata recipit ignes,
ac sine alimento per se flagrat. Cinis
eius nitri naturam habet, eademq;
habet vires. At Galenus libro. 7. de
compositione phar. secundum gene-
ra salem substituisse videtur, cū cap.
12. in pharmaco Domitij Nigrini ait
sic: Nitri rubri, vel salis inquinati. Est
autē sal inquinatus, sal ex terra effo-
sus.

Sal Inqui-
natus quid

lus. Cui consentit Dioscorides lib. 5.

& Auicen. 2. can. capitibus de sale.

Hispanice. Salitre.

Pro nitro. Fex vini siccata.

Sal fossilis.

NUX MUSCATA.

ANtiquis ignotam fuisse nucem muschatam, notius est quã ut aliqua probatione egeat, quam uis Ianus Cornarius lib. 8. capi. 3. de compositione medica. localium, myrobalanum græcorum esse censeat: quæ chrysobalanos in eo loco à Galeno appellatur. Inter recētiores græcos Aetius nucem aromaticam uocauit. Pro nucem muscata substituit Auicenna. 2. canone cap. 506. spicã nardi sic scribens: Loco eius ponitur spicæ æquale pondus, *Hispanice.* Nuez moscada.

Pro nucem muschata.

Spica nardi.

Naltur

CATALOGVS.

¶ NASTURTII

semen.

Nasturtium hortis familiaris & frequens herba est, cuius semē vsurpatur in diasatyrio mesuæ ad venerem stimulam: quāuis Plinius lib. 20. cap. 13. venerem inhibere scribat, in hoc sicut in alijs multis deceptus. Dioscorides lib. 2. nasturtij folia pro semine substituit, in hūc modum de nasturtio scribens: Herbe ad omnia eadem effectus, licet minor. Galenus vero lib. 7. simp. med. de nasturtio sic ait: Porro & herba arefacta similem semini vim possidet.

Hispanice. Simiente de mastuerço.

Pro nasturtij semine. Folia siccata.

De litera. O.

OPOBALSAMVM.

Rarissimum semper fuisse opo-
 balsami prouentum, veteres o-
 mnes testantur aurores: Quod
 non paruum est argumentum, nos
 verū balsami succū nec habere, nec
 habere posse. Quidam in veri opo-
 balsami penuria (saltem in recentio-
 rum compositionibus) balsamum fa-
 ctitium siue oleum de balsamo voca-
 tum vsurpant. Cuius conficiendi ra-
 tio habetur à Petro Appono in addi-
 tionibus mesuæi. Alijs non penitus
 abs re placuit, balsamum ex Indijs
 occidentalibus allatum substituere.
 Est hic liquor odoratissimus, liquido
 styraci admodum similis, quem verā
 esse stactem suspicamur. Cæterum
 theriacæ confectores stactem myr-
 rhæ ex Pauli, & Galenici auto-
 ris

Stacte gd.

CATALOGVS.

ris succedaneis iniiciunt. Est autem stacte (Dioscoride teste lib. 1.) pinguitudo recentis myrrhæ, cum exigua aqua tusæ. Sed cū myrrhæ legitimæ ac recentis inopia, stactes itidem penuriam pariat, è selectissima tamen myrrha fieri posse stactem, minime inficiamur. *Hispanice.* Opobalsamo.

Pro opobalsamo { Oleū balsamiartifi.
Balsamū Indiæ.
Stacte myrrhæ.

OCIMVM CITRATVM

Ocimi tria gña, quæ à Serapione gario-phyllatum non gario & citratū dicuntur.

OCimū frequēter seritur vbiq; æstiuale tēpore, itaq; omnibus notissimum est. Verū inter ocimi genera, vnum est folijs maiusculis, latis, lōgis, ac crassis, citreæ malo similibus, à quorum effigie ipsum vocarūt Arabes Ocimum citratum, quomodo ipsum mesuæus nominavit in Diamotcho dulci. Ocimi semē in roborando corde, celebre apud Arabes

Arabes habitum est, vt apparet in cō-
 fectione Diarrhodæ in descriptione
 communi, & in electatio de gemmis
 mesuæi sub nomine Alfeleiemic. Cæ-
 terum cum excrementitiam humidi-
 tatem habeat ocimū, proindeq; nec
 cōmodum sit, vt in corpus sumatur,
 vt inquit Gal. lib. 8. simp. med. & Aui-
 cenna lib. de viribus cordis, consen-
 taneum est vt in medicamentis per
 os sumendis, ocimi loco apiastrum
 (quod melisam dicunt) subijciatur.
 In reliquis verò exterius admouēdis
 sifymbrium idest balsamita, iuxta Pau-
 li & illius autoris de substitutis decre-
 ta. *Hispanice*. Albahaca, aliquibus ro-
 rongil.

Alfeleio-
mic.

Alfeleio-
mic.
Alfeleio-
mic.
Alfeleio-
mic.
Alfeleio-
mic.
Alfeleio-
mic.

Pro ocimo. Sifymbrium.
 Apiastrum.

O L E V M I V E P T V S.

Veteris olei, multiplex so-
 let esse vsus in medicamen-
 tis componendis. Cuius ino-

M pia,

pia duplum feruefactum supponunt
 nonnulli: Alij simpliciter decoctum
 vt capite de oleo inquit Serapio sic
 scribens: Etsi non habeas oleum ve-
 tus & indiges eo, coque ipsum donec
 fiat sicut mel & utere: quia virtus eius
 est sicut virtus veteris. Galenus vero
 lib. 2. de composit. med. secundum ge-
 nera cap. 12. & lib. 6. simplici. medi.
 cap. de oleo, oleum cicinum substi-
 tuit dicens: Si oleum cicinum habeas
 pro veteri vsurpato. At contra vetus
 oleum pro cicino poni posse, Galen.
 aperte monstrauit, lib. 2. de compo-
 phar. per locos cap. de dolore capi-
 tis ex frigore, & lib. 6. de compositio-
 ne per genera cap. 8 *Hispanice*. Azcy-
 te añejo.

Hoc oleum
 hodie fit
 sub nomi-
 ne olei de
 cherua seu
 catapucia
 maioris a-
 rabum.

Pro oleo veteri. Oleum cicinum.
 Oleum feruefactum.

OPIVM.
 Opium ab omnibus laudatur, quod
 ex lacte papaueris syluestris ca-
 pitum fit, non ex succo foliorum
 eius,

eius, veluti hodie multi compendij
 causa facere solēt. Officinæ vno ore
 opium Thebaicum commendant.
 Sed quod ad nos hodie conuehitur
 non est legitimum & verum ex inci-
 sione capitum papaueris conflatum
 sed potius è foliorum & capitum cō-
 tritorum succo cōcretum, quod me-
 conium vocant, opio longè deterius
 & ignauius, veluti post Dioscoridem
 Plinius quoq; scriptum reliquit. lib.
 20. cap. 18. Dioscorides lib. 4. hype-
 coum herbam cognitam, rutæ sylue-
 uestri similitam, pro opio supponit
 dicens: Hypecou natura eadem quæ
 papaueris succo. Galenus similiter li-
 bro. 8. simp. med. Hypecoum in ter-
 tio ordine refrigerare dixit, ita vt pa-
 rum absit à papauere. *Hispan.* Opio.

Pro opio. Meconium.

Hypecoum.

ORIGANVM.

CATALOGVS.

Officinae nostrae vnam tantum speciem origani norunt, quae sine cultura passim in montibus luxuriat: hancq; praereliquis deligendam censeo, utpote reliquis vehementiorem. Galenus lib. 6, de compositione phar. localium, cap. de medijs pharmacis, alias plures herbas pro origano substituit, ad hunc modum dicens: Nihil autem refert etiam si hyssopum conijcias pro origano, aut pulegium, aut thymum, aut thymbra aut calamintham odoratam quam veteres hediosmon appellant.

Pro origano. { Thymum.
Pulegium.
Calamintha.

OLEVM MUSCELLINVM.

Magna est olei Muscelini controversia circa vnguentum Aragon Nicolai, & confectio-
nem litentripon, quibus medicamē

ris admiscetur. Quidam falsò hoc oleum Galeno referunt, cum verius paucis mutatis Actio Mydeno sit referenda, sermone. 4. Tetrabibli. 4. cap. 113. vbi recenset præparaciones vnguentorũ moschatorum. Veram huius olei descriptionem quærent myropolæ apud Nicolaum Alexandrinum cap. 712. & apud Arnaldum Villanouanum in antidotario oleorum 3. Cæterum quoniam id genus olei sumptuosum nimis est & paratu difficile, ipsius penuria consentaneũ censemus cum Cronemburgio Rutaceum aut Laurinum subijcere: nec minus erit efficax & parabilius. *Hispanice.* Azeyte de almizcle.

Pro oleo muscellino. Rutaceum.

Laurinum.

O M P H A C I V M.

OMphacium, succus est acerbæ vix nondum maturefcentis, qui nunc officinis agresta voca-

M 3 tur,

12 *CATALOGVS.*

tur quo nomine syrupū parauit Me-
suxus in antidotario. Galenus libro
6. de cōpositione pharm, per locos
cap. de medijs pharmacis, succū rho-
is pro omphacio supponit his verbis:

” Quod si non sit omphacium, pro ip-
” so rhois succū inijce. Haud dubiè etiā
fructus plantæ spinosæ (quam herba

Vua crispa
Hispanis a
grazones.

rij vuam crispam vocant) idem fe-
re quod omphacium temperamen-
tum obtinet, refrigerat enim & ad-
stringit sua acerbitate: vt hinc collige-
re liceat eiuldē cum omphacio esse
facultatis, proindeq; substitui posse.

Hispanice Agraz.

Pro omphacio.

Rhois succus

Vuæ crispæ a-

cinorū succus

¶ *CPOPANAX.*

EX heracleo tantum siue Hercu-
leo panace, manat opopanax: li-
cet meluxus alterius videatur
fuisse

fuisse sententiæ cap. proprio simpli.
 poterat tamen veritatem, si non ex
 Græcis, saltem ex suo serapione edis ^{Mesuai la}
 cere & Auice. qui Heraclium pana- ^{psus.}
 cem, è quo fit opopanax, melius quã
 ille videntur agnouisse. Galenus li-
 bro. 2. de arte curatiua ad glauconẽ
 in curatione scirrhi, pro opopanace,
 Hammoniacũ, vel galbanum, vel sa-
 gapenum, vel bdellium supponit,
 quòd simul hæc emollientis & dige-
 rentis sint facultatis. Auicenna verò
 2. cano. cap. 531. ammoniacum his ver-
 bis substituit: et estimo, quòd ammo-
 niacum est ei propinquum *Hispani-*
ce. opoponaco.

Pro opopanace. { Ammoniacum
 Galbanum
 Sagapenum

OLEVM OMPHACINVM.

Omphacinum oleum, immatu-
 rũ quoq; dicitur, Græcis omo-
 tribes, id est crudum ex imma-

CATALOGVS

turis & acerbis oliuis expressum, ut
inquit Galenus. 2. & 3. libro de com-
positione pharm. per locos. Ex hoc
fit rosaceum, cuius est vsus ad capi-
tis vulnera cum caluariæ & membra-
narum læsione. Cæterum omphani-
ci defectu, aliud oleæ surculis para-
rum, aut Hispanicum substituit Ga-
lenus libro. 6. simplicium medicamē-
torum dicens: Quimetiam quicunq;
in præparando ramos iniiciunt, ij &
ipsi omphacino simile oleum effici-
unt. Cæterum rogādum nō est. quo
pacto sit præparatum sed gustādum
est potius: ac si præterat adstrictionis
quippiam, eatenus etiam frigidum
esse existimandum, ceu illud quod
ab Iberia portatur, quod Hispanicū
nominant. Verum tamē quis clarius
velit intelligere, oleum Hispanicum
omphacino similes vires habere, Ga-
lenum legat libro. 1. de cōpositione
medicamentorum per locos cap. 1.
& libro. 2. de compositione per ge-
nera

nera cap. 13. *Hispanicè* Azeite de oli-
uas por madurar.

Pro Oleo omphaci } Oleū exfurculis
no. } oleæ paratum.
} Oleū Hispanicū

OCVLVS POPVLI.

FIt hoc tēpore in officinis vnguen-
tum populeum Nicolai, ab ocu-
lis populi quos recipit nomen
assumens. Plinius libro. 17. cap. 21. de
clarat oculos in arborum furculis, p-
prie vocari vnde germinant. Gale-
nus similiter libro. 9. simplici. cap. de
terra samia, partem illā vnde germen
exit, oculum nominari scribit. Et li-
bro 4. de sanitate tuenda medicamē-
tum præparat ex populi floribus ad-
huc coniuventibus, per flores intelli-
gēs, quod Dioscorides pilulas nomi-
nat, alij autem oculos. Vtraq; enim
populus tam alba quàm nigra ne flo-
rem quidem habere existimatur, vt
docuit

Oculi in
arboribus
quid.

CATALOGVS

docuit Teophaſtus libro. 3. de hiſto-
ria plantarum cap. 14. Pro oculis po-
puli folia ipſius arboris ſubſtituuntur
Galeno autore libro 6. ſimplici med.
cap. de ægyro, hoc eſt populo nigra
ſic ſcribente: Et folia quoque ipſius
quodãmodo floribus ſimilia ſunt niſi
quod ad omnia imbecilliora minus
q; efficacia. *Hiſpanice. chopos.*
Pro oculis populi, Folia eiufdem.

De litera P.

¶ POMPHOLYX.

Pompholyx tutia ſerapioni & A-
uicennæ dicitur. Quæ hodiæ in
multis officinis habetur, legiti-
ma non eſt ex aris tauilla & farinæ
modo concreta, ſed cadmiæ potius
ſpecies: quanuis iam noſtri myropo-
læ deferre incipiant ab ærarijs argē-
tarijsq; fornacibus legitimam pom-
pholygem. Hac tamen deficiente,
cadmia

cadmia suppletur iuxta ea quæ à Ga-
leno scribuntur libro. 9. simpli. med.
capitibus de pōpholyge & cadmia.

Accedit Dioscoridis testimonium li-
bro. 5. cap. de cadmia dicentis : Hac
spodij vice vtuntur. Spodium enim
parū aut nihil à pompholyge distat.

Quòd autem cadmia maximè sit af-
finis pompholygi, argumentum est
quòd super ignē proiecta contrahit
colorem ruffum. Quid signum ad ve-

ram pompholygem explorādam in-
uenit Aetius sermone. 3. terrabibli.

Veræ pom-
pholygis
ad ignem
explora-
tio.

2. cap, 10. *Hispanice. atutia.*

Pro pompholyge, cadmia.

¶ PROPOLIS.

Propolis medicamentum est mi-
ro naturæ artificio ab apibus cō-
flatum, quemadmodum cera &
mel. Est autem Dioscoride teste, &
vt inquit Marcus varro libro. 3. de re
rustica, cerosa materia quæ in aluea-

rijs

CATALOGVS.

rijs, præ spiraculis reperitur, vbi intrā
di exeundiq; apibus patet aditus.
Paulus libro. 7. in succedaneis, lauda
num ponit in propoleos penuria.

Actius libro. 12. cap. 42. terebinthinā
& picem brutiā his verbis substituit.

“ Si verò propolis tenera non sit, ad-

“ miscebis terebinthinæ trientē: quod

“ si neq; in totum propolis haberi, pos-

“ sit, conijcito picis brutiæ sexuncem,

“ Galenus libro. 7. cap. 3. de compo-

“ sitione medica. per genera, ammoni-

“ cum supponit dicens: porrò inter tā

“ mollia & validissima, quod genus sūt

“ bdellium, & styrax, gutta ammonia-

“ ci idem potest quod & propolis *Hes-*

panice. Betun de colmena.

Pro propoli, { Ammoniacum.
Terebinthina.
Pix brutia.
Ladamum.

¶ PETROSELINVM.

Vulgare

Vulgare petroselinum quod no-
 bis pro condimentis vsu venit,
 non est de quo veteres præser-
 tim loquuntur in suis compositioni-
 bus, sed illud in Macedonia natum,
 quo nunc ferè destituimur. Gal. lib.
 8. simpli. medic. tam olusatro quam
 apio hortensi, & petroselino similè
 vim tribuit. Hinc non temere petro-
 selinum vulgare pro vero substitue-
 tur, vt liquido monstrauit Gal. libro
 de theriaca ad pamphilianum cum
 ait valere theriacam ad calculos cū
 decocto potroselini aut apij. subijci
 etiam potest cimini semen vice pe-
 troselini ex Galeni mente. 7. simpli.
 libro de cimino sic scribentis. Cimi-
 ni semine maximè vtimur, quemad-
 modū anisi, iugustici, cari, petroseli-
 ni. Est verò & facultatis excalfaciētis
 ex tertio ordine sicut illorum vnū
 quodq;. *Hispanic.* Petroselino, y apio
 de piedras.

CATALOGVS

Apij hortēsis semen.

Pro petroselino. Olusatris semen.

Cymini semen.

PEPLOS.

Hanc plantam Hippocrates interim papauer album, interim spumeum, aliquādo Miconiō, interdū chameficem nominat: quē admodum Galenus in lib. antiquarum dictionum Hippocratis inquit. Herbarijs rotūda esula vocatur, quoniam lacteo succo, vt illa turgeat, atq; aluum similiter purget. Verum cūm peplus apud quosdam non nascatur, tamen eius loco peplis ponetur ex Dioscori. lib. 4. cap. de pepli, vbi ait:
” Colligi & reponi ac dari vti peplos,
” & sale condiri solet. Easdem habet vires. Ceterum est peplis planta hodie notissima potissimum in maritimis proueniēs, portulacæ similis per terram sparsa, quæ vnica candida radice firmatur. *Hispanice.* Peplo.

Peplis her
ba delinea
tio.

pro

Pro peplo. Peplis.

PEUCEDANVM.

PEucedani radix vsum præbet in
 medicamentis, vt lithon tripon
 magnum Nicolai Alexandrini
 monstrauit. Succum præcipue com
 mēdat Dioscorides, deinde radices.
 Officinæ verò, magis probant radi
 ces aridas, lignosas odore iucundo,
 vocantq; cū vulgo Eruatu. Si igitur Eruatu.
 peucedani succi copia non adsit, tan
 tum siccæ radicis, & dimidium saga
 peni conijciendum monet Actius
 lib. 12. cap. 47. his verbis: Succu peu
 cedani drach. xvj. qui si nõ adsit, cõ
 ijiendæ sagap eni drach. viij. & radi
 cis peucedan recentis siccæ drach. [”]
 xvj. Galenus etiam lib. 8. simp. medi. [”]
 Peucedani, inquit, radice maximè [”]
 sed tamen etiã succo & liquore vti [”]
 mur. Sunt tamen omnia hæc eiusdē [”]
 specie facultatis: sed valentior succus [”]
 Hispanice. Heruatu. [”]

CATALOGVS.

Propeucedani succo. Radix cum saga
peni dimidio.

PIPER.

TRia piperis genera in antidoto
diatrion pipereon passim vsur-
pantur. Piper album utpote
acrius, reliquis anteposuit Galenus
lib. 8. simplici. med. contra quam Dios-
co. qui vim feruentiorem nigro dedit.
Cæterum quod vniuersa piperum ge-
nera eisdem viribus polleant, Gale-
nus lib. 4. de sanitate tuenda, luculè
termostravit de pipere: longo sic scri-
bens: Quod si huius facultas non est,
utique albo vtendum, quippe quod
supra duo reliqua genera ventrè ro-
borat. Sin hoc non adest optimum
nigrum petendum est id vero fuerit
quod pondere præcellit. Aetius ta-
men li. 12. cap. 91, de simplicibus quæ
in theriacam coniiciuntur, sic ait: Pi-
peris albi drac. vj. aut nigri loco eius
drach

drach nouem. In omnimodo vero piperis defectu, gingiber supponit Diosco. cap. de gingibere ad finem his verbis scribens: In summa piperis viribus, respondet gingiber. *Hispanice.* Pimienta.

Pro pipere lōgo. Piper album.

Pro pipere albo. Piper nigrū optimū.

Pro pipere. Gingiber.

POLYGONVM.

Polygonum, siue sanguinaria, officinis corrigida palsim vocatur. in marem & foeminam ab autoribus partitur, Mas vulgo sauzejo appellatur. cuius inopiam sarcit foemina ex Dioscoride sic scribenti: Foeminae quocumque standi, refrigerandiq; natura, ad eam non valēs sed inefficacior Galenus non in omnimodo polygoni defectu potamogetonem herbam substituit lib. 8. simpli. medi. sic dicens: Potamogeton adstringit & retinge-

CATALOGVS.

- refrigerat similiter polygono, sed ef-
fentia eius crassior quam polygони
est. *Hispanice.* Cien nudillos.
Pro polygono mare. Polygonūf œmina
Pro polygono. Potamogeton.

PHRIGIVS LAPIS.

- Q**ui mihi phrigium lapidem ostē-
derit in Hispania, hætenus ne-
minem inueni. Si Galeno cre-
dimus, lib. 9. simpli. med. validè de-
siccet hic lapis habēs quidam adstri-
ctionis simul & mordicationis. Qua-
re pro eo, Dyphriges, hoc est æris
fæx aut sedimentum supponetur, cu-
ius in multis Hispaniæ fodinis copia
reperitur. Id quod ex Gale. persuade-
tur lib. 9. simpli. med. qui de dyphri-
ge ait mistam habere tum qualitātē,
tum facultatem, quoniam habet qui-
dam & mediocriter astringens, &
mediocriter acre. Et lib. 4. perge-
nera cap. 1. de Dyphrige ait. Validè
nanq; siccet etsi modice. sit mordax
cum

cum aliquali adstrictione. Quæ omnia similiter de phrigio lapide enuntiauerat. ponitur etiam pyrites, id est marchasita ex recentiorum censura: quorum sententiam iuuat Galenus 9. simplicium dicens: pyritæ facultatem habere existimatur, & phrigius quem vocant. *Hispanice.* piedra de phrigia.

Pro phrigio lapide. Dyphruges.
pyrites lapis.

PRASSIVM.

Quod latini Marruuium nominant, id græci prassion appellarunt: quo nomine pilulis de agarito mesuæi iniicitur. Est autem vulgaris planta notior in Hispania, quã vt pluribus indicãda sit. Eius inopiam supplet melissophyllum Gale. teste li. simp. me. 7. his verbis: Melissophyllum marruuiio simile est facultate, sed plurimum ab eo vincitur.

CATALOGVS.

„ Quãobrem nec vititur eo quispiã. super
„ uacancũ siquidẽ foret presente mar
„ ruiuo, cuius tãtus est vbiq; terrarum
„ prouentus, velle vti melissophyllo:
Cæterum si cui forte ad manuũ quã
doq; marruium non fuerit, illo vti
liceat modo, non exciderit quanto
ab hoc exuperetur. *Hispanice*. Marru
uio.

Pro prassio. Melissophyllum.

PELLECINVM.

PLanta, quæ hedyfarum, & securi
daca latinis nominatur, vulgo la
encoruada, pelecinum quoq; ab
vnguentarijs vocari Dioscorides au
tor est. quo nomine vsurpatur in
Mithridatio quod ex Cleopatro &
Antipatro Galenus & Aetius scrip
serunt. pelecini seminis vsus est. Id
enim (vt Dioscorides testatur addi
tur in antidota. Verùm semine defi
ciente ramuli ipsius herbae substituũ
tur

tur ex Galeni sententia lib. 6. simpl. med. his verbis. Huius fruticis semē, amarum & subacerbū apparet. Quā obrem potum gratum est stomacho & viscerū obstructions expurgat. Idem præstant totius fruticis ramuli. At in penuria totius plantæ, semen nigellæ in campis nascentis, accipi posse, præter recētiorum testimonia Galeni de melāthio siue nigella scripta lib. 7. simpli. apertè demōstrant, si cum reliquo conferantur. *Hispanice.* La encoruada.

Pro pelecini semine. Pelecini ramuli
Nigellæ semen.

P E T R O L E V M.

Petroleum aliud est naturale ex minera in Ynsulis ac scopulis fluens quod sub album nobilissimū æstimatur. subnigrum subrubrum et crassum pessimum cōuehitur ex Italia nostra tempestate, vel ex stillanti

CATALOGVS

bus aliarum regionum petris, vnde petrolei nomē accepit. Alterum est artificiale cuiusmodi videtur oleum philosophorū siue de lateribus Meluxi. Auice. interpres. 2. can. Naph-tam veterum, petroleum vertit. veri-igitur & naturalis petrolei loco, non est quod melius substitui possit in medicamentis, quā oleum philo-sophorum meluxi, vt facile indicant amborum facultates. *Hispanice.* Ge-nero de alquitra.

Pro petroleo. Oleum philosophorū.

De licere. R.

RHAPONTICVM.

Officinarum rheuponticum, qđ antiquioribus rha & rhaponti-cum est, plurimū distat à rha-barbaro, quo nunc omnes vtūtur ad purgationes. Sic Nicolaus Myrepsus
in

Antiquo-
rū rha pon-
ticam dif-
fert à rha-
carbaro.

in confectione pilularum ad stomachicos recipit rheuponticum, & infra rheubarbarum. Verum rhapsonticum hisce regionibus desideratur. Quę enim radix à seplasiarijs pro rhapsontino ostenditur, centaury magni radicem esse, longe plura argumenta conuincunt, quam vt pluribus demonstrari nunc debeat. Rhapsontici inopia, cętaury magni radix, aut symphiti in vsum vocari potest, autore Actio lib. 8. cap. 57. his verbis: Quod si non sit rheon, centaureę maioris radicem contusam & cribratam vncię pōdere iniice, aut eodem modo radicem symhpiti. *Hispanice.* Ruypōtico.

pro rhapsontico. Centaurium magnū.
Symphitum.

RIBES.

FRuctus sunt notissimi ribes germanicis & Italicis officinis, quorum nullam antiqui mētionem

CATALOGVS.

habuerunt. Apud nos incognita est planta quæ ribem mauritanorum re-
praesentet. Sunt tamen qui ex vulga-
ris arbusculæ fructu quam ribes vo-
cant, succum exprimunt & per annū
asseruant pro confectione Rob de ri-
bes mesuæi & similibus. Cæterum le-
gitimi ribes penuria, commode sub-
stituetur succus acetosæ herbæ, simi-
lem illi facultatem habentis: quod
mesuæus testatur distinctione. 6. de
speciebus Robub in rob de ribes sic
dicens: Et scito quo rob herbę aceto-
sæ est in virtute eius. *Hispa. Ribes.*

pro ribes. Acetola.

R V S C V M.

Officinarum Bruscus, syluestris
myrtus & Ruscū latinis appel-
latur. Iam pridē is explosus est
error, qui cubebas, myrti syluestris
fructus putauit, vt Serapionis inter-
pres vilus est insinuare. Ruscifructus
&

Myrtus syl-
uestris.

& radices vsui conferunt medicinę,
 vt demonstrant syrupus de quinque
 radicibus mesuæi, & Benedicta laxa-
 tiua Nicolai Alexãdrini: Quidam va-
 lerij Cordi scriptis ducti in tuo dispē-
 sario, per semen asparaci & rusci in-
 telligunt carnem & pulpam eius re-
 iectis nucleis ossis. Quorum sentē-
 tia celso refragari videtur lib. 5. in cō-
 confectione emplastri Diadaphnidō
 idest, d̄ baccis lauri, sic scribēti: Quo-
 ties aut baccam, aut nucem, aut simi-
 le aliquid posuero, scire oportebit,
 antequā expendatur, ei summam pe-
 liculam esse demendam. Cui senten-
 tiæ Teophrastus adstipulatur libr. 1.
 cap. 3. de historia plantarum: vbi fru-
 ctuum appellat, quod carne & semi-
 ne constat. Cæterum Galenum ha-
 bet ille patrocinantem lib. 2. de Anti-
 dotis, in antidoto quā Cæsari præpa-
 rauit, carnem baccarum iuniperi so-
 lummodo præscribentem. Rusci se-
 minis inopia, radicem eiusdem sup-
 ponit

ponit Dioscorides, his verbis: Deco-
ctum radicis in vino potum eisdem
præbet effectus. At radice rusci defi-
ciēte, radix eryngij substituunt iunio-
res quòd eiusdem omnino sit facul-
tatis. *Hispanice*. Brusco.

Pro rusci semine. Radix ipsius.

Pro rusci radice. Eryngij radix.

De litera. S.

SPODIUM.

Spodium legitimum antiquorum
nil aliud est quã purgamentum,
quòd ab ærarijs officinarum pa-
uimētis & fornacibus euerritur. Ali-
ter de spodio loquuntur Arabes, Au-
cena enim. 2. canone dixit spodium
esse radices cānarū adustarum. Alij
os elephantis dixerunt. Quæ verius
Antispodia, quã spodij nomen merē-
tur. Gal. lib. 9. simpl. vice spodij, pom-
pholy

gem semper vsurpat his verbis dicēs:
 At ego illo vsus sum nunquam cum
 large mihi semper pompholyx sup
 peteret. Nec enim quisquā vbi hæc
 adsit, spodio vti velit, nedū antispo
 dio. Diosco. lib. 5. cap. de metallicis,
 cadmiam substituit cum ait: Hac spo
 dij vice vtuntur. Et cap. de plumbo
 eloco, ipsum his verbis supposuit: In
 totum spodij effectus præbet, nisi
 quod nõ obducit crustas. Et libro. 1.
 cap. de olea iyluestri, cinerē florum
 & foliorum oleastri subiecit dicens:
 Vrantur cum floribus folia, vt spodij
 vicem cinis præstet in cruda olla.
 Huiuscemodi cinerē in medicamen
 tis oculorum constat spodio non ce
 dere. sed eisdem viribus præditum
 esse putandum est. Denique li. 5. ca.
 de pompholyge, antispodia multa
 pro spodio conscripsit, cum inquit:
 Quoniam spodium sæpenumero de
 sideratur, necesse est ostendere quæ
 simili virtute polleant, vt in spodij lo
 cum

CATALOGVS.
cum suffici possint, antispodia vocāt.
Hispanic. Spodio.

Pro spodio. { Pompholyx.
Cadmia.
Plumbum elotum.
Cinis eleastri.

SATIRIVM.

ERrant qui legitimi satyrij vice,
passim testiculis canis sine dele-
ctu in medicamentis vtuntur. Nam
satyrium, vnicam radicem emittit, te-
sticuli verò geminas producūt oleæ
similes. Veri satyrij inopia, semē eru-
cæ reponetur, id enim Dioscoride
autore, venerem concitat. Poterunt
etiam seplasiarij, Gale. testimonio li.
8. simplicium, ex duabus testiculi ca-
nis radicibus, maiorem pro satyrio
accipere. Maior enim (vt ille inquit)
multam possidet humiditatē excre-
mentitiam & flatuosam, quapropter
venerem excitat. Altera quæ minor
est,

est, vt pote admodum elaborata, tan-
 tum abest, vt ad coitum stimulet, vt
 contra prohibeat ac reprimat. *Hispa-
 nice. Satyriones.*

Pro satyrio. Eruca.

Radix maior testicul.

S M Y R I S L A P I S.

SMyris vulgo nobis Esmiril, notus
 est lapis, cuius puluere expolium-
 tur gemmæ, & armorū omne ge-
 nus. Gal. lib. 9. simpl. med. quod den-
 tes puros efficiat se expertū scribit.
 Verū Aetius, sermone. 2. tetrabibli. 1
 cap. 26. punicē pro eo substituit his
 verbis dicens: Pumex exterforiā vim
 habet velut smyris, vltus autem pu-
 mex, nihil inferior est smyride ad eor-
 dem vsus.

Pro smyride. Pumex.

S E C A C V L.

CATALOGVS

“ CVM nondum sit in comperto,
“ quòd secacul radix polygonati
“ sit, aut eringij, vt quidam ex re-
centioribus opinantur, falluntur
magnopere qui aliquam istarum, ve-
nereis compositionibus commiscēt,
præsertim quòd facultate veneris ir-
ritandæ eiusmodi radices præstare,
nusquam hætenus apud Dioscoridē
& Galenū mihi reperire licuit, qua
tamen pollere Secacul, memoriæ p-
diderunt Arabes. Accedit quòd Sera-
pio in diuersis capitibus tractat de
Secacul & de Iringis: in quibus neq;
Dioscoridem neq; Galenū citat (vt
solet (quod sanè indicium est Seca-
cul plantam fuisse græcis incognitā.
“ Quare Auicen. testimonio. 2. cano.
“ cap. proprio, bautia, hoc est pastina-
ca agrestis pro secacul subijcietur cū
,, ait: Et virtus eius quod nutritur est si-
,, cut virtus bauçia. Et in fine eiusdem
,, capituli ait: Loco eius ponitur buzei-
,, dem. Est autem buzeidem (vt expli-
cat

cat Serapio satyrionis species. Dixit
etiam Mesuæus sermone de condi-
tis. Bauciæ conditæ valent sicut seca-
cul. *Hispanice*. Planta peregrina que
ne se conoce.

Pro secacul. Pastinaca sylvestris.

Satyrion.

SEBESTEN.

DE hac tã famola apud arabes
ac iuniores medicos medici-
na, neq; Diosc. neq; Gal. quic-
quã cõmeminerunt. Myxa apud pau-
lum, Aetium, Actuarium, & Plinium
nuncupatur. Officinæ verò Sebestē
nomine passim vtuntur, vt quæ lubē-
ter Arabum vocibus gaudere soleāt.
Sebesten fructus in Loch sano & ex-
perto Mesuæi recipitur hodie. Verũ
in illius defectu pruna veniēt ex pau-
li testimonio libr. 7. de Myxarijs sic
scribentis : Myxa arboris fructus est „
minor quidem prunis facultate verò „
consimilis. Plinius quoque libr. 13. „
cap.

CATALOGVS.

cap. 5. cui titulus est de Syria arboribus, de prunis in damasco monte natis, & myxis vnà loquitur, & ait vtrūque fructum iam esse familiarem Italiae. *Hispanice.* Fruto de vn arbol de Persia.

pro sebeste. Pruna Damascena

SETARAGI.

SErapiōnis interpres cap. 372. Setaragivocem arabicam, lepidium declarat, de quo nō parum digladiatur herbarū studiosi. Brassauolus in confectioe pilularum aggregatiuarum maiorū, in Setaragi penuria, carpesij æquale pondus supponendum esse scribit: ac si ipse carpesium cognouisset, aut vsu frequens esset. Consultius itaq; erit in ea confectioe, & in Triteri Sarracenicā Mesuainasturtium pro illo sustituere ex Galeni sententia lib. 7. simp. sic scribentis. Lepidium simile est nasturtio, tū
odore

Brassauoli
lapius.

odore, tum gustu, tum viribus. *Hispanice*. Lepidio.

Pro setaragi. Nasturtium.

S Q V A M M A.

ID quod malleorum ictibus dicitur, & vulgo squamma æris dicitur & batitura. Hanc requirunt nostri pharmacopole, pro emplastri Isis confectura. Ipsa tamen deficiente, squammam stomomatis substituit Diosco. lib. 5. cap. 5. proprio his verbis: Squammæ ex acie aut muctonibus decussæ, quam vocant stomoma eadem vis, lauatur modo simili, & reconditur. At Gal. lib. 4. de cõposicione per gña cap. vltimo, vice versa p squãma stomoinatis, æris squammã iniijciendam suadet. Verum animad Stomomã quid. uertendum est. quòd stomoma non ex ære aut ferro prodit, sed ex chalibe quem Hispani azero vocant, tum maximè cū malleo super incude tunditur.

CATALOGVS

ditur conficiendis armis et rusticis instrumentis. *Hispanice*. Escobilla del cobre.

pro squamma æris. Stomoma.

SCINCVS.

ANimal est scincus lacertæ simile, squammis subluteis, cæsia à capite ad caudam vsq; discurrente linea, capite longo, cauda tereti, breuiori quam lacertæ. Ex mari rubro, & ex Nilo asportatur legitimus: vulgares enim, qui in lacubus Italiæ & Hispaniæ gignuntur, minutili sunt & nigricantes. Quare in mithridato, & in confectione testiculorum vulpis mesuæi, veris deficientibus, satyrium supponetur ex Paulo lib. 7. aut semē erucæ. quod idem ad omnia potest quæ alia duo. *Hispane*. Stincos.

pro scinco. Satyrium.

Eruca.

Scilla

SCILLA.

Scillæ, quarum in nostris officinis
 est usus, legitimæ non sunt, cum
 non aloes foliū habeāt, vt Dios.
 & Plinius proprijs de Aloe capitib⁹
 docuerunt, Aloes folia scillæ folijs
 cōferentes: sed potius lilio proximū,
 inter quod nō parua intercedit diffe-
 rentia. scillæ igitur nostri usus, qui-
 bus pulchre respondent lilij folia pā-
 cratiū Dioscoridis omnino referūt.
 Sed cum Dioscoride autore, Scillæ
 vires & preparationem habeat pan-
 cratium, legitimæ scillæ inopia pan-
 cratiū, consueto more accipiēdum
 Quod similiter testatur Galenus li-
 bro. 8. simplicium medic. his verbis:
 Radix pancratij scillæ similem gustū
 refert, quare ea quidem pro scilla, si
 ea non adsit vtuntur: efficit enim om-
 nia in genere quidem similiter, sed
 longè imbecillius. *Hispanice*. cebolla
 albarrana.

Pro scilla. Pancratium.

S E R P E N T A R I A.

SEplasijs nostris serpentariæ titulo cognoscitur antiquorum draconium, cuius duo potissimum genera veteres herbarij cõstituunt: alterum speciatim dracunculum nominavit Dioscorides: alterum vero *Lupha* qd. *Arum*, quod apud Syros *Lupha* vocitari scribit. Arabes tamen nomine *lus*, & *arum*, & dracunculum cõprehendunt: vt apparet in *Hiera hermetis*, & in confectione alia testiculorũ vulpis *Mesuxi*. Sed cum eisdem viribus annotentur ab omnibus declarata iam serpentariæ genera, perinde erit dracunculi, an *Ari* radicibus utamur. Id quod *Dios.* dilucidavit, cap. de *Aro* sic scribens: Radix semen, & folia dracunculi vires habent. *Hispa.* *Taragonia.*

Pro serpentaria.

Ari radices.

S Y L.

SYLPHIUM.

Sylphium A latinis est laserpitium, & serapioni cū reliquis arabibus Asla nuncupatur. Hanc in foetida & odoriferam partiuntur Mauritani. quod Dioscorides indicavit libro. 3. cum cyrenaicum liquorē blandissimi odoris esse, medicum verò & syriacum virosū odorem reddere testat⁹ est. Liquor seu lachrima quia efficacior est ad vsum eligitur: semper tamē præfertur odorata, de qua non parum digladiantur scriptores Belzuinum vulgare esse putantes. Eius igitur loco foetida asla succedit duplicato pondere Gale. autore lib. 2. de Antidotis in medicamento Auguste sic scribente: Salis ammoniaci liquoris cyrenaici vtriusq; drachmæ duæ: si cyrenaicus desideretur syriaci duplum. Et lib. 3. de compositione p genera de cyreneo succo sic ait: Cæ-

701 C A T A L O G U S.

terum si eius facultas non detur vte
mur medico, vel sagapeno vocato,
vel euphorbio. *Hispanice*. Menjui.

Assa foetida.

Pro sylphio odorato. Sagapenum.

Euphorbium.

S A L I N D V S.

NIL aliud extitit antiquis sal In-
dus, quam saccharum arundi-
nibus sacchariferis in India gū-
mi modo cōcretum, cuius meminit
Paulus lib. 2. cap. 54. de lingue scabri-
næ, & Auicēn. 4. can. fen. 1. tractatu
2. cap. 29. Eius loco vtuntur hodie
supposititio, quod zuccharum can-
dum vocāt. Cæterum est aliud apud
Arabes salis Indici genus, quod Aui-
cēn. 2. can. Indicum amarum, stipti-
cum, & modicatum nuncupauit,
cuius est vltus in confectioe pilula-
rum Indici Mesuari. Est enim acutū
potens, & melancholiæ, phlegma-
tisq;

tisq; eductiuum sicuti idē Mesuæus testatum reliquit, cap. de speciebus falsis in simplicium tractatione. Et in canonibus cap. 2. de vomitorijs. Indici falsis inopia, sal gemmeus supponetur, ad eadem enim valet omnium testimonio. *Hispanice.* sal dela India.

Pro sale Indo. Sal gemmeus.

SUCHAHA.

Sucharam apud Auicenam. 2. canone, cap. 671. atq; reliquos Arabes quæ cicutam significat, nō est suchaha quam Mesuæus recepit in syrupo de eupatorio. Quod enim veteres spinam arabicam dicunt, Mauritani suchaha appellarunt. Verū cum hoc æuo spina Arabica delitescat, lysimachia semen substituetur: uti ex Paulo & autore illo succedaneorum deprehendere licet, in præparationibus ad substituta in medicamentis: qui quidē pro lysimachia quæ ad

manum nō erat, semen spinæ Arabi-
cæ seu Aegyptiæ supposuerunt. Dili-
genda tamen ea lysimachia species
quæ luteis floribus constat, in Tagi-
ripa prope aquas copiosissime luxu-
rians. Quauis non inficiamur (vt
supra de Bedeguar dictum est) cario-
phyllatæ radices substitui posse pro
suchaha ; idem enim possunt quod
spina alba et arabica, quæ barbaris no-
minibus Bedeguar & suchaha dici so-
lent. *Hispanice.* Cardo de Arabia.

Pro suchaha. Lysimachia semen.

- in flore omni, etc. Cariophyllatera, sp.

chaba quam Melurus recepit in ly-

- eo de eadem nomine

- u. M. in arabiam dicitur. Man-

SISONVM.

Sison, vt Dioscorides lib. 3. scriptū
reliquit, semen est in syria proue-
niens, nobisq; incognitum, cuius
Nicolaus meminit in confectione li-
tontripon. Plantā, quæ id semen pro-
ferat, apud vllum autorem suis notis
descriptā non inuenimus: quanquā

- em 4 O Ruellius

Ruellius ex Hippocrate afferat quaternis constare ramis. Qua de re in illius feminis penuria, anisi semen supponetur ex Pauli censura libr. 7.

Hispanice. Vna simiente pequeña de syria.

Pro sifono. Anisi semen.

S A X I F R A G I A.

DE saxifragiæ historia, tot sunt sententiæ quot capita, adeò vt nec apud græcos, nec arabes autores, vix possit percipi, quid saxifragiæ nomine significetur. In tanta igitur contentione, optimum erit se plasiarijs adiantum (quod capillum veneris vocant) pro medicamentorũ usu recipere, cum Dioscoride & Galeno autoribus yrinæ difficultati cõferat, & calculos comminuat. Accedit Plinij testimonium lib. 22. cap. 21. historiæ naturalis, sic scribentis: Adiantum calculos è corpore mirè pellit

CATALOGVS.

pellit frangitq; qua de causa potius quam quod in saxis nasceretur, & à nostris saxifragum appellatum crediderim. Ex quibus Plinij verbis monstratur saxifragiæ nomen adianto accommodari. *Hispanice.* Quebra piedras, o quebranta la piedra.

Pro saxifragia. Adiantum.

SANGVIS HVMANVS.

Conficitur in officinis emplastrum contra rupturam vel de pelle arietina ex Guidone: cui inter alia sanguis hominis admiscetur. Verum tantam cum hoc sanguine affinitatem habet porcinus ut in illius penuria supponi possit, ut testatur Galenus lib. 10. simpl. med. cap. de sanguine suillo his verbis: Sanguis suillus humidus est: & minus calidus: humano maxime temperie similis. Siquidem & carnes suum humanis sunt similes.

tilloq

Com

Comperti enim sunt hospites, & co
qui complures, qui humanas carnes
pro suillis venderent: tametsi qui eas
edissent: nullum omnino discrimen
percipere potuerint. Hanc rem simi
liter confirmavit li. 3. alimentorum,
cùm de sanguine vt de alimento lo
quitur. *Hispa.* langre de hombre, o
de muger.

Pro sanguine humano. Sæg. porcinus.

SESELI.

Seseli seseleos arabibus dicitur, &
officinis siler mōtanum, quo no
mine habetur in descriptione pi
lularum lucis maiorum Mesuæi. Vē
duntur in pharmacopolis varia semi
na pro seseli, quæ cum nec nimis sua
uia, nec acria sint, Aetiopicum vel
Peloponense semen representāt po
tius quā māsiliense cæretis præstan
tius. Hac de re legitimi seseli vice, di
ctamnum

CATALOGVS.

Etamnum Creticum, aut semē anisi substituendum censemus, si conferātur horum omnium facultates apud Dioscoridem & Galenum singulis capitibus. *Hispanice*. Cominos rusticos quibusdam.

Pro seseli. Dictamnum creticum
Anisum.

STRVTIVM.

Conditi.

R Ecensuit inter olea Mesuæus, oleum de euphorbio cui conditi adiecit. sic enim arabes & officinæ vocant, quod græci strhuthion, & latini radiculam seu lanariā herbam, quam illi frequenter medicamentis admiscunt, quibus naribus inditis sternutamen facient. Nōnulli herbam fullonum & saponariam dicunt. Hęc planta vt Dioscoridis æuo vulgo erat notissima, sic nunc à paucis dignoscitur. Theophrastus inter folio aculcatas strutiū ponit. Pli-
nius

nus caule ferulaceo & folijs oleæ esse dicit, spinosamq; caule lanuginoso. Fuchsius in suis de natura stirpiū commētarijs saponariam vulgarem legitimū struthium esse censet, eāq; pro struthio depingit. Quare fit vt arduum sit dijudicare quæ planta iure struthium dici mereatur. Autor ille succedaneorum vetustissimus, helleborum album non male pro struthio supposuit. Manardus in annotationibus ad Mesuæi medicamenta composita, costum, castoreum, calamentum, & pyrethrum ex Auicenn. substituit. *Hispanice.* Yerua xabonera.

Pro struthio. { Helleborus albus.
Pyrethrum.
Castoreum.

S A G A P E N V M.

SI Galeno credimus lib. 8. simpli. Sme. sagapenum liquor est cuius planta ferulæ assimilatur. Verum
&

CATALOGVS.

& selectissimum pro Trheiacæ confectione, Venetijs reperiri audio. Ca uendum tamen ab ingenti adultera ti copia, quod vbiq; vendi solet. Pro Sagapeno ammoniacum reponitur, similis enim est facultatis. Auicen. 2. can. cap. 367. loco, ait, eius ponitur gūmi cedri, & pondus ipsius & me dium de apoponaco. *Hispanice.* Sc rapino.

Pro Sagapeno. Ammoniacum.

Opoponax.

SALAMMONIACVS.

AMmoniacus sal, arenarius etiã cognominatur, quia colligitur sub arena, quam Græci ammō vocant. aut quoniam inuenitur apud ammonis oraculum. Duplex hic est factitius quo vtuntur chymistæ, & auri fabri, atq; natiuus qui ad medi cinam recipitur. Huius penuria cine rem substituit Plinius lib. 18. cap. 28.

sic

sic scribens: Salis vim & cinis sed leniorem habet. In quem cadet Galeni reprehensio libro 8. simplic. cap. de cinere in Dioscoridem, qui scripsit omnes cineres vim adstringendi habere. Hac de causa cōomdius est in veri salis ammoniaci locum, salē cōmunem accipere Galeni testimonio libro de theriaca ad Pisonem ca. de salibus theriacis sic scribentis: sal ammoniacus reponatur, sin minus cōmunis colore albus, & leniter splē descens. *Hispanice*. Almojate.

Dioscorides à Galeno notatur cū de cinere scribit

Pro sale āmoniaco, Sal communis.

SANDARACA.

ALia est Gręcorum, alia arabū sandaracha. Græcis minerale est colore cinabaris vt ait Diosco. arabum sandaracha, quam vernicem scriptorum nominant, gummi poti° Iuniperi est, quàm sandaracha

CATALOGVS.

Vbi igitur apud arabes sandaracha legitur, vernis scriptorum est intelligenda, & in græcis autoribus mine rale. Sandaracæ defectu, auripigmen tum supponi potest Diosco. teste li. 5. sic dicente: Sandaracę dos eadem & vstio quæ auripigmento. Quod e- nim hæc ambo eiusdem virtutis & naturæ sint, hinc constat, quòd non alio differunt quam quod vnum magis excoctum sit, alterum minus, ita vt sandaracha nil aliud sit quàm Auripigmentum, quod in terræ visce ribus, ampliorē & coctionem & colo rem contraxit. Loco sandaracæ ara- bum, Charabe substituitur, vti sera- pio ex sententia Atabari, & Isaac his verbis monstrauit, cap. 57. simp. San darax, id est vernix gummi est simi lis charabe in virtute sua. *Hispanice.* Oropimente. Sandaracha arabum. *Græca.* Pro sandaracha græcorū. Auripigmēt. Pro sandarac. arabū. Charabe.

SANTALVS CITRINVS.

Santalus arbor est Indica cuius
 Singentes sylvæ apud Calecutū
 reperiuntur vt tradunt, Tria eius
 genera posuerunt ex tribus arborū
 generibus prouenientia vt nonnul-
 lis placuit: quorum primum rubrum
 inodorum quidem, alterum luteum,
 tertium album, & à triplici illo ge-
 nere pharmacopolarum vulgus con-
 ditum Diatriantalum nominat. Lo-
 co santali citrini (qui rarissimus est)
 santalus rubeus, vicarius erit, ex Sera-
 pionis scriptis: cap. 346. simplic. suo-
 rū sic scribētis: Et melius ex santalis,
 est citrinum pingue, & post citrinum
 siccum, & post ipsum rubeū. & post
 est album. *Hispanice.* sandalo amari-
 llo y citrino.

Pro sandalo citrino. Santalus rubeus.

SABINA.

P Sabina

CATALOGVS

Sabina duplex est, altera cupresso
similis: altera tamarisci folia ha-
bens. Vtraq; in Hispania digno-
scitur, similis inter se facultatis ex
Dioscoridis scriptis. Vtriusq; tamen
defectum in syrupo de artemisia Ni-
coli, & in alijs, supplet cupressus, vt
autor est Gal. lib. 6. simplicium med.
,, his verbis: Sabina ex numero est for-
,, titer exiccantium, idq; secundū tres
,, qualitates quas in gustu præferebat, si-
,, militer cupresso, nisi quod ea, & a-
,, crior est. & vt sic dixerim magis aro-
,, matica seu odoratior. Auicenn. 2. can-
tract. 2. cap. 5. addit casiam ligneam
,, sic dicens: Loco eius ponitur casia li-
,, gnea: & dicitur quod pondus eius de
,, nuce cupressi: & dicitur quod pon-
,, dus eius de folijs cupressi. *Hispanice.*
sabina.

Pro sabina.

Cupressus.

Casia lignea.

SCAMMONIA.

Rarum

Rarum admodum inuenitur scammonium, quod omnibus ijs notis, quas optimo tribuit Dioscorides præditum sit. Nam tithymalli lacte, alijsq; imposturis vitiatum frequentius reperitur. Quare curandum est pharmacopolis & medicis, vt laudatissimum quærant scammonium. Cum enim hoc medicamentum omnium ferè electariorum, pilularumq; quarum passim est vsus ad humores purgandos, sit basis, qui ijs adulteratum immiscet, pessima & mortifera conficiuntur medicamenta. Quod autem officinarum scammonium, tithymalli succo sit vitiatum, hinc constat, quod decem vel quindecim grana, aluum sepius expurgent: cum synce ri drachma, vt Dioscor. testatur, id vix efficere possit. Paulus li. 7. cap. 4. cui titulum iadidit de medicamentis simplicibus, quæ flauæ bili purganda sunt Elaterium pro scammonio supponit

CATALOGVS

Scribens: Elaterium scammoniaꝝ modo euacuat, deligendum verò porraceum leue, & anno non vetustius.

Hispanice. Escamonca.

Pro scammonio. Elaterium. ◦

SEVVM.

SEuum à renibus laudatissimū iudicatur. Vitulin fit mentio in cerato ex Oesipo Philagrii apud Mesuæum. Galenus lib. 5. de compositione medic. per genera in emplastro alcinionis vel Nicomachi, hircinum & vitulinum inuicem succedanea ponit cū ait: Seui caprini vel vitulini. Celsus libr. 5. in descriptione retrapharmaci emplastri, vitulinum pro taurino substituit sic scribēs: Habet pares portiones ceræ picis, resinæ, seui taurini, si id non est vitulini. *Hispanice.* Sebo.

Pro seuo caprino et taurino. Vitulinū.
Spica.

SPICA.

Spicæ tria genera veteres celebra-
runt. Ex quibus Celtica & Nar-
dus vsu frequentiores, quæ inui-
cem subijciuntur Galeni testimonio
libro. 9. de compositione phar. local.
cap. 4. his verbis: Est igitur Celtica
Nardus optimum pharmacum effi-
ciens quæcūq; etiam Indica Nardus
solet, verum ab ipsa viribus deficit
veluti etiam à Celtica Montana. Pli-
nius lib. 12. cap. 13. asarum pro spica
nardi supposuit his verbis dicens:
Nardi vim habet asarum, quod & ip-
sum aliqui syluestre nardū appellant,
Hispanice. Espiga dela India, y azum
bar.

Pro spica celtica.

Spica nardi.

Pro spica nardi.

Asarum.

SESAMVM.

CATALOGVS.

Quanuis sesami semen, à quo copiosum exprimitur oleum, officinis notissimum sit, pauci tamen sesami plantas viderunt. Cæterum quando sesami apud nos facultas non fuerit, haud insciēter substituemus lini semen ex Pauli decreto li. 7. Nec est à Galeni scriptis alienum, qui lib. 8. simplicium medi. de sesamo inquit calidum modicè esse, emolliens, & pingue. & lib. 7. de lini semine, & 3. cap. 10. similes descripsit vires ac facultates. accedit recentiorum sentētia, qui pro oleo sesamino, lininum vel amigdalinum, subiiciūt.

Hispanice. alegria, y aljonjoli.

Pro sesamo. Lini semen.

STAPHIS AGRIA.

Est in vsu multorum medicorum huius temporis, vnguentum pediculos potenter necans, quod staphis

phis agriam recipit: cuius etiam non
 immemor fuit Nicolaus in potione
 sancti pauli. Hanc plātam Cornelius
 Celsus lib. 3. cap. 21. vnam taminiam
 nominavit. Galenus lib. 4. simp. vitē
 agrestem vocat. Quidam pituitariā
 dicunt, quod commanducata multā
 pituitā eliciat. Serapioni capite sim-
 plicium suorum. 227. alberas appel-
 latur. Semen plantę in medicamen-
 tis vtilius: cuius defectu pyrethrum
 succedit, vt cōstat ex viribus vtriusq;
 apud Galenum & Dioscoridem. Ga-
 lenus enim lib. 6. simp. astaphis agria
 (inquit) vehementer acrem obti-
 net facultatem. adeo vt ex cap. pitui-
 tam purget, abstergatq; valenter, sed
 & vrendi vim aliquam habet. Et lib.
 8. de pyrethro loquens Galenus ip-
 se, Radice (ait) potissimē vtimur cau-
 sticam vrentemūe facultatem obti-
 nente, qua vtiq; & dentes refrigera-
 tos mitigat. Similimodo Dioscorid.
 lib. 4. de staphide agria dixit, quod

Vna tami-
 nia quid-
 Celso.

Pituitaria.

CATALOGVS.

cocta in aceto dentiũ doloribus col-
lutione subuenit, & quod vrentibus
malagmatis imponitur. *Hispanice.*

auarraz y yerua piojenta.

Pro Staphisagria. Pyrethrum.

SCORDIUM CRETENSE.

PLanta scordion, græcis dicta est
ab alijs quòd eius folia affrieta,

Allij quod græcè scorodō voca-
tur odorẽ referat. Dios. natione Pon-
ticum creticumq; inter prima effi-

cax laudabit. similiter Galenus libr.

I, de antidotis. Scordium (dixit) opti-

mum ex Creta nobis aduchitur, quã

quam nõ malum ex alijs nationibus

sit inuenire. Ex quibus Galeni verbis

elicitur Hispanicũ pro Cretensi pos-

se substitui: quod nõ ita pridem cœ-

pit agnosci: neq; enim est alliũ agre-

ste, vt hætenus pene omnes ab ara-

bibus, & eorum imitatoribus nomi-

nis similitudine decepti existimarũt.

græcis

Græcis enim scorodon est alliū, scordium verò chamædry similis est herba odore allium referens in palustribus nascens, vnde romanis Trissago palustris vocitatur. Scordium itaque huiusmodi in Theriacos pastillos inserenda erit, & non aliū sylvestre: Cæterum longiorem veri scordij historiam legere cupientes Galenum adeant, vbi hedychroi confectioem pertractat. Alij etiam ex seplasiarijs, errorem errori accumulantes, Alliarium vulgare quæ Fuchsio pingitur in suo de historia stirpium volumine, loco legitimi scordij supponunt, quòd easdem allij facultates habere conijcerent. *Hispanice*. Escordeon. *Pro scordio Cretico*. Hispanū scordiū.

Trissago
palustris
quid.

S E D E N E G I.

Variæ sunt interpretationes huius vocis sedegeni in confectio-
ne trocischorum de terra sigil-

CATALOGVS.

lata. Simon Ianuensis lapidem Hæmatitē exponit, sicq; bis in eadē confectura idem lapis recipietur. similiter explicuit Auicēna libro 2. tractatus. 1. cap. 5. de iudicijs quarundam medicinarum extrinsecis vbi aperte ait, schedemigi lapidem esse. Idē declarauit Guido chirurgus quātū sua ætas tulit excelentissimus tratatu de decoratione, capite de ægritudinibus oculorum. Alij fumum terræ ineptè interpretatur, quòd parum faciat ad rem. Serapio capite de eupatorio & cānabi, se de negi & schede negi pro cānabi habet, quæ sanè expositio magis placet nec à compositionis scopio deuiat, quando quidem tantopere deficcet naturali temperamento, vt genituram extinguat, ac deficcet, vt latius Galenus lib. 7. de simplicium facultatibus scriptum reliquit, & reliqui post eius ætatem. Effectus autem humores corporis

exic

exiccandi, summopere in trocisco-
rum mistura exoptantur, vt intuenti
apparet. At qui bis eidem medica-
mentum in eadem confectione in-
ijcere velit, enarratis autorib⁹ fauet,
sed compositioni iniuriam facere vi-
detur. *Hispanice.* (quibusdam) Estan-
ca fangre, y piedra sanguinaria. Alijs.
Simiente de cañamo, y cañamon.

Pro sedenegi. Hæmatites lapis.
Cannabis semen.

TERRA LEMNIA.

LEmnia terra, officinis terra sigil-
lata dicitur, quo noīe à mesuæo
vsurpatur in trochischis de alche-
chengi, & de terra sigillata. Ingredit^r
etiam Athanasiã Nicolai sub nomine
Lenias. quã vocẽ fallò Plateari⁹ auri

Lenias,
pig- quid.

CATALOGVS

pigmētum interpretatur, & Fuchsius lib. 2. de compositione medicamentorum, helenium legendum esse perperam suadet. Nam lipnia græcis, terram lemniam significat. Hæc adulterant, vt nemo veram à fucata falsaq; possit dignoscere Galeno autore li. 1. de antidotis, vbi se in lemnium nauigasse iactat, non ob aliud, quã eiusmodi terram videndi gratia. Sane ex doctissimorum virorum censura, vbi lemnia terra in medicamentis sit opus, Armenium bolum vulgarem quod præstantissimum sit, accipiendum: nam vel legitima est terra lemnia, aut in illius vicem nihil melius supponi potest, vt conferentes simplicium historias liquido inuenient.

Hispanice. tierra sellada y bolo armenico.

Pro terra lemnia. Bolus armen^o vulg.

TVRBIT.

Serapio-

SErapionis & Auice. turbit, quod
 verum tripolium antiquorū exi-
 stit, nobis hodie est incognitum,
 nec enim est illud cuius passim in
 officinis est vsus: licet enim candidū
 & purgatorium sit, nullam tamē odo-
 ris fragrantiam nec gustui acrimoniā
 reddit. Illud ergo quo hodie vtimur
 radix est alypi, si Actuario credimus
 lib. de compositione medicamento-
 rum vbi triteræ minoris simplicia ex-
 aminat. Habetur non sine magno er-
 rore in myropolijs turbit aliud cras-
 sius & nigrius cortice in Hispania
 collectum, aut è thapsiæ aut è Pytiu-
 sæ radicibus, quod nō est genuinum
 & album Mesuæi quale esse Alypon
 declarauimus. His de causis legitimi
 & albi Mesuæi Turbit orientalisq;
 inopia, securius esse censemus agari-
 co vel simili purgatorio vti, quā tur-
 bit nigrū & crassum nostratæ regio-
 nis accipere. Si tamen aliquando qđ
 apud

CATALOGVS

apud nos nascitur optimi electiones habeat minime re pudiamus. nec enim multū refert, quo loco aut crescat, aut vnde vehatur, modo notas bonitatis representet. *Hispa.* Turbio de leuante.

Pro turbit oriētali. Hispaniicū optimū
Agaricum.

De litera. T.

THVS MASCVLVM.

LAchrima est thus ex cortice arabicæ arboris emanans: quæ græcis libanos dicitur, officinis olibanum, vnde diaolibanum composuit Nicolaus Alexandrinus: Ex tribus verò thuris generib⁹ quæ a Dioscoride scribuntur, primatum tenet masculinum Suapte natura rotundū. Tale enim vocatur (autore Plinio lib. 12. cap. 14.) quod rotūditate gut-

Thus masculū quod dicatur.

ta pependit, cum aliàs nō ferè mas
 vocetur, ibi non sit fœmina. Tale e-
 tiam non sectum passim à Galen. di-
 citur, vt notat Cornarius libr. 10. de
 compositione med. localium, Thu-
 ris loco, thuris cortex succedit, &
 Manna thuris, teste Dioscoride pro-
 prijs capitibus cum inquit: Et vis ca-
 dem quæ thuri, sed validior adstrin-
 gentiorq;. Deinde ait: Manna thuris
 probatur candore, micarum frequē-
 tia & puritate, vim habet eandem
 quam & thus, sed inualidiusculam.

At mannam thuris propriè appellat
 Galenus libro. 4. cap. 4. de composi-
 tione per locos, id quod excussum,
 aut comminutum est à thure circa
 magna onera contracto. *Hispanice.*
 Encienso macho.

Manna tu-
 ris quid.

Pro thure. Manna thuris.

Cortex thuris.

T E R E B I N T H I N A.

Tere

Terebinthina ex terebintho ar-
 bore emanans, resinas omnes
 antecedit, vt inquit Gale. lib. 3.
 de compositione medi. per genera,
 tanquam medicamentum in multi-
 plices vsus accomodatam. Huic pro-
 xima est lentiscina, Dioscoride auto-
 re, quare illa deficiente substituitur
 in theriaca, & alijs intro sumēdis me-
 dicamentis. At lib. 3, per genera cap.
 4. de medicamento ex Euphorbio
 colophoniam substituit Galenus his
 verbis: Adiungi aliquādo terebinthi-
 nam veram: sin minus paratissimam
 vbiq; quam frictam & colophoniam
 appellant. Et lib. 1. eiusdem volumi-
 nis cap. 15. de albis emplastris, larici-
 nam resinam substituit. Et lib. 6. de
 methodo med. ait: Quinetiam in pe-
 nuria terebinthine, tum humidam
 pineam, tum etiam frixam commo-
 dè admisceas. Vnde constat non ma-
 gno errore terebinthinam vulgarē
 quæ

(quæ è pinu resina est) in medica-
 mentis vsurpari. *Hispanice*. Tremen-
 tina.

Pro terebinthina. { Mastiche.
 Resina pini.
 Resina laticina.
 Colophonia.

THYMVM.

VNius tantum thymi, meminisse
 Dioscorides. Verum cum is li-
 bro. 4. in epithimi historia, epi-
 thymum florem esse scribat è thymo
 duriore, haud dubiè ostendit se per-
 inde ac Theophrastum lib. 6. cap. de
 plantarum historia, duo thymi gene-
 ra obseruasse. Vnum tenerius capitu-
 lis purpureis refertum. Alterum lig-
 nosius ac durius, cuius meminit Dio-
 scorides. Primum visum est à nobis
 non procul ab Hispali ciuitate iuxta
 oppidum, Alcala de Guadaira, cum
 herbarum inueniendarũ causa, Fran-

CATALOGVS.

ciscus Ferdinandus Toletanus medicus insignis, & nos illuc cōuenimus anno. 1555. Altero verò thymo duriore, passim ferè scater Toleti ager. Thimi inopia, thymbra ponit Dioscorides lib. 3. dicens: Saturcia eadē prestat quę thymus si modo consimili sumptitur. Paulus lib. 7. thymbra (inquit) Syluestris, eadem quę thymnum præstat, hortensis autem imbecillior est, sed ad ciborū vsum gratior & accōmodatior. Similiter sentit poeta Macer, cum dixit, si desit thymus, pro thymo ponere thymbra præcipiūt medici, nam vis est æqua duobus. Galenus verò libr. 6. simp. med. epithimum substituit dicens: Epithimum thymi facultatem habet ad omnia efficacius. *Hispanice.* tomillo saifero.

Pro thymo. Thymbra.

Epithimum.

TRIBVLVS MARINVS.

Inser-

INseruit Nicolaus vnguēto Aggrip
 Ipx tribulum marinum siue aquati
 cum dictum, quoniam non solum
 in dulcibus aquis sed in mari quoq;
 proueniat. Huius defectu terrestris
 supponetur, qui passim æstiuo tem
 pore folijs ciceris in campestribus
 prouenit. Vterq; enim tribulus ex
 Dioscoridis sententia, eandem quali
 tatem obtinet. Galenus pariter libr.
 simplic. 7. vtrunque constare scribit
 ex humida essentia modicè frigida:
 & siccatrigida quāuis in terrestri su
 pat terreū frigidū, in aquatico vero
 aqueum. *Hispani.* abrojós del agua.
Pro Tribulo marino Tribulus ter
 restris.

T H A P S I A

THapsia, vt ait Plinius libro. 19.
 cap. 9. planta est perquam simi
 lis fœniculo, cuius rarissimus est

CATALOGVS.

hoc tempore in medicamentis vsus.
Nicolaus ipsam adhibuit medicamē
tis quæ vomitus appellat. Galenus li
bro. i. de compositione pharm. loca
lium cap. i. thapsiæ penuria, nasturti
um aut erucæ semen his verbis sup
ponit: Quod si thapsia nō adsit, pro
ipsa tantum pondus seminis nastur
tij aut erucæ addes, aut ipsum adeo
nasturtium. *Hispanice.* cañaheja.

Pro Thapsia. Nasturtium.

Semen erucæ.

THLASPI.

Semen thlaspis vsui medicinali ac
comodatur, vt Galenus libro. i.
de antidotis testatur. Decepti
sunt tamen multi putantes Thlaspi,
& bursam pastoris vulgo dictā, vnā
& eandem esse plantam, cuius oppo
situm dilucidè apparet, foliorum ha
bitu, gustato semine, & temperamē
ti contrarietate. Veri thlaspis locum
supplere potest nasturtium agreste

aut,

aut Sinapi, quoniam similes, hoc est
acres facultates obtinent, omnium
recentiorum consensu. *Hispanice.*

Pan y quesoillo de flor blanca.

Pro thlaspi. Sinapi.

Nasturtium.

T V S S I L A G O

TVsilago Hispanis vulgo dici-
tur Fartara y vna de asno. Offi-
cinae hos secutæ, eam Fartarã
appellant, Necnon vngulam caballi
nam. Herba est vulgaris notitiæ: quã
uis non ubiq; frequens: sed quæ pro
medicamentis ad tussim destinatis
quæritari soleat, vnde nomẽ trahit.
In eius defectu succedere potest bu-
phthalmos appellata herba, quam no-
stri paxitos dicunt. Cuius sententiæ
testis est Galenus com. 4. in librum
Hippocratis de articulis. Nam cum
Hippocrates diceret: Vlcus verò cu-
rare oportet, aut cruetis emplastris

quæ madefiūt, aut buphthalmi folijs:
 statim inquit Galenus: Multioculi
 autem herbæ quæ etiam bubpthal-
 mos, hoc est bouis oculus nūcupat
 folio hic vtendum cenlet, sicut prius
 fuffilaginis. cum eandem vim quam
 illa habeat. *Hispanice.* Fartara, y vña
 de caballo.

Pro Tussilage. Oculus bouis.

T H Y M E L E A

A Vicena. 2. can. et serapio libro
 simplicium, quos vt præcepto
 res suos sequitur meluæus cha-
 mæleam cum thymelea turpiter cō-
 fuderunt, Mezereon vtranq; plātam
 appellantes: vnde pilulæ ex mezere-
 on apud meluem dimanarunt. Sed
 vere meceron nō chamelea, sed thi-
 mellea est, Hispanis toruisco dicta,
 ex qua granum siue coccon cnidi-
 um colligitur, vt teophrastus. 9. plan-
 tarū, et Dioscorides autor est. Acti-
 us libro. 16. cap. 79. de veteri hydro

pe, chameleam pro thymelea substituit sic scribens: fomentis utemur ex aromatibus quæ menses eliciunt et, pellis sanguinẽ trahentibus. ex quorum numero hic est. Cneori, quod, est grani cnidij radix, aut illo nõ præserte chamæleæ *Hispanice*. Toruisco
Pro Thymelea. Chamælea.

De litera. V.

VNICORNVS

Solent medici nostrę ætatis uti vnicornu (quod monocerinum vocant) contra venena, et pestilentes febres. Plinius libro. 8. cap. 21. effigiem feræ depinxit, longiorem tamẽ historiam narrauit contradus gesnerus libro de quadrupedibus. Deligendum est vnicornu sumpta experientia in duabus columbis, cum vtrique venenum propinatur. Sed quia supposititium est quod plerunq; à mercatori

CATALOGVS

catoribus pro monocerino venditur, ego semper vsus sum rasura cornuceruini, id quod nobiscum sensit Simon Riquinus libro de febre sudatoria, quæ germaniæ quondam multus inuasit, *Hispanice*. Unicornio.

Pro Unicornu. Cornu cerui.

VINVM FALERNVN

Galenus libro de antidotis. i. vinum falernum elegit pro theriacæ præparatione. Quo etiã vsus est in alijs medicamentis, vt patet .7. per locos, et lib. 2. per genera cap 10. quibus in locis, falerni inopia, vinum giluum aut rufum, vetus tenuis substantiæ et odoratissimũ, quale in hispania reperitur. Cæterum quale capiendũ sit, quãdo in medicamentis simpliciter scribitur cõponẽdis, Galenus monstrauit lib. 1. de compositione per locos cap 8. vbi breuitatis causa lectorẽ remittimus *Hispanice*.

Vino falerno.

Pro Vino falerno. Hispanicū albū
odoratum.*De litera. X.*

X I L O B A L S A M V M

XYlobassamum idest lignum balsami, non secus ac carpobalsamum, et opobalsamum in seplasijs seruatur adulterinū: quoniā veri xylobasami notę in nostro desiderantur. Sunt qui ex Galeno libro succedaneorum sibi adscripto violarū albarum radicem supponat ac si aliqua stet in illis violæ albæ tenuissimis radicibus et superuacuis qualitas, facultas ve quæ veri xylobalsami defectum supplere possit. Qua de re qui nolit vulgare xylobalsamum in vsum recipere, xyloalocem supponat, hoc est agallocum siue lignum aloes, ut cū matthiolo cronemburgius

CATALOGVS
gius & alii recentiores testatur, *Hispa-*
nice xylobalsamo.

Pro xylobalsamo. lignum aloes.

De litera. Z.

ZEDOARIA.

Zedoaria in diamosco dulci Me-
luxi radix est ab arabibus in-
uēta, cuius Græci recentiores
meminerunt. Eam apud nos veram
inueniri minime putamus. Quæ .n.
nunc habetur non est rotunda, vt ari-
stolechia, vt inquit serapio cap. 12.
simplicium. substituere igitur con-
ueniet pro adoaria, aristolochiam
ex auicennæ sententia . 2. can. cap.
745. sic scribentis zadoaria est in vir-
tute aristolochiæ. *Hispa.* zedoaria.
Pro zedoaria. Aristolochia.

ZVRVMBET.

Meluxus

MEsuæus in electario de gemis, zedoariam, & deinde zurumbet ponit. Quæ vox multis ingessit dubitationem. Nam serapio ex Isaac procerã arborẽ esse inquit in oriẽte Auice. herbam definit. Creditur nil aliud esse Zurumbet, quam gręcorum arnabo: quod palam ex Paulo libro. 7. cap. 3. & ex Serapione intelligitur, cap. 271. Nunc apud nos non inueitur: eoq; ex ipsius Serapionis scriptis, nucem molchatam supponemus, aut casiam, aut cubebas *Hispanice*. Rayz de vn arbol de oriente.

Pro zurumbet. { Nux Moschata.
 { Casia lignea.
 { Cubebæ.

FINIS.

INDEX SIM-

plicium medicamentorum que
in libello distribuuntur.

Acorum. folio. j.	Antimoniū. xij.
Acacia. j.	Adiatum. xiiij.
Absynthium. ij.	Arthanita. xiiij.
Asarum. iij.	Alumen. xiiii.
Abrotonum. ij.	Asius lapis. xv.
Amomum. iij.	Amylum. xv.
Aspalathus. iij.	Amiantus lapis.
Agaricum. v.	xvi.
Apium. vj.	Albatecha. xvii.
Aes vstum. vj.	Aerugo. xvii.
Ammoniacū. viij.	Aq̄ marina. xviiij.
Aristolochia. vj.	
Ammi. viij.	Bdellium. xviii.
Anacardus. viij.	Bitumen. xix.
Aqua pluuia. ix.	Behen. xx.
Aparine. ix.	Balsamita. xxi.
Adeps. x.	Berberis. xxi.
Anisum. xj.	Bedeguar. xxii.
Asphodellus. xj.	Blatia byzantia.
Alleluya. xj.	xxiiii.
Aloe. xij.	

INDEX.

Balaustiū. xxiiii.	Cytisus. xxxviii.
Bolus. xxiiii.	Crocum. xxxix.
Brionia. xxv.	Cynnabaris. xl.
Buglossum. xxvi.	Cadmia. xl.
Calamus aroma- ticus. xxvi.	Colophonia. xli.
Cinnamomum. xxvii.	Cantharides. xli.
Casia. xxviii.	Chalcitis. xlii.
Cancrys. xxix.	Cornucervi. xlii.
Camphora. xxx.	Cerussa. xliii.
Cambil. xxxi.	Cerapōtica. xliii.
Chāædry. xxxii.	Cimolia. xliiii.
Costus. xxxii.	Citrullus. xlv.
Cardamomum. xxxiii.	Cortex cappar. xlv.
Carpesiū. xxxiii.	Consolida. xlvi.
Calamīta. xxxiiiij.	Carta combusta. xlvi.
Castorium. xxxv.	Chrisocola. xlvij.
Carpobalsamum. xxxvi.	Dictānum. xlviii.
Cicuta. xxxvii.	Diphryges. xlix.
Citinus. xxxviii.	Doronicum. xlix.
	Daucus. l.
	Damasonium. l.
	Dorycnium. li.

INDEX.

Eupatorium.	lij	Hæmatites lapis	
Epipetrum.	lij		lxiiii
Esula.	liij	Hyssopum.	lxv
Euphorbium.	liij	Harmel.	lxv
Endiuia.	liij	Hermodactylus.	
Elleborum.	lv		lxvi
Epithimum.	lvj	Halycacabū.	lxvii
Ebulum.	lvj	Heyl.	lxviii
Elaterium.	lvij	Hepatica.	lxix
Ebenus.	lvij	Hyppocistis.	lxix
Folium.	lviii	Iris illirica.	lxx
Flos æris.	lviii	Iusquiamus al-	
Fautel.	lix	bus.	lxx
Fumaria.	lix	Lapis arme.	lxxi
Gratia Dei.	lx	Labrusca.	lxxii
Gummi Arabi-		Lingua auis.	lxxii
cum.	lx	Loti arboris cor-	
Galbanum.	lxi	tex.	lxxiii
Glaucium.	lxi	Lacca.	lxxiii
Gentiana.	lxii	Lycium.	lxxiiii
Glurēt alzanach		Ligusticū.	lxxiiii
	lxiii	Lapis pyrites.	
Galla omphaci-			lxxv
tis.	lxiii	Lapis lyncis.	lxxv

INDEX.

Marum.	lxxvi.	Opium.	lxxxix
Myrrha.	lxxvii.	Oleum vetus.	89
Mumia.	lxxviii.	Origanum.	xc.
Mandrag.	lxxviii.	Oleum muscelli	
Molybdena,	lxxix	num.	xc.
Melatticum.	lxxx	Omphaciū.	xcj.
Macer & Macis.		Opopanax.	xcj.
	lxxx.	Oleum ompha-	
Morū succ ^o .	lxxxj	cinum.	xcii.
Medulla ceruina.		Oculi populi.	93
Meum.	lxxxij	Pompholix.	xciiij
Malicoriū.	lxxxiiij	Propolis.	xciii.
Matricaria.	lxxxiiij	Petroselinū.	xcv
Melilotū.	lxxxiiii.	Peplos.	xcv,
Misy.	lxxxiiii.	peucedanū.	xcvj
Mana.	lxxxv.	Piper.	xcxi.
		Polygonū.	xcvii.
Nitrum.	lxxxvi.	Phrygi ^o lapis.	97
Nux moschatus.		Pralsium.	xcviii.
	lxxxvii.	Pellecinū.	xcviiij
Nasturtiū.	lxxxviij	Petroleum.	xcix
Opobalsamū.	88.	Rheupōticū.	99.
Ocimum citratū.		Ribes.	c.
	lxxxviii.	Rulcum.	c.

INDEX.

Spodium.	ci.	Scāmoniū.	cxliii.
Satyrium.	cii.	Sæuum.	cxliii.
Smyris lapis.	ciii.	Spica.	cxv.
Secacul.	ciii.	Scsamum.	cxv.
Sebesten.	ciiii.	Staphisagria.	cxv.
Setaragi.	ciiii.	Scordium creten.	
Squāma æris.	cv.	sc.	cxvi.
Scincus.	cv.	Sedenegi.	cxv.
Scylla.	cvi.	Terra lēnia.	118.
Serpentaria.	cvi.	Turbit.	cxix.
Sylphium.	cvii.	Thais mascul.	119.
Salindus.	cvii.	Therebētina.	120.
Suchacha.	cviii.	Thymus.	cxxi.
Sisonum.	cviii.	Tribulus mari-	
Saxifragia.	cix.	nus.	cxixii.
Sāg. human ^o .	cix.	Thapsia.	cxixii.
Seseli.	cx.	Tlaspi.	cxixiii.
Struthion.	cx.	Tussilago.	cxixiii.
Sagapenum.	cxj.	Thymelea.	cxixiiii.
Sal ammoni.	cxj.	Vnicornu.	cxixiiii.
Sandaracha.	cxii.	Vinū falernū.	125.
Sādalus citrinus.		Xilobalsamū.	125.
	cxiii:	Zedoaria.	cxixvi.
Sabina.	cxiii.	Zurūbet.	cxixvi.

¶ FINIS.

xiiii.

xiiii.

CXV.

CXV.

CXV.

Стефанъ

118.

XV. 119.

118.

CXIX.

119.

120.

CXXI.

hari-

CXXII.

CXXII.

XIII.

CXXIII.

CXXIII.

CXXIII.

125.

125.

CXXVI.

CXXVI.

FRAGOSO
DE
SIMPLICI

IV-7-10